

ГАЗЕТА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Голос України

Наша акція

Пам'ятник Матері–Вдові буде!

► СТОР. 7

Передплата–2012

Тисяча читачів в одному районі

► СТОР. 21

Спорт

Рівняння без невідомих

► СТОР. 24

№ 83 (5333) ВІВТОРОК, 8 ТРАВНЯ 2012 РОКУ WWW.GOLOS.COM.UA

Зі святом Перемоги і весни!

Вітання Голови Верховної Ради України Володимира ЛИТВИНА

Шановні співвітчизники!

На нашу землю знову прийшов День Перемоги — торжество вікопомне й нетлінне, світло якого ніколи не згасне в серцях і пам'яті народу. Прийміть мої щирі вітання з цим святом, що уособлює в собі і гордість за славне минуле, його безприкладні сторінки, і синівський обов'язок бути гідними подвигу оборонців та визволителів Батьківщини.

Перемога назавжди злилася для мільйонів людей з весною, додавши до осяйних її барв радість врятованого світу, віру в те, що найстрашніша в його долі війна буде останньою. І заповівши довічну вдячність тим, хто пройшов і вистраждав цей незміряно довгий та незмірно тяжкий шлях, хто наближав день миру своїм героїзмом на землі, в небесах і на морі, трудовою доблестю в холодному і голодному тилу.

Від останніх бойових залпів і святкових салютів нас відділяють уже 67 років — життя одного покоління. Але закони історії і часові відстані не тільки залишають за обрієм безпосередні почуття та враження учасників і очевидців тих подій. Вони дають змогу повніше, глибше і рельєфніше осягнути велич звершеного переможцями нацизму, який до того не знав воєнних поразок і на якого працював потенціал уярмлених ним держав.

Тому найтепліші слова і найкращі квіти сьогодні ветеранам Великої Вітчизняної. Їм, героям фронту і тилу, низький уклін за все, що ніколи не припадатиме пилом історії, слугуючи найвищим взірцем для спадкоємців їхньої справи і слави.

Зі святом, дорогі співгромадяни! Щастя вам, здоров'я і добра, бадьорого настрою. Нехай отриманий у цей День заряд енергії й оптимізму подвигає всіх нас на віддане служіння Україні.

Чисте небо

Можна по-різному увічнити мить Перемоги. Мабуть, найефектніше —зафіксувати солдатів біля прапора на поверженому рейхстагу. Таких знімків є немало. Але ось — по-своєму унікальний сюжет. Цей знімок зроблено на початку травня 1945 року в небі над Німеччиною. Тут — просто два літаки, для яких у небесному просторі більше не стало супротивника. Вже завтра це буде просто небо і тільки. А сьогодні — це небо Перемоги. Ця мить — чудова і дуже коротка. Але про неї у світі згадують і сперечаються вже кілька десятків років.

Продовження теми — на 2—10 сторінках сьогоднішнього номера.

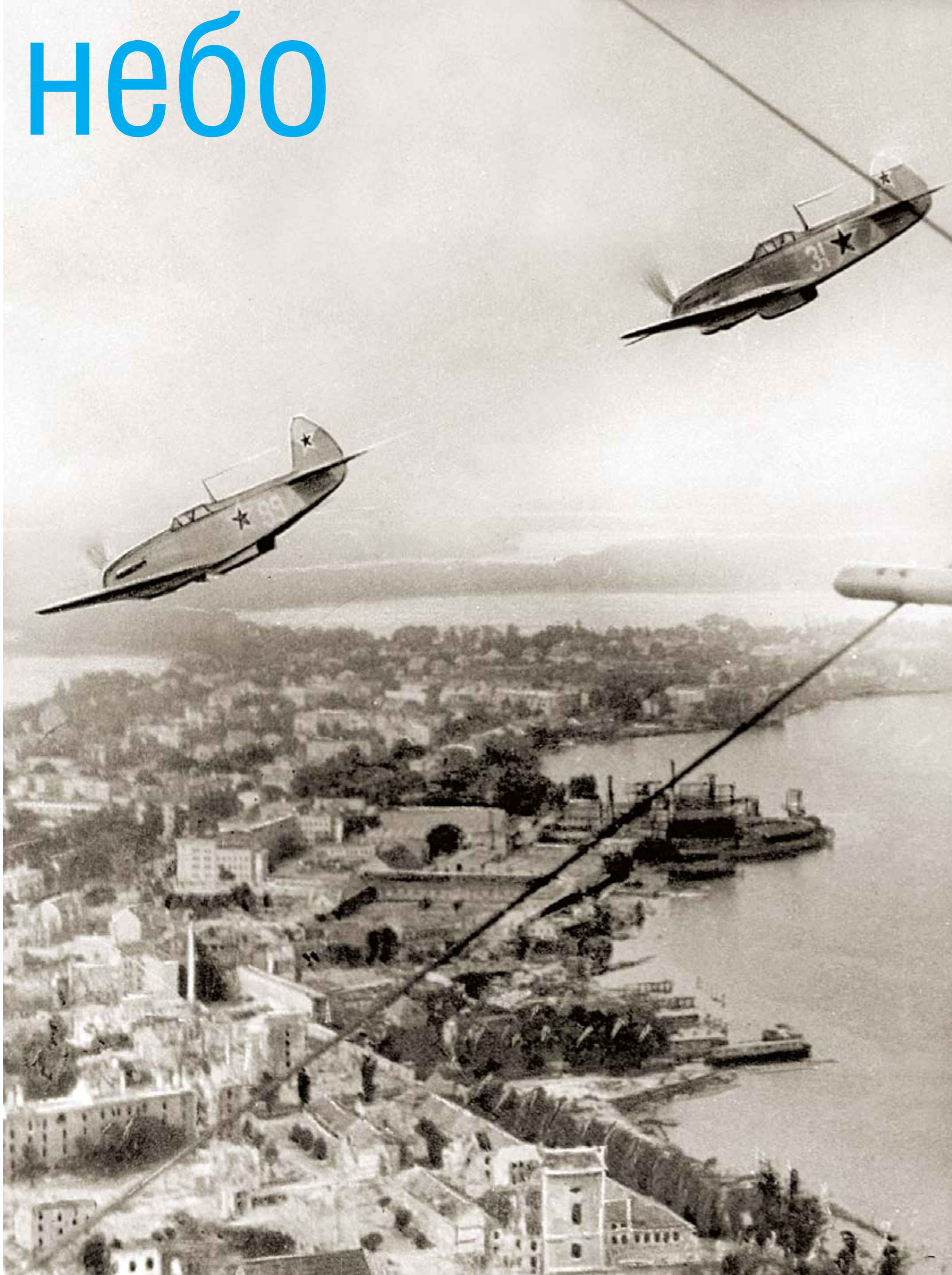

Фото ЦДКФФА ім. Г. ПШЕНИЧНОГО.

Перемога 1945 р.: історична реальність і суспільна рефлексія (історіософські нотатки)

Що ми відзначаємо, або Переформатування свята

Останнім часом, тільки-но наближаються травневі дні, у ЗМІ, соціальних мережах, на прес-конференціях, наукових зібраннях та інших публічних заходах лунає чимало голосів з пропозиціями відзначати замість Дня Перемоги дні скорботи, пам'яті, жертв війни. Наводяться різні докази, з яких найголовніші такі: це, мовляв, свято вже неіснуючої держави, цілком замішане на ідеології. Доводиться чути розмірковування і про те, що Україна була «колонією», не вважалася самостійним суб'єктом війни, і тому святкувати перемогу «радянської імперії» не повинна. При цьому українці, які воювали в Червоній армії, прирівнюються до вихідців з Індії та інших справжніх колоній, які воювали за інтереси метрополій — Великої Британії, Франції тощо.

► СТОР. 2

ПОДІЇ

Створять безпечні умови для електропостачання

Комітет Верховної Ради з питань паливно-енергетичного комплексу, ядерної політики та ядерної безпеки рекомендує парламенту прийняти за основу законопроект про внесення змін до Закону «Про електроенергетику» щодо забезпечення надійного (безперебійного) постачання електричної енергії споживачам та інвестування в інфраструктуру.

У проекті, зокрема, запроваджуються стандарти операційної безпеки функціонування об'єднаної енергетичної системи України (ОЕС) та показників якості послуг з електропостачання.

Згідно із законопроектом, стандарти операційної безпеки функціонування ОЕС мають містити такі норми:

— забезпечення надійності електричних мереж та зв'язків між ОЕС України та енергетичними системами інших країн;

— планування розвитку магістральних та міждержавних електричних мереж;

— визначення технічних параметрів експлуатації обладнання електричних мереж.

► СТОР. 11

Саркозі програв...

Кандидат у президенти Франції соціаліст Франсуа Олланд переміг на президентських виборах, заручившись підтримкою 51,62 відсотка голосів виборців. Такі остаточні дані голосування, оголошені в понеділок МВС Франції. Це другий соціаліст—глава держави після Франсуа Міттерана. Діючий президент країни Ніколя Саркозі визнав свою поразку у другому турі виборів і взяв на себе відповідальність за цю невдачу. Водночас Саркозі закликав своїх прихильників поважати вибір французів на користь Олланда. Чи залишиться він у політиці? Поки що Саркозі заявив, що після 35 років у політиці та 10 років на вищих державних посадах збирається якийсь час побути «пересічним французом».

Як зміниться із приходом соціаліста внутрішня й зовнішня політика Франції, добре це чи погано для України?

► СТОР. 15

Укотре прогнозують заморозки

До п'ятниці на території України царюватиме літня погода. Температура вночі становитиме 13—18 градусів тепла, удень — до плюс 27. На півдні, сході та у центрі буде ще спекотніше. Тут, як прогнозують синоптики, стовпчики термометрів сягнуть позначок у 30 градусів вище нуля. Та погода разом із метеорологами не дають українцям розслабитися. На прийдешні вихідні та на початок наступного робочого тижня знову прогнозується різке похолодання. Протягом 12—15 травня очікується зниження температурного режиму.

► СТОР. 12

КОРОТКО

■ На Тернопільщині внаслідок пожежі на трансформаторній підстанції без електропостачання залишилось п'ять населених пунктів **(УНІАН).**

■ Фонд держмайна України за чотири місяці 2012 року направив до держбюджету 4 млрд. грн., отриманих від приватизації, **повідомляє прес-служба ФДМУ.**

■ Учасники Всеукраїнського наметового патріотичного табору «Холодний Яр-2012» провели турнір з кульової стрільби, присвячений пам'яті Героя України Олекси Гірника, **інформує наш власкор Лідія ТИТАРЕНКО.**

■ Найбільший в Україні гірськолижний курорт «Буковель» закрив сезон катання на лижах. Відтепер він переходить на літній режим. Відпочивальників чекають велосипеди, походи, збирання ягід і грибів, оздоровлення на мінеральних водах та інше, **передає наш власкор Дарина НАЗАРЧУК.**

В Україні за I квартал 2012 року продано землі на 261 мільйон гривень *(Держземагентство)*

Перемога 1945 р.: історична реальність і суспільна рефлексія

(історіософські нотатки)

ПОЧАТОК НА 1-Й СТОР.

Дехто апелює до західної — скромної, на межі аскетичності — практики відзначення річниць перемоги над нацизмом і фашизмом, нагадуючи при цьому, що вона датується 8 травня. Насправді ж, остаточний документ про капітуляцію Німеччини був підписаний у берлінському передмісті Карлсхорст, коли, скажімо, в Києві стрілка годинника наближалася вже до першої години ночі на 9 травня.

Визнаючи те, що в західних країнах ця подія відзначається без надмірного ідеологічного підтексту, слід водночас брати до уваги відмінності у ментальності народів та державних традиціях. Усе це істотно впливає не тільки на політику пам'яті та особливості офіційних заходів, а й на форми святкування, їх емоційний тонус.

Можна довго полемізувати довкола статусу Радянської України у складі СРСР, але зважмо на таку обставину. Мрія Гітлера і його поплічників обмити пил зі своїх чобіт в Індійському океані так і залишилася мрією. А от українські простори цими чобітьми протоптані за чотири воєнних роки двічі — з заходу на схід і назад, звідки взяла початок злочинна агресія. І була це не туристична прогулянка чи навчальні військові маневри, нехай і нелегкі. А виганяли загарбників з України не якісь прийшлі експедиційні корпуси, а господарі цієї землі, які до війни на ній жили, трудилися і ростили дітей. Інше питання, як влада дбала про цей народ, скільки він зазнав від неї утисків, несправедливостей і прямих репресій. Учорашні селяни, робітники, інтелігенція взяли до рук зброю, щоб боронити свою Вітчизну, її історію і майбутнє, щоб відстояти саме своє життя. Вони боролися не «за Сталіна». Дорогою платою за гріхи і злочини режиму були тяжкі поразки і незліченні втрати, зневіра одних та відступництво інших. Але переважна більшість, болісно переживаючи невдачі, виявила таку ненависть до ворога і таку волю до перемоги, з якими не змогли зрівнятися жодні адміністративно-мобілізаційні засоби. Найперші і найпереконливіші докази цього — у зростаючій боєздатності армії та гігантському розмаху партизанського руху.

Інколи питання ставиться так: «Хто переміг — сталінський режим чи народ? Що народ отримав від перемоги?». На перший погляд питання нібито резонне, та коли вникнути в суть, неважко побачити закладену в ньому некоректність. Жодна влада не могла вести війну без армії, жодна з тогочасних армій не була цілком професійною. Але загалом це був якраз той випадок, коли інтереси держави і народу збігалися перед лицем смертельної загрози самому їхньому існуванню. Саме це переважило і нівелювало більшість антагонізмів, які між ними існували.

Фото Анастасії СИРОТКІНОЇ.

Окрім того, що служба у Збройних силах була конституційним обов'язком громадян СРСР — тут недоречні аналогії з існуючою світовою практикою — лише некомпетентні чи недобросовісні дослідники можуть заперечувати сьогодні масовий характер добровільного волевиявлення громадян УРСР, які прагнули стати до лав захисників Вітчизни. Напевне, вже ніколи не буде встановлено точної цифри добровольців — як, утім, і тих, хто уникав призову чи залишав позиції. Але не можна спростувати очевидне: Червона армія, попри всі катастрофічні невдачі і втрати початкового й наступних періодів війни, не розвалилася і з часом перетворилася на силу, здатну не лише витримувати страшні удари, а й перехоплювати стратегічну ініціативу і пройти з кровопролитними боями весь безприкладний шлях до перемоги.

Деромантизація й дегероїзація війни — результат не лише цілеспрямованих ідеологічних акцій, а й природного процесу осмислення трагічних сторінок минулого. І, безумовно, об'єктивного та поглибленого наукового опрацювання воєнно-історичної проблематики. Насильство й війна небезпідставно вважаються найбільш потворними різновидами людської діяльності, а вбивство, навіть коли йдеться про військовослужбовців регулярних формувань, — вселенським злом, найтяжчим гріхом, що не має виправдання і спокути. Відповідно ставиться під сумнів доцільність відзначення будь-яких перемог, здобутих шляхом застосування зброї і насильства.

На Заході інтенсивно розвивається напрям наукових студій, що позиціонує війну як «роботу», тобто функцію, до якої її виконавці звикають, прирівнюючи виконувані ними дії до виробничих операцій. Водночас у різних країнах, що пережили Другу світову війну, значна частина громадян схильна до героїзації історії власного народу і держави.

Одначе розбіжність у думках та переконаннях не повинна зачіпати засадничі чинники існування українського суспільства як органічної частини цивілізаційної спільноти. Подібно до всіх націй, ми маємо право пишатися воєнними звитягами свого народу, його героями незалежно від того, подобається це комусь чи ні. А одночасно пам'ятати понесені втрати, оплакувати жертви і вшановувати їхню пам'ять.

У лавах Червоної армії боролися з ворогом понад 6 млн. наших співвітчизників. Їхня перемога — це вінець, вершинний вияв генетичної життєвої сили, що підтримує, незалежно від політичних режимів чи ідеологічних побудов, творчий потенціал нації, її оптимізм, зв'язок поколінь, духовну неперервність її родоводу. Опосередкованим підтвердженням цього видаються результати репрезентативного соціального моніторингу, який періодично здійснюється різними інституціями. Вони засвідчують, що впродовж тривалого часу близько 70 % громадян України (у різних регіонах цей відсоток коливається від 27 до 82 %) вважають День Перемоги великим святом. Характерно, що таку точку зору поділяє 61 % респондентів віком до 30 років — тобто тих, хто формувався як особистість уже в пострадянський час.

Чи потрібні ще якісь аргументи на користь відзначення Дня Перемоги в нашій країні як державного свята? Хіба що лише один: здається, усіх опонентів поєднує одна спільна риса — прагнення відстоювати насамперед власну позицію, певну ідеологічну платформу. Хочеться їм запропонувати: давайте думати в цей день про тих, хто воював за свободу нашого народу, з вдячністю згадати їх, живих і мертвих, уславлених і забутих, похованих з почестями і не похованих. Облишмо хоча б на певний час риторику, заглибимося в себе, свою пам'ять і своє сумління. Можливо, саме тоді відчуємо відгомін минувшини, переклик її поколінь з нині сущими, побачимо те, що не розсварює і відчужує, а єднає і ріднить, не принижує, а підносить нашу спільну гідність.

А ще потрібно не забувати, що після 9 травня 1945 року війна не закінчилася. Тисячі й сотні тисяч наших співвітчизників билися на Далекому Сході проти японської армії. Лише 2 вересня представники Японії підписали акт про капітуляцію, що й стало завершальним акордом Другої світової війни.

У нас цю дату чомусь практично не згадують. То що ж усе-таки ми робимо — вшановуємо жертв війни, святкуємо перемогу чи віддаємо данину своїй «колоніальній спадщині»?

Кожному своє.

Фронти наступали...

В історії людства багато війн, які за своєю тривалістю значно перевершували Другу світову. Але жодного разу бойові дії не розгорталися одночасно на стількох величезних театрах. Надзвичайними були залучені до цього людські й матеріальні ресурси, небачені — концентрація військ, напруга й інтенсивність збройного протистояння, кількість втрат — убитих, поранених, полонених. Війна набула справді тотального характеру, і це виводить її з ряду попередніх конфліктів, змушує поновому поглянути на стратегію і тактику, воєнне мистецтво, на функції регулярної армії та роль нерегулярних формувань, зокрема руху Опору.

Радянським Збройним силам довелося пройти дуже важкий і тривалий шлях до перемоги. Вкрай несприятливий перебіг початкового етапу війни викликав розгубленість не тільки у рядового складу та польових командирів, а й у вищих командних ешелонах.

Донині не вщухають суперечки щодо того, хто на кого хотів напасти і якими були справжні причини невдач Червоної армії. Значно менше істориків цікавляться діями і засобами, якими радянське керівництво виправляло цю катастрофічну ситуацію. Можливо, тому, що більшість дослідників, які пишуть про війну, — люди цивільні й для аналізу суто воєнних проблем їм просто бракує спеціальних знань. На жаль, це стосується й України, де жевріють лише окремі вогники військово-історичної науки і «баталістика» не належить до провідних напрямів фундаментальних досліджень.

Для обґрунтування та виправдання експансіоністських планів Гітлера було створено міф про «превентивну війну». Мовляв, Сталін мав намір у вигідний для нього момент розгорнути бойові дії проти Німеччини, що змусило верхівку «третього рейху» діяти на випередження. Документально підтвердити цю гіпотезу не зміг ніхто. Відомо лише, що радянське командування за вказівкою «згори» готувалося до відсічі потенційному агресорові на кордонах та подальшого перенесення бойових дій на його територію. Як відомо, ті прогнози, розрахунки і наміри виявилися хибними. Маршал Г. Жуков, ознайомившись у 60-ті роки з планом «Барбаросса», зізнався, що в переддень нападу Німеччини на СРСР він і гадки не мав про існування такої стратегії. Натомість німецька та союзні їй армії виявилися дуже близькими до повного втілення в життя плану «блискавичної війни». Чого ж не вистачило, аби успішно довести його до кінця?

Ось тут і вступає в дію «вища математика» оперативного планування, матеріального, морально-психологічного, медичного та інших видів забезпечення військ, урахування природно-кліматичних умов — синтез усього розмаїття і складності чинників, що визначають характер бойових дій та їхні результати.

У літературі не бракує згадок про помилки і прорахунки в підготовці СРСР до війни, про наслідки страхітливих передвоєнних чисток командного складу армії і флоту, відставання в озброєннях і багато іншого. Усе це трагічно контрастувало з перевагами гітлерівського вермахту, що вже мав значний досвід масштабних і, головне, переможних кампаній, маневрених бойових дій з використанням механізованих з'єднань і об'єднань.

Усупереч стереотипному концепту про «переваги радянського воєнного мистецтва» деякі дослідники вкрай негативно оцінюють рівень і діяльність вищого військово-політичного керівництва СРСР, оперують фактами, що засвідчують некомпетентність Сталіна у військових питаннях, його волюнтаристські й заполітизовані підходи до вирішення проблем стратегічного виміру і змісту. Їхні ж опоненти, навпаки, стверджують, що саме завдяки «твердій руці й волі» вождя вдалося подолати військово-політичну кризу і переламати перебіг війни на свою користь. Вирішальною постаттю при цьому вважається Г. Жуков, що втілено в його неофіційному званні «маршала Перемоги».

Не заперечуючи сильних якостей радянських лідерів, слід мати на увазі: навіть готуючись до наступальної війни, вони достеменно не знали, як це робити. Не було досвіду організації та управління військами на таких величезних територіях, при розтягнених комунікаціях, глибоко ешелонованій обороні супротивника, масовому застосуванні бронетехніки й авіації. Всього цього, як і практики позиційної та рухомої оборони, доводилося вчитися вже на ходу. І це був складний, трагічний досвід. Саме тому радянським полководцям справедливо дорікають, що вони часто воювали не вмінням, а числом, солдатськими життями. А надмірна схильність Сталіна приурочувати ратні успіхи до «червоних дат» календаря лише додавала чорних тонів цим, безумовно, етапним і знаковим подіям. Широко відомий і часто вживаний приклад — визволення Києва до Жовтневих свят.

До самого кінця війни Верховний Головнокомандувач, з одного боку, дуже неохоче погоджувався санкціонувати операції з оточення ворожих угруповань, а з другого — не зупинявся ні перед чим, щоб постійно тиснути на війська противника. Звідси відсутність оперативних пауз або їх нетривалість. Це істотно ускладнювало процеси переформування військ, надходження резервів, тилове забезпечення.

Кінцева мета, здавалося б, виправдувала будь-які засоби її досягнення. Якби не йшлося про долю десятків і сотень тисяч бійців та командирів. Ціна їхнього життя й «ціна Перемоги» — це спів-

1943 р. — бої у Вовчанському районі Харківської області.

відношення й донині не дає спокою тим, хто прагне заповнити «білі плями» в історії війни.

Саме фронтовики, люди переднього краю, винесли на собі весь її тягар, від першого дня до останнього. Подолавши гіркоту і сумніви, біль від поразок і втрат, жахи недоступних цивільній уяві окопних буднів і, врешті-решт, — до кого виявилася милосердною воєнна доля — повернувшись додому з перемогою. Бо всі народжені у штабах ідеї і стратегії лише тоді чогось варті, коли є люди, спроможні їх реалізувати, чесно й жертовно виконувати свій солдатський обов'язок.

Економічна перемога

Економічні аспекти протистояння Радянського Союзу та Німеччини теж розглядаються й дотепер зі значним «ідеологічним» підтекстом. Дискусії точаться в основному довкола двох питань: а) рівня самодостатності економіки СРСР; б) ролі та місця ленд-лізу в зміцненні обороноздатності Радянського Союзу. У першому питанні звертаються до характеристики людських, сировинних, енергетичних ресурсів, економічної стратегії і механізмів управління військово-промисловим комплексом. СРСР мав значну перевагу над супротивником за «екстенсивними» показниками (чисельність населення, площі орних земель, наявність корисних копалин, зрештою, величезна територія).

Не такий однозначний вигляд має спектр поглядів більшовицьких лідерів на принципи управління господарським комплексом, форми і методи організації сільськогосподарського і промислового виробництва. Керуючись амбіційними геополітичними орієнтирами, Кремль забезпечив у 30-ті роки справді гігантський стрибок у розвитку важкої індустрії, хоча непохитні й недоторканні пріоритети військово-промислового комплексу цілком «підім'яли» під себе соціальну сферу та аграрний сектор. Мілітаризація економіки, за всіх негативних обставин і прорахунків, що її супроводжували, дала можливість вивести ВПК наприкінці 30-х років на рівень, що мав забезпечити успішний розвиток подій на випадок «великої війни» (війна з Фінляндією показала, що військові перемоги досягаються не лише кількісним нарощуванням сил). Якщо в першій п'ятирічці витрати на оборону становили 8,5 млрд. крб. (11,5% державного бюджету), другій — 54,3 млрд. крб. (43,5%) то в 1939 році — 40,8 млрд. крб. (25,6%), 1940-му — 38,6%, 1941-му — 43,5%. Щорічний приріст промислової продукції у 1938—1939 роках не перевищував 14%, а в «оборонці» він сягав відповідно 36,4 і 46,5%. Однак до літа 1941 року ВПК ще не вийшов на заплановані показники, які гарантували б повну впевненість керівництва СРСР у перевазі над потенційними супротивниками. Репресії 30-х років, наростання напруженості в суспільстві, помилкові рішення керівництва держави спричинили запізнення з модернізацією виробництва та продукції військового призначення, загальне технологічне відставання. Так, до початку агресії Німеччини проти СРСР вдалося виготовити лише 1225 нових танків Т-34. Повільно оновлювалися інші види озброєння, техніки, засобів зв'язку тощо.

Незважаючи на прорахунки, економічна потужність Радянського Союзу вже тоді змушувала з ним рахуватися. Цікаве спостереження з цього приводу висловив італійський вчений Д. Боффа. Він писав, що можна тільки гадати, як розвивалися б події після нападу Німеччини в разі здійснення в СРСР іншої індустріальної політики. При цьому науковець закликав «брати до уваги, що СРСР використав для своїх воєнних зусиль не весь економічний потенціал, створений п'ятирічними планами, а лише його частину, рівноцінну приблизно обсягу виробництва, досягнутому до середини 30-х років».

Упродовж перших місяців війни Радянський Союз втратив половину свого промислового потенціалу. Однак вивезене з промислово розвинених регіонів обладнання вдалося невдовзі змонтувати на нових майданчиках у глибокому тилу. З другої половини 1942 року було налагоджено виробництво озброєння в кількостях, що перевищували показники Німеччини, а незабаром і всіх інших учасників збройного протистояння. Відштовхуючись від базових індексів промислового виробництва (скажімо, випуск певного виду продукції на 1 млн. тонн сталі тощо), можна переконатись у тому, що СРСР перевершив за цими параметрами і супротивників, і союзників. Радянські показники перевищувала лише авіаційна галузь США.

За всю війну в Німеччині та окупованих нею державах було вироблено електроенергії, сталі, видобуто вугілля в 1,5—2 рази більше, ніж в СРСР. Натомість радянський ВПК випускав по 170 танків на кожні 100 німецьких, а загалом дав фронту 112 тис. літаків, 103 тис. танків, 486 тис. гармат. Це істотно перевищувало можливості індустрії, що працювала на завойовницькі плани Гітлера.

Не менш активні дискусії точаться навколо того, як досягалися такі результати. Докори на адресу радянського керівництва за те, що воно діяло в обмежених рамках перманентного «соціалістичного експерименту», мають непереконливий та упереджений вигляд. У тотальній війні на знищення ніхто не обирає вишуканих засобів протидії ворогові. Запровадження жорстких режимних дій, суворої виконавської дисципліни, максимальна централізація в управлінні бюджетними потоками, матеріальними й людськими ресурсами, різке скорочення соціальних та інших невоєнних витрат — усі ці та інші кроки цілком себе виправдали і дали бажаний ефект за вкрай загрозливої ситуації, що склалася після початку бойових дій. Іншим державам теж доводилося вдаватися, в тих чи інших межах, до схожої практики. Навіть такий, далеко не однозначно сприйнятий значною частиною населення, і без того не обтяженого статками, як державні військові позики, влада зуміла організувати і проводити на загальному позитивному морально-психологічному тлі. У цих кампаніях поєднувалися і добровільні пожертви, і примусові оргзаходи. З огляду на те, що через «фонд оборони» бюджет додатково одержав 859 млн. крб., такі позики слід вважати успішним ходом держави за умов, коли інші внутрішні джерела фінансування оборонної індустрії вичерпалися до межі.

Те, що для господарства мирного часу часто вважалося недоліком і гальмувало його розвиток, за екстремальних умов війни оберталося позитивом. Радянська економіка виявилась надзвичайно адаптованою до величезних, суворих та невідкладних потреб воєнної доби. Що, втім, зовсім не означає тотожності між економічною перемогою у війні і тим, що офіційна тогочасна ідеологія подавала як «переваги соціалістичного способу господарювання над капіталістичним».

А тепер про другу частину проблеми — внесок союзників СРСР у розвиток його військово-промислового комплексу в ході війни. І найперше щодо того, наскільки значною була ця допомога і яку роль вона відіграла у подіях на Східному фронті. Звернемося до статистики. Розпочавши поставки матеріалів, обладнання, техніки, зброї та інших ресурсів ще до вступу своєї країни у війну, уряд Сполучених Штатів Америки витратив за роки війни з цією метою 9,8 млрд. доларів (за американськими даними — близько 11 млрд. доларів) — досить велику на той час суму. Свою частку (4,6%) від обсягу американських поставок надали в рамках ленд-лізу й Велика Британія та Канада.

Багато це чи мало? Фахівці оцінюють співвідношення між власними ресурсами СРСР і допомогою союзників, як 10:1 (одержані надходження становили 10—12% від того, що виробив радянський ВПК). За рахунок ленд-лізу Червона армія та воєнна промисловість Союзу задовольняли 15,3% своїх потреб у літаках, 16% — бронетехніці, 32,4% — бойових кораблях, 18,4% — зенітній артилерії, понад 80% — радіолокаційних системах, 20,6% — тракторах, 23,1% — металообробних верстатах, 42,1% — паровозах, 66,1% — вантажних і легкових автомобілях, 80% — медикаментах і медичному обладнанні, 50% — пально-мастильних матеріалах.

Високо цінуючи це сприяння, радянська сторона не переставала порушувати питання про збільшення обсягів та розширення номенклатури поставок. Як зазначав Г. Жуков, допомозі союзників «все ж не можна відводити роль, більшу від тієї, якою вона була в дійсності».

Сьогодні складно і заперечувати вагомість цієї акції солідарності, хоча вона й не була цілком альтруїстською, і перебільшувати її значення для остаточної перемоги над спільним ворогом. Просто треба пам'ятати, що вона була не зайвою в час вирішальних випробувань, і не скидати її з терезів історії.

1943 р. — бої за визволення Ніжина Чернігівської області. Санінструктор В. Пономарьова перев'язує молодшого лейтенанта Н. Смирнова.

«Синдром Перемоги»: геостратегічні та внутрішньополітичні виміри

У формально-юридичному сенсі більшість війн завершується закріпленням завоювань переможців. Як правило, етичні імперативи відходять при цьому на задній план. З'явився навіть термін «юстиція переможців», яким підкреслюється беззаперечне право тріумфаторів диктувати вчорашнім супротивникам умови миру і повоєнного устрою, контрибуцій та інших форм матеріального відшкодування, оформлених відповідними міжнародно-правовими актами.

Після Другої світової війни відбулася безпрецедентна акція — Міжнародний військовий трибунал у Нюрнберзі судив головних нацистських воєнних злочинців. Подібний процес було проведено над верховодами японського мілітаризму в Токіо. Відсутність аналогів та юридичних прецедентів (спробу судити німецьких військових за розв'язання Першої світової війни можна не брати до уваги, оскільки її не вдалося здійснити в належному обсязі) створила передумови для правових новел та рішень, що сприймалися звинувачуваними та їхніми захисниками як диктат переможців.

Світовий повоєнний устрій викроювався за лекалами, виробленими тріумвіратом Велика Британія, СРСР і США. Він вирішував долю цілих країн і народів, перекроював кордони, а територію головного призвідника війни було поділено на чотири окупаційні зони. Як і столицю Німеччини, що перетворили Берлін на демонстраційний театр протистояння за часів «холодної війни». Ця неприродна ситуація до самого падіння «берлінської стіни» сприймалася як непорозуміння й потворний вияв війни, щоденне нагадування про неї.

Це тільки на перший погляд здається, що перемоги в масштабних військових конфліктах, якими стала для СРСР Велика Вітчизняна війна, обіцяють безхмарне майбутнє і розв'язання всіх зовнішніх та внутрішніх проблем. Навпаки, постають непрості реалії, які потребують від держав і народів не лише природного для таких періодів напруження фізичних і духовних сил — щоб залікувати моральні рани, втамувати біль втрат і відбудувати зруйноване. Необхідно виявити свою готовність до нових випробувань, вміння виробляти і проводити в життя нестандартні стратегії, а то й кардинально змінювати курс та підходи до вирішення тих чи інших питань.

Для глибшої і всебічної характеристики повоєнної ситуації в СРСР академік РАН Ю. Поляков увів поняття «синдром перемоги». Ним окреслюється особливий стан суспільства, яке щойно здобуло важку перемогу над спільним ворогом. Притаманний усім великим державам-переможцям (союзникам по антигітлерівській коаліції), цей синдром виявлявся не тільки в суспільних настроях, а й конкретних діях у військовій та економічній сферах, зовнішній і внутрішній політиці загалом.

Розкриваючи зміст цієї категорії, російський вчений визначає її як історичний феномен. Тому, на його думку, «дуже важливо, керуючись принципом історизму, враховувати, як сприймали війну і перемогу сучасники, яким чином діяло тоді керівництво країн-переможниць і який узагалі вигляд має після 1945 року наша планета. Додамо до цього, що подібний незвичайний стан суспільства, яке ще перевантажене зброєю і не припиняє дивуватися новим, часом неочікуваним соціально-політичним реаліям, сприяє ухваленню рішень, продиктованих не мудрістю та далекоглядністю державних мужів, а принципом Vae victis (горе переможеним) та почуттям вседозволеності». Багатоплановий синдром перемоги «охоплює ненависть і презирство до переможеного ворога, переконаність у тому, що з ним можна робити все, що завгодно, одержуючи якомога більше зиску від перемоги».

Чи скористався цим «звичаєвим» правом Радянський Союз? Наскільки логічними та виправданими з геополітичної й етичної точок зору були його дії?

Керівництво СРСР сповна використало ситуацію для того, щоб реалізувати свої найсміливіші наміри в тій частині, яка стосувалася кардинальної зміни балансу сил в Європі. Ця мета досягалася утворенням «соціалістичного табору», що слугував не так територіальним буфером, як новою якістю — нарешті втіленою (хоча й в обмежених рамках) ідеєю європейської революції. Завдяки повній дискредитації нацизму й фашизму й різкому зростанню авторитету Радянського Союзу, який виніс на собі основний тягар боротьби проти держав «осі» в Європі, відбулося встановлення «народно-демократичних» режимів у кількох сусідніх країнах, що перебували в орбіті Кремля. У такий спосіб Сталін прагнув компенсувати дипломатичні невдачі 30-х років, що унеможливило формування системи колективної безпеки. У Москві були переконані, що поява коаліції держав з подібним політичним та соціально-економічним устроєм не тільки забезпечить кількісно та якісно нову геополітичну конфігурацію на європейському театрі, а й стане додатковим козирем у змаганні діаметрально різних, антагоністичних систем — капіталістичної і соціалістичної.

Проблеми морального порядку, що при цьому виникали, лежать переважно у тій площині, наскільки радикальні зміни збігалися з інтересами громадян цих країн.

Як держава, що зазнала гігантських руйнувань і збитків, СРСР закономірно претендував на адекватне відшкодування. Якщо не брати до уваги «самозахоплення» та реквізиції, вчинені радянськими військовослужбовцями на території Німеччини, то репараційні вимоги Радянського Союзу (він відстоював на міжнародних переговорах з цього приводу також інтереси Польщі) об'єктивно були законними. Їхній розмір, звичайно, не міг компенсувати шкоди, заподіяної зруйнованій війною індустрії, але дав змогу прискорити її відродження. Інше питання — що залишалося в Німеччині. Адже й інші держави-переможниці (Велика Британія, США і Франція) також викачували звідти вугілля, залізну руду, обладнання тощо.

Принципово важливим для радянських лідерів було питання про повоєнні кордони. Навіть майбутні союзники Москви у Варшаві, Празі, Бухаресті і Будапешті змушені були піти на територіальні поступки і з різним ступенем готовності погодитися на продиктовані лінії розмежування з потужним східним сусідом. Особливо складною виявилася ситуація з Польщею. Втрату нею західноукраїнських і західнобілоруських земель вдалося дещо нівелювати лише завдяки значним територіальним прирощенням на заході.

А масштабним трансфером населення між Україною та Польщею було пригашено міжнаціональний конфлікт, ескалацію якого спровокувала війна.

У радянський період нашої історії з'явилися дві унікальні можливості консолідувати суспільство довкола епохальних подій не лише вітчизняного, а й світового вимірів. Ідеться, по-перше, про Велику Жовтневу соціалістичну революцію. На доповнення, а потім і на зміну цій несучій конструкції ідеологічної доктрини прийшла Велика Вітчизняна війна. Базований на таких категоріях, як «єдність фронту і тилу, партії і народу», «керівна роль Комуністичної партії», «всенародна боротьба проти окупантів у ворожому тилу» та інших, цей сегмент ідеології еволюціонував у великий «міф війни». На нього покладалася не просто функція, а ціла місія, що вже в першому наближенні виявляла такі приховані для поверхового погляду надзавдання: а) легітимація існуючого політичного режиму та соціально-економічного устрою (ладу); б) формування лояльності громадян, утвердження в суспільстві оптимістичних морально-психологічних настроїв, налаштування людей на відбудову зруйнованої війною країни.

Перемога у війні дала надзвичайно переконливі аргументи на користь одного з наріжних каменів ідеологічного кредо правлячої партії — «переваги соціалізму над капіталізмом» (принаймні на теоретично-декларативному рівні).

Період 1939—1945 рр. також позначений апробацією нових технологій мобілізації населення, що було принципово важливим для держави з огляду на сповідувані нею підходи до організації виробництва й вирішення інших завдань «соціалістичного будівництва». Їхню ефективність було доведено вже на першому етапі відбудови, розпочатому одразу після вигнання гітлерівських військ з українських земель у 1943 році. Це створювало передумови для широкого застосування таких методів у майбутньому. Ситуація, в якій перебувала країна, продовжуючи важку війну, не залишала іншого вибору і виправдовувала застосування будь-яких засобів адміністрування. Так само жорстко держава підійшла до покарання воєнних злочинців, що відповідало тодішній практиці.

Однак радянська Феміда мала одну особливість, що принципово відрізняла її від наявних в інших великих державах судово-правових систем. У неї була гіпертрофована політична спрямованість, яка слугувала насамперед інструментом нейтралізації уявних загроз. Якщо покарання тих, хто чинив злочини проти людства і людяності, та колаборантів сприймалося як цілком виправдані дії, то зарахування до категорії «ворогів народу» радянських військовополонених і учасників українського повстанського руху, їхніх родичів, усього кримськотатарського й німецького населення, інших прошарків населення України були сприйняті зовсім по-іншому. Вони викликали заціпеніння в нашому суспільстві і повне несприйняття міжнародною громадськістю.

Сталінський режим вийшов з війни не оновленим, з прогресивними і привабливими для пересічних громадян, соціально орієнтованими гаслами та програмами, а з апробованими ще у 20—30-ті роки доктринами, закостенілим, орієнтованим не на демократизацію, а на подальше «загвинчування гайок» дистанціюванням від народу. Надії на краще перекреслив новий виток мілітаризації країни, спричинений «холодною війною». Звичайно, було б абсурдно покладати провину за це виключно на Радянський Союз, але позиція західних держав була значною мірою спровокована геополітичними амбіціями Кремля та пов'язаною з цим його активністю на «шахівниці» великої політики.

Чи існувала можливість іншого розвитку подій? Малоймовірно, враховуючи непоступливий характер тодішнього одноосібного радянського вождя й канонізацію постулатів його варіанта марксистського вчення, за яким вперто творилися невідомі до того форми організації суспільно-політичного й економічного життя. Режим жодним чином не збирався послаблювати жорсткі «привідні паси», що забезпечували повний контроль за всіма сферами життя.

А ті, хто ціною свого життя і здоров'я торував шлях до перемоги, так і не дочекалися свобод і добробуту, за які вони піднімалися в атаки.

Діалектика перемоги: реальні й надумані колізії

Хоч як би хто до цього ставився, перемога над нацизмом і фашизмом стала спільним досягненням українського й інших народів Радянського Союзу та світу. Водночас слід сприймати як об'єктивну реальність те, що її вдалося досягнути в рамках певного консенсусу між державою та суспільством. Незважаючи на складну природу і нерідко суперечливі засоби цього зближення та узгодження дій, саме конструктивний потенціал цих стосунків став, за безумовного домінуючого статусу держави, визначальним стабілізуючим чинником, який забезпечив подолання кризових явищ.

Те, що більшовицький режим неухильно продовжував соціально-економічну політику, принципи якої генерувалися у 20—30-ті роки, і сповідував ставку на репресалії як один з головних інструментів управління державою та суспільством, суттєвого значення для консолідації цих відносин саме в роки війни не мало. Натомість слід звернути увагу на іншу складову такого «порозуміння» між владою і народом, про яку нині практично не згадується (можливо, це слід сприймати як сором'язливе дистанціювання від культової ідеологеми про «єдність партії і народу»). Йдеться, звичайно, не про «симфонію» у відносинах між владою і народом, а про збіг та узгодження сутнісних інтересів керівництва країни та її громадян, хоча мотиваційні фактори були різними.

За всіх критичних оцінок, яких заслуговує сталінський режим, представники правлячої верхівки керувалися не лише владними амбіціями, а й відповідальністю за долю своєї країни. Свідчення того, як радянські лідери шукали адекватних відповідей на тогочасні виклики (до яких значною мірою спричинилися їхні невдалі рішення й експерименти) та важелів перелому у війні, знаходимо в багатьох документах. Загальновизнаними є рівень кваліфікації та виконавська дисципліна вищого ешелону управлінців — плановиків, економістів, фінансистів, а також науковців, які займалися комплексом проблем, що мали безпосередній вихід у сферу управлінської практики. Інша річ, що аж ніяк не всі концептуальні та стратегічно важливі з цих рішень виявилися вивіреними й виправданими. А деякі з них взагалі будувалися на хиткому підмурку тогочасних ідеологічних канонів і настанов.

Що ж до пересічних людей, то їх війна поставила перед вибором стратегії виживання, з одного боку, та необхідністю виконання громадянського обов'язку — з другого. У тих сферах і площинах, де ці вектори збігалися, формувалися підстави і передумови для консолідованих дій держави та суспільства.

Ідеться, ясна річ, не про аргументи на користь ідеологеми про «морально-політичну єдність радянського народу». Насправді ця уявна «спільнота», сконструйована пропагандистським апаратом, виявилася не такою однорідною, як це намагалися подати. Поза тим, що більшість населення України сприйняла війну як особисту загрозу, слід визнати існування значних груп людей, не лояльних до радянської влади. Значну їх частину становили прихильники ідеї суверенної Української держави.

Однак, попри різницю політичних симпатій та орієнтацій, об'єктивно в перемозі над нацизмом-фашизмом були зацікавлені всі категорії населення. Адже йшлося про саме фізичне існування мешканців окупованих територій, а не тільки про їхнє соціально-економічне становище та умови життя за «нового порядку». Тому навіть з точки зору адептів української самостійницької ідеї поразка гітлерівської Німеччини, що виявилася не просто ненадійним ситуативним союзником, а й принциповим ворогом цієї ідеї, теж стала позитивним наслідком війни. Водночас у новій фазі самостійницького руху українські націоналісти опинилися віч-на-віч з незрівнянно потужнішою силою — радянським режимом, що отримав від перемоги додаткові моральні й політичні дивіденди у стані держав антигітлерівської коаліції. Саме ця обставина пояснює їхнє стримане ставлення до перемоги СРСР у війні проти українського повстанського руху.

Липень 1944 р. — визволителі на вулицях Львова.

У цьому протистоянні радянське керівництво отримало надзвичайно вагомий контраргумент, реалізувавши (щоправда, по-сталінськи суперечливо й непослідовно) ідею соборності українських земель. Як відомо, це було одним з наріжних каменів програмних вимог організацій українських націоналістів та інших самостійницьких сил.

Повної перемоги над українським повстанським рухом більшовицький режим домігся лише після майже десятиліття кривавої боротьби. Це слугувало доказом живучості ідеї Української незалежної держави, яка навіть після її делегітимізації і компрометації продовжувала існувати на рівні історичної пам'яті в Україні та політичної практики в емігрантських колах.

Отже, перемога Радянського Союзу над гітлерівською Німеччиною та її союзниками не означала автоматичного зникнення гострих внутрішньополітичних проблем, частина яких перейшла у латентну фазу. Проблема лояльності населення набула дещо інших форм, але залишалась актуальною для правлячої верхівки не лише на західноукраїнських землях, а й в інших регіонах УРСР і всього Союзу.

На скрижалях пам'яті

Кожна доленосна подія з нашого минулого посідає власне місце в історії не лише за своїм впливом на політичні та соціально-економічні макропроцеси, а й за тим, яким чином вона віддзеркалюється в колективній та індивідуальній пам'яті. На відміну від пам'яті як фізіологічної властивості людини, історична (соціальна) пам'ять актуалізує події минулого не в їхній послідовності (ті, що відбулися раніше, — поступово забуваються), а за рейтингом, що визначає їхню роль в житті суспільства й держави.

За влучним висловом Ю. Арнаутової, пам'ять і спогади «можуть бути неправильними, фрагментарними чи навмисно спотвореними, і в цьому сенсі вони не зовсім надійне джерело для "об'єктивних" фактів. ... Тому для істориків, які її вивчають, «істинність» спогаду полягає не в його «фактичності», а в його «актуальності»: події або продовжують жити в культурній пам'яті, або забуваються». Саме тому в історичній пам'яті нашого народу, скажімо, боротьба козаків під проводом Богдана Хмельницького виокремлюється з подієвого ряду XVII—XIX і навіть XX століть, а події Другої світової та Великої Вітчизняної війн сприймаються яскравіше, ніж те, що відбулося 10 чи 20 років тому.

Пошук пояснення цієї властивості історичної пам'яті лише у межах та масштабах тієї чи іншої події, кількісних параметрах (території, які вони охоплювали, чисельність учасників, тривалість тощо) не дасть вичерпної відповіді на всі питання, що постають. Напевно, більш продуктивним буде з'ясування сутнісних і специфічних рис історичних явищ, причин, що обумовили глибину їхнього впливу на масову й індивідуальну свідомість, визначали спосіб думання, переживання та практичних дій, пов'язаних з ними і спрямованих на їхнє «пригадування» й меморіалізацію. Очевидно, такі події мають, по-перше, явно виокремлюватися із звичайного ряду історичних фактів, залишатися непересічними навіть через тривалі часові проміжки, відзначатися харизмою, «сакральною аурою», ірраціональним ореолом. По-друге, поряд з епічним, здебільшого героїзованим і глорифікованим образом, такі явища мають значний компонент трагедійності й жертовності. Один з провідних фахівців цієї проблематики Я. Ассман вказує на те, що «протоформою будь-якої культури згадування є пам'ять живих про мертвих», обрядовість, пов'язана з поминанням полеглих. При цьому смерть виступає як первісний досвід, що дає можливість встановити вододіл між вчорашнім і нинішнім, минулим і сучасним. Саме ця властивість є основою для формування спорідненої культурній пам'яті історичної пам'яті. Іншими словами, в алгоритмі функціонування історичної пам'яті апеляція до загиблих у роки війни є одним з найбільш дійових формотворчих чинників. Особливістю політики пам'яті в СРСР було дотримання певної пропорційності між глорифікаційними, героїзаційними і віктимними (жертовними) сегментами з деяким переважанням першого. У незалежній Україні цей баланс помітно змістився в бік деромантизації війни й переакцентування на жертви і втрати, які вона спричинила. Ці еволюції відбувалися у кількох напрямах:

а) гуманізація історичного знання, що супроводжувалося зростанням інтересу до воєнно-антропологічної тематики, долі різних соціальних груп та окремих людей;

б) наукова та суспільна легітимація пошукових зусиль, пов'язаних з проблемами українського самостійницького руху;

в) критичне осмислення радянської спадщини, сталінізму, тоталітаризму, досвіду соціалістичного будівництва загалом та воєнної доби зокрема й особливо.

Однією з іманентних рис історичної пам'яті є те, що вона відіграє роль «ферменту» самоідентифікації різних спільнот — від малих соціальних груп до цілих народів та суспільств. Певні історичні події слугують відправним пунктом формування відчуття єдності людей, хоча ідеологічні й ментальні маркери, образи, що визначають ту чи іншу модель історичної пам'яті, далеко не завжди є достовірними. Важливо, щоб вони оформились у певні концептуальні конструкції, версії чи «історії».

Прийнято вважати, що у повоєнній Україні історична пам'ять формувалася згідно з загальносоюзними лекалами. Справді, більшість населення беззастережно сприйняла той варіант колективної пам'яті, який був досить вміло скомпонований і «запропонований» державою, засобами офіційної пропаганди, кіно, художньої літературою, комемораційними заходами. Та коли проаналізувати індивідуальний рівень пам'яті, то виявиться відчутний дисонанс між суспільним дискурсом (або офіційною пам'яттю) та індивідуальним пригадуванням війни. Результатом роботи фахівців Центру досліджень сучасної культури в Бірмінгемі (Велика Британія) став висновок про те, що особа швидко усвідомлює потенційну загрозу через те, що її спогади вступають в суперечність із загальноприйнятими. У зв'язку з цим вона компонує конформні спогади, а «небезпечні» й дражливі штучно притлумлює, відводить на периферію чи актуалізує у виняткових випадках (у колі найближчих людей чи тих, хто має аналогічний досвід війни).

У післявоєнний період таку «роздвоєну», дихотомічну пам'ять мали колишні військовополонені, остарбайтери, «штрафники», репресовані (з різних причин) та інші категорії учасників війни. Є підстави вважати поширеним ще кілька форматів пам'яті — властивих сучасникам та родичам і симпатикам українського самостійницького руху, цілим національним групам (євреям, ромам, кримським татарам, німцям, які здавна проживали в Україні) та іншим.

Соціальне опитування дає можливість констатувати процес «розкріплення» колективної та індивідуальної пам'яті, чому сприяли реабілітація жертв нацизму і сталінського тоталітаризму, компенсаційні виплати колишнім примусовим робітникам, демократизація всіх сфер життєдіяльності суспільства. Більше того, спостерігається тенденція, пов'язана з подальшою диференціацією пам'яті про війну.

Оскільки історична пам'ять є важливим чинником суспільного життя, це покладає на сучасну державу важливу місію створення умов, сприятливих для функціонування усіх рівнів та моделей пам'яті. Будь-які спроби примусової уніфікації, нав'язування громадянам якогось єдиного варіанта пам'яті, і це показав досвід, сприймається як намагання втиснути її в прокрустове ложе певних ідеологічних доктрин і супроводжується його відторгненням певною частиною суспільства. Так само негативно сприймаються претензії на монополізацію «історичної правди» окремими політичними силами. Сучасні глобалізаційні тенденції, відкритий вихід в інформаційний простір, нові засоби комунікації завдяки соціальним мережам ставлять державу перед необхідністю вироблення нових підходів до політики у сфері пам'яті, «діалогу» з суспільством.

Замість епілогу

Результати наукових зусиль, сконцентрованих на вивченні суспільства (у тому числі у сфері історії), доволі часто не збігаються з очікуваннями суспільства і планами та намірами влади. Кінцевий продукт фундаментальних досліджень — історичне знання — може бути використаний з різною метою: для стимулювання життєвих сил нації, зміцнення авторитету держави, з електоральною метою, як аргумент у протистоянні різних соціальних, етнічних, конфесійних чи політичних груп, з метою компрометації опонентів тощо. Засадниче завдання науки — продукування історичних знань. Їх застосування (бажано виважене і глибоко продумане) є прерогативою держави і суспільства.

Перемога у війні проти гітлерівської Німеччини та її союзників не потребує постійного перетушування й лакування. Чим більше ми дізнаємося про цю справді епохальну, але суперечливу і трагічну епопею, тим повніше зможемо осягнути її місце в нашій історії, вплив на долі учасників та очевидців, а загалом — на складну діалектику суспільно-політичних процесів у сучасному світі.

Хочемо ми того чи ні, але це явище давно стало самодостатнім феноменом, знаковою подією нашої історії, одним з ключових сегментів колективної пам'яті українського народу.

Володимир ЛИТВИН,
Голова Верховної Ради України.

Фото ЦДКФФА імені Г. Пшеничного.

«Одна в мене мрія: ім’я розшукати...»

Мешканка Яхнівки Ганна Григорівна Палій у свій 91 рік відома тим, що пише вірші про війну, загиблих солдатів, вдів.

Вона не воювала. Але добре знає, що таке війна, бо на фронті загинув її батько. Та й вона вийшла заміж за колишнього фронтовика Михайла Палія, який з травня 1942-го по травень 1945-го своєю зеніткою збивав ворожі літаки над Астраханню, Воронежем, Бахмачем, Києвом, Житомиром. Старший сержант визволяв від фашистів Румунію, Угорщину, Чехословаччину. Не раз розказував їй про однополчан, про те, як нелегко далась перемога.

— У жовтні 1943 р. біля нашого села розбомбили військовий ешелон з чехословацькими солдатами, — розповідає жінка. — Тоді загинуло 54 воїни. Весною ми з жінками прийшли і відрами наносили землю на їхню братську могилу. Привезли батюшку з Монастирища, і він відправив молебень. А ще везли поранених бійців у санітарному поїзді. І його теж розбомбили біля нас. Тоді ми поховали 20 обвуглених солдатів.

Ганна Григорівна довго доглядала могили, прикрашала їх квітами, посилала сина Івана, щоб скосив траву на них. Тоді й почала віршувати:

...Невідома могила.
А де ж ваша мати?
Коли б, дорогенькі,
Ім’я ваше знала,
То всіх ваших рідних
У гості позвала.
Тяжкую скорботу
Із ними б ділила,
А вам, дорогі,
Імена встановила.
Не знаю, не знаю,
Куди написати,
Щоб тих,
що в могилі,
На ім’я назвати.
Одна в мене мрія:
Ім’я розшукати.
Хай знають,
хай знають
Несосвітненні,
Що наші солдати
Усі поіменні.
Нема безіменних
Солдатів на світі.
Бо є в них і мати,
і жінка, і діти.

Жінка посилала запити у різні інстанції про воїнів, котрі загинули у санітарному поїзді. Завдяки її розшуку у Яхнівку приїжджали рідні солдатів.

— Ще я пішла по селу і попросила у всіх, у кого загинув син чи батько, їхні фотографії, — згадує Ганна Григорівна. — Так було створено стенд для клубу. Він нагадував землякам про героїв, які не повернулися додому. Крім цього, був ще оформлений альбом про фронтовиків.

Завдяки ініціативі непосидючої жінки у селі на честь загиблих посаджено горіховий парк, проведено свято вшанування вдів.

Найперший слухач і поціновувач яхнівської поетеси з семирічною сільською освітою — її чоловік Михайло Семенович.

— Вони за душу беруть, — каже він.

Ганна Григорівна не має своєї книжки. Але свої поезії, поеми завжди читає школярам, на мітингах 9 травня. Її віршовані рядки у багатьох викликають сльози.

Сергій ПАВЛЕНКО.

Ніжинський район Чернігівської області.

На знімках: Ганна Григорівна та Михайло Семенович Палії.

Фото з родинного альбому.

Генерал Манагаров доповідає...

У різних джерелах цей фотознімок називається по-різному. Наприклад, «Командувач 53-ю армією генерал-лейтенант І. М. Манагаров доповідає представнику Ставки маршалу Радянського Союзу Г. К. Жукову і командувачу Степовим фронтом генералу армії І. С. Конєву про підготовку до форсування Дніпра, вересень 1943 р.». Зустрічається й такий підпис: «Командувач 53-ю армією генерал-лейтенант І. М. Манагаров доповідає маршалу Г. К. Жукову про хід боїв за Полтаву». Хай там як, але зрозуміло головне: знімок і справді зроблено на Полтавщині у вересні 43-го, а обидві згадувані події цілком можна сумістити, адже слідом за визволенням Полтави почалася й підготовка до операції на Дніпрі. А хто ж такий генерал Манагаров, війська якого відзначилися у боях за Полтаву?

Іван Мефодійович Манагаров народився 12 червня 1898 року в шахтарському селищі Єнакієве (нині місто в Донецькій області). Здобувши початкову освіту, уже з десяти років працював на шахті вибиральником породи, лампоносом, а згодом — вальцювальником на металургійному заводі. Воював ще у Першу світову у складі 22-го армійського корпусу і був нагороджений Георгіївськими хрестами. Після тяжкого поранення демобілізований, повернувся на батьківщину, але вже 1918 року Івану Манагарову довірили командування загоном Червоної гвардії. Брав участь у боях на Південному і Південно-Західному фронтах проти військ генералів Краснова і Денікіна, у обороні Царицина. Тут став командиром 1-го Пролетарського полку, який влився в знаменит у 1-шу Сталеву дивізію Дмитра Жлоби, отримавши найменування 1-й Український сталевий полк.

1923 року закінчив кавалерійську школу імені С. М. Будьонного, а в 1931-му Військово-політичну академію: був комісаром полку, командиром кавалерійської дивізії, стрілецького корпусу. А через п’ять років його чекало «спеціальне відрядження» до Китаю і Монголії. Там, у боях з японцями, набував досвіду ведення бойових дій. Тож після 1938 року командування залишило Манагарова на Далекому Сході, де він прийняв 8-му кавалерійську дивізію 1-ї Окремої Червонопрапорної армії Далекосхідного округу. Початок війни зустрів командиром 26-го стрілецького корпусу в складі Далекосхідного фронту, а вже у січні 42-го на чолі 16-го кавалерійського корпусу воював під Москвою. У грудні 1942 року—березні 1943 року був командувачем 41-ї армії Калінінського фронту, яка брала участь у Ржевсько-В’яземській операції.

І. М. Манагаров.

До речі, під час контрнаступу у березні 1943 року 41-ша армія під командуванням І. М. Манагарова визволила 317 населених пунктів, у тому числі й колишню гетьманську столицю Батурин. Німці втратили тут убитими 3800 і пораненими близько 5000 чоловік.

Манагаров доповідає...

Блискуче проявив себе генерал Манагаров і як командувач 53-ї армії, яка після боїв на Курській дузі та визволення Харкова визволяла й Полтаву. Саме бійці 84-ї дивізії армії Манагарова одними з перших увірвалися до міста. Тоді розвідники сержант Мухін та рядовий Коншаов (про нього «Полтавський вісник» свого часу писав) навіть установили Прапор Перемоги на одному з будинків у центрі міста.

А далі — битва за Дніпро, у складі 2-го Українського фронту участь у Кіровоградській, Корсунь-Шевченківській, Умансько-Ботошанській, Ясcько-Кишинівській, Будапештській і Празькій наступальних операціях.

Ім’я генерала Манагарова неодноразово згадується в шеститомній «Історії Великої Вітчизняної війни Радянського Союзу. 1941—1945». Зокрема, йдеться: «13 серпня війська Степового фронту прорвали зовнішній оборонний обвід, що знаходився за 8—14 кілометрів від Харкова, а під кінець 17 серпня вийшли безпосередньо до внутрішнього обводу і зав’язали бої на північній околиці міста. Особливо успішно проходив наступ військ 53-ї армії під командуванням генерал-майора І. М. Манагарова. Обходячи Харків, вони відрізали шляхи відходу харківського угруповання ворога на південний захід... Бої на вулицях міста і в його передмістях були відзначені високою мужністю і майстерністю радянських солдатів і офіцерів усіх родів військ... Уранці 23 серпня, понівечений ворогом, весь у диму та руїнах, Харків був повністю очищений від загарбників».

Особливо яскраво його бойові якості виявилися під час оточення та знищення великого ворожого угруповання в районі Будапешта. З’єднання 53-ї армії (2-й Український фронт) під командуванням генерал-лейтенанта І. М. Манагарова в районі міста Годонін (Чехословаччина) 12 квітня 1945-го успішно форсували річку Морава. Діючи в складі ударної групи військ фронту, вели запеклі бої в районі Праценських висот.

Указом Президії Верховної Ради СРСР від 28 квітня 1945 року за зразкове виконання бойових завдань командування на фронті боротьби з німецько-фашистськими загарбниками і виявлені при цьому мужність і героїзм генерал-лейтенанту Манагарову Івану Мефодійовичу присвоєно звання Героя Радянського Союзу з врученням ордена Леніна і медалі «Золота Зірка» (№ 6400).

Але для 53-ї війна не закінчилася 9 травня 1945 року: армія була перекинута на Далекий Схід, де воювала до капітуляції мілітаристської Японії.

Сам Манагаров після цього командував 4-ю армією в Закавказькому військовому окрузі. 1947 року закінчив Вищі академічні курси при Вищій військовій академії імені К. Є. Ворошилова і починаючи з 1949-го впродовж чотирьох років командував військами ППО Київського військового округу. Та у вересня 1953 року генерал-полковник І. М. Манагаров за станом здоров’я змушений був вийти у відставку. Жив у Ялті, де й помер у листопаді 1981 року. Похований на Старому кладовищі.

Іван Манагаров — почесний громадянин Єнакієвого, тут на його честь встановлено меморіальний знак і названо вулицю.

Віталій СКОБЕЛЬСЬКИЙ.

Фото надані автором.

ПОДРОБИЦІ

Таксі для ветеранів буде безплатним

9 Травня ужгородські ветерани безплатно їздитимуть на таксі. Такий подарунок їм зробили дві фірми — «Алло» та «Експрес».

— Сьогодні в Ужгороді проживає 1310 ветеранів Великої Вітчизняної війни, з яких 59 осіб — інваліди першої групи, 245 — другої, 157 — третьої, 849 — учасники війни. «Не так багато їх залишилося у нашому місті і, на жаль, з часом стає дедалі менше. Але хоча б так, за допомогою акції, можна віддячити за їх подвиги, за те, що вони зробили для нас», — наголосив начальник управління у справах культури, спорту, сім’ї та молоді Ужгородської міської ради Євген Бобров.

Представник служби таксі «Алло» Роман Пономаренко повідомив номери, за якими можна замовляти таксі. При цьому ветеран повинен одразу сказати оператору, що він хоче скористатися правом на безплатний проїзд. Також доведеться пред’явити ветеранське посвідчення. Акція не розповсюджується на поїздки за межі міста, а також на такі категорії, як діти війни та вдови ветеранів війни.

А святкування традиційно розпочнеться 9 Травня о десятій ранку на українсько-словацькому кордоні покладанням квітів до пам’ятника «Україна — визволителям». Далі — урочиста хода до Пагорба слави, де відбудеться мітинг-реквієм. Потім в амфітеатрі буде концерт, тут працюватиме і польова кухня.

Василь НИТКА.

Ужгород.

Дочці загиблого бійця вручили ключі від квартири

У переддень свята Перемоги мешканці Ялти, дочці загиблого ветерана Великої Вітчизняної війни Олександрі Клейменовій, вручили ключі від квартири.

Ордер на облаштоване житло в будинку по вулиці Тімірязєва пенсіонерці 1939 року народження врочисто передав міський голова Ялти Олексій Боярчук. Олександра Петрівна перебувала на квартобліку в контрольному списку інвалідів Великої Вітчизняної війни й родин загиблих військовослужбовців ще з 1988 року, проживаючи в кімнаті з частковими вигодами.

Цього року, незважаючи на складну ситуацію, місто напередодні 9 Травня виділило дві упорядковані квартири. Ключі від другої доставить додому учасниці бойових дій Ксенії Драпак 1923 року народження.

Роман ЧЕРЬОМУХІН.

Крим.

Відкрили пам’ятник вдові

У селі Андріївка Хорольського району, біля меморіалу загиблим воїнам, урочисто відкрито пам’ятник солдатській вдові. Спорудили його з ініціативи ради ветеранів Андріївської сільської ради за рахунок пожертв місцевих жителів, депутатів сільської і районної рад (зокрема керівника товариства «Альбатрос» Василя Русина).

Нині на території Андріївської сільради живуть лише дві солдатські вдови: Ганні Пунько — 96 років, а Мотроні Біленко вже 98. Колись, після війни, ледь не кожна друга жінка залишилася вдовою! На урочистий мітинг з нагоди відкриття пам’ятника прийшли їхні діти, онуки та правнуки.

Віталій СКОБЕЛЬСЬКИЙ.

Полтавська область.

«Ми дивимось історії у вічі»

Німецький благодійний фонд пам'ятає про в'язнів концтаборів і гетто

Їм вже за вісімдесят, а вони досі здригаються, коли чують німецьку мову. У пам'яті навіки ті жахіття, які довелося пережити кому замолоду, а кому — в дитинстві.

Ірині Герман було чотири роки, коли вона разом з мамою, братиком і сестричкою потрапила в концтабір на Вінниччині, а вийшла звідти, коли минуло сім. Перед тим окупанти на очах у родини живцем закопали дідуся і батька. «Земля ще три дні ворушилася», — згадує жінка. Добре пам'ятає, як знущалися в концтаборі над військовополоненими, дітьми. У малолітніх в'язнів брали кров, на них випробовували різні вакцини. В Ірини пошкодили очний нерв і з тих пір вона бачить лиш на одне око. Втім, це не завадило жінці вишити кількасот картин, брати участь у багатьох виставках, вона — майстер народної творчості. Нині самотня, хворіє.

Колишній в'язень Євген Рокицький.

Михайло Іванович Пакуляк із села Іванкова Борщівського району потрапив на роботу до Німеччини замість сестри. Він буквально стягнув її за ноги з машини. Дорогою четверо хлопців вирішили втекти. Було це в Польщі. Трьом пощастило, а Михайла впіймали, і почалися його поневіряння по концтаборах. Відсидів у трьох. Хоча яке там — сидів: тяжко працював на вугільних шахтах. Нині ним опікується внучка Наталя.

Схожа доля в Євгена Матвійовича Рокицького із села Носова Підгаєцького району. Вісімнадцятирічним його вивезли на примусові роботи, на меблеву фабрику в Австрії. Коли українців почали вербувати в дивізію «Галичина», він з трьома хлопцями вирішив втікати. Але їх перехопили — забрали до концтабору Маутхаузен, на 2,5 року. На роботі в каменоломні до крові збивав руки. Їжа — шпинат і капуста. Повернувся додому, 40 літ відпрацював у колгоспі. Пенсія — трохи більше 800 гривень. Кілька років тому за компенсацію в'язням концтаборів купив собі тракторця.

В'язень трьох концтаборів, житель села Дичкова під Тернополем Йосип Павлович Михайлів розповідає, що ще під час війни в'язні знали про польського священика Максиміліана Кольбу. Історія така. Священик був у концтаборі, коли звідти втік один невільник. Німці відібрали десятьох і прирекли їх на голодну смерть. Один чоловік дуже просився, плакав, бо в нього — семеро дітей. Тоді Максиміліан запропонував себе замість нього. Священик два тижні сидів у бункері без їжі й води, але залишався живим, тоді його умертвили уколом фенолу. Йосип Павлович хотів би мати фото цього чоловіка, якого тридцять років тому зачислили до лику святих.

Анна Березій, що приїхала на зустріч з Кременецького району (праворуч), і Світлана Бурлуцька, представник Фонду взаємодії та толерантності на Тернопільщині.

Прислати знімок побіцяв Вольфганг Герстнер, керівник недержавної організації «Максиміліан Кольбе Верк», що діє в Німеччині при католицькій церкві. Вона намагається допомогти колишнім в'язням концтаборів і гетто. Держава нам не допомагає, підкреслив пан Герстнер, це пожертви простих німців. Окрім керівника, до Тернополя прибули з цієї організації Данута-Тереза Конечна та студентка з України Ліля Дорощук, яка вчиться в Німеччині й допомагає з перекладом.

Німці запросили жертв фашистського режиму на благодійний обід до ресторану. Прийти змогли лише восьмеро з двадцяти п'яти колишніх в'язнів, які нині живуть на Тернопільщині. Кожному з них вручили по 250 євро. Але не так важливо, скільки поклали в конверт, як те, що в Німеччині пам'ятають: багато горя завдав фашистський режим своєму та іншим народам і почуваються відповідальними за це.

— Я народився вже після війни, — каже Вольфганг Герстнер, — і не винен у тому, що сталося. Але моє і молодші покоління не забувають тих трагічних сторінок. Ми хочемо відверто дивитися історії у вічі. Нашій організації вже сорок років, протягом яких ми намагаємось хоч якось допомогти колишнім в'язням концтаборів і гетто. З Тернополя поїдемо до Чернівців та Івано-Франківська, торік були в інших областях.

Вони не забувають. Не забуваймо і ми, адже з кожним днем тих, у кого війна вкрала дитинство, молодість, здоров'я, стає все менше.

Любов ЛЕВИЦЬКА.
Тернопільська область.
Фото автора.

Санінструктор вивів із оточення поранених

Тільки рік провів на фронті Григорій Демянишин з Іллінецького району на Вінниччині. За цей короткий час отримав дві високі нагороди — медаль «За відвагу» і орден Слави.

У госпіталі був. Значить, підеш санінструктором?

19-річного хлопця з села Бджільне Теплицького району на фронт забрали одразу після визволення Вінниччини від фашистів.

— Нам навіть обмундирування не видали, — згадує ветеран. — У чому прийшов з дому, в тому й опинився на фронті. Ми були майже всі ровесники — хто на рік старший, хто молодший. І всіх нас кинули в котел під Ясси. Страшно уявити, скільки хлопців-подолян склали голови у м'ясорубці Яссо-Кишинівської операції! Ми не були підготовлені. Перед тим, щоправда, тиждень нам розповідали, як треба поводитися в бою, і все. Чого за тиждень можна навчитися? Фашисти пізнавали новобранців по стрижених налисо головах і по цивільному одягу. Ось так для мене почалася війна...

Опинившись у пеклі, молодий солдат Демянишин не сподівався, що залишиться живий.

— Ніхто з нас у це не вірив, — продовжує розповідати колишній фронтовик. — До свисту куль звикли, як людина звикає до всього в житті. Спочатку було дуже страшно. А тоді — свистять кулі, як оси, куди від них сховаєшся? Куля, яка має тебе вжалити, її свисту не почуєш. Так казали хлопці на фронті. Тільки це й тішило...

Рядового Демянишина в одному з боїв Яссо-Кишинівської операції дістала не куля. Його контузило після вибуху снаряду.

— Добре, що санітари підібрали і доправили в госпіталь, — каже співрозмовник. — Не всім навіть на таке щастило. За сміливість і мужність у тому бою хлопця нагородили медаллю «За відвагу».

Після закінчення лікування його направили в роту розвідки. Він мав виконувати роль санінструктора.

— Медичної освіти, звичайно, я не мав, але мені пояснили так: в госпіталі був, бачив, як працюють медики, будеш те саме робити на фронті, — продовжує Григорій Демянишин. — Це ще одна правда про війну. Бо всі вважають, якщо на полі бою — санінструктор, то це — підготовлений медик. Не завжди так було. Мій приклад підтверджує сказане.

Навіть поранених розстріляли

Їхня рота розвідки входила до складу 206-го стрілецького полку 27-ї армії. Фронтовик досі пам'ятає номер свого підрозділу. На території Австрійських Альп вони опинилися в оточенні.

— Була пізня осінь 1944-го, — згадує ветеран. — В горах стояла така холоднеча, що, вибачте на слові, під носом замерзало. У нашому загоні залишилося десять возів і на кожному по два-три поранені солдати. Мало хто вірив, що вдасться вибратися з того гірського «мішка». Особливо після того, як побачили нашу машину-полуторку. В кабіні — шофер і санінструктор. Обидва мертві. Кулі прошили їхні тіла. А в кузові — перебинтовані бійці. Їх теж не пожаліли фашисти, розстріляли всіх...

Після цього з командиром взводу прийняли рішення: перед тим, як долати частину дороги, спочатку робити розвідку. Тим самим хоч трохи убезпечили себе від ворожих засідок.

Коли дісталися до своїх, ніхто не вірив, що нам це вдалося. Шкода, що не всі поранені вижили під час тієї дуже важкої подорожі. На возі навіть по рівнині рухатися непросто, а тут — гірська місцевість? Та ще й допомогу постійно надавали пораненим. За врятовані життя солдатам під час виходу з оточення нашого земляка нагородили орденом Слави.

З Югославії до Хмільника — пішки

Війну Григорій Демянишин закінчив на кордоні з Югославією.

— Уже над рейхстагом підняли прапор Перемоги, а наш підрозділ ще продовжував вести бої з фашистським угрупованням, яке нізащо не погоджувалося здаватися і прийняти бої, — каже співрозмовник. — Навіть тоді гинули солдати. Пригадую, під час переправи через річку утворився затор на невеликому мосту. Один з бійців вирішив проїхати возом вбрід. Тільки коні ступили на берег, як пролунав вибух. Напоролися на міну. Всі, хто був на возі, загинули. Осколки дістали ще й тих, хто опинився неподалік від місця вибуху. А війна вже закінчилася...

З-під кордону з Югославією підрозділ Григорія Демянишина направили на Вінниччину.

— Не повірите, всю цю відстань ми пройшли пішки, — каже колишній солдат. — Протягом дня долали в середньому по сорок кілометрів. Так дійшли аж до Хмільника. На території нинішнього військового санаторію там стояли казарми. А якщо точніше, — тільки стіни. Все було зруйновано. Ми їх відбудовували...

Віктор СКРИПНИК.
Вінницька область.

На знімку: квіти колишньому фронтовику Григорію Демянишину від нинішнього покоління молоді за подаровані мирні весни.

Фото автора.

Наступний велопробіг — до Волгограда

Учасників велопробігу Липовець—Москва разом із земляками зустрічав після повернення додому народний депутат України Григорій Калетнік.

Слова щирої вдячності від росіян за збереження пам'яті про Героя Радянського Союзу Григорія Ткаченка передав жителям села Попівка Липовецького району Вінниччини керівник велопробігу Липовець—Москва Микола Грушко. Під час визволення Попівки Григорій Ткаченко тілом закрив амбразуру ворожої вогневої точки. За цей подвиг удостоєний (посмертно) найвищого звання Радянського Союзу. Шостого травня М. Грушко взяв участь в урочистостях у селі Попівка з нагоди 67-ї річниці Великої Перемоги. Розповів про те, як учасників велопробігу зустрічали земляки Героя у райцентрі Красна Яруга Бєлгородської області Росії.

Вінничан найбільше вразило те, що в Красній Ярузі дуже багато людей розмовляють українською мовою. «Ми навіть не переходили на російську», — уточнює Микола Грушко.

У Серпухові вінничан з почестями зустрічали представники Російської академії ракетних військ. На честь гостей організували мітинг і сфотографували їх на пам'ять. Перед в'їздом до Москви на групу велосипедистів чекали поважні військові — генерал ФСБ Росії Василь Матвієнко та полковник Генштабу сухопутних військ Росії Юрій Данченко.

— Вони — наші земляки, — каже Микола Грушко. — Василь Матвієнко родом із села Щаслива Липовецького району, я з ним у школу ходив, а Юрій Данченко — з Липовця. У Москві вони супроводжували нас усюди. Протягом перебування у російській столиці, так само, як і під час зустрічей в дорозі на російській землі, українці чули на свою адресу лише добрі слова. «Розкажіть про все це, коли повернетеся додому», — просили їх росіяни.

Наступного року напередодні свята Перемоги Микола Грушко планує ще один велопробіг — до міста-героя Волгограда.

Вл. інф.

«Розкажіть про все це, коли повернетеся додому», — просили їх росіяни

Кулеметник Борис Маринич

ЛИСТ ВЕТЕРАНА

Бій тривав більше п'яти годин. Міни і снаряди шматували литовську землю, засипали окопи поріділого стрілецького полку, воїни якого після триденного наступу вибились із сил, зупинились і зайняли оборону. Полк чекав підмоги, щоб із свіжими силами вдарити по фашистах, які, ховаючись за бронею танків, кілька разів намагались атакувати, але, зазнавши втрат, відкочувались до своїх окопів.

Колишні воїни-рокитняни, які найбільше відзначилися в боях з фашистами (фото 1974 року).

Стрілецька рота, в якій воював Борис Андрійович Маринич, залягла в полі. Попереду — ліс. Звідти огризалися вогнем фашисти. Підправляючи бруствер свого окопу, Борис Андрійович згадав партизанську боротьбу на рідному українському Поліссі. Там у боях з окупантами розраховували лише на себе...

Спогади перервав вибух снаряда. Осколком вбило помічника. Грудки землі вдарили по голові і Маринича. Із напівзасипаного окопу він переповз у свіжу вирву, швидко встановив кулемет. А під прикриттям трьох танків з лісу рухались німці. Маринич підтягнув до себе сумку з набоями — три диски. «Малувато, — подумав кулеметник, — треба бути ощадливим і влучним»... Гітлерівці наближалися. Танки, стріляючи на ходу, увірвались у розташування оборони стрілецького полку. Один із них закрутився на місці з перебитою гусеницею, інші два — на правому фланзі оборони — йшли далі. Наближалися гітлерівці і до окопу Маринича. Він натиснув на спусковий гачок — кулемет наче чекав: строчив без зупинки, вбиваючи ворогів...

Поруч вибухнула міна, хвилею вирвало кулемет, різонуло осколком по пальцях. Рука — червона від крові. Другою рукою Маринич підтягнув кулемет, оглянув його — справний. Тамуючи біль, замінив диск. А коли німці знову піднялися з землі, кулемет заговорив і замовк, лише коли закінчилися патрони.

Кулеметник уже не бачив, як підоспіла підмога і як вона зім'яла ворога. Гуркіт бою віддалявся. Отямився, коли вже лежав на ношах. До нього нахилився командир полку і тихо сказав:

— Спасибі за службу, солдате. Повертайся в полк здоровим.

Але в свою частину Борис Андрійович більше не повернувся: після госпіталю потрапив у інший полк, а через півроку демобілізувався. Бойова нагорода — орден Червоної Зірки — знайшла колишнього воїна в поліському селі Березове Рокитнівського району лише через дев'ять років. Її він прикріпив поряд із медаллю «За відвагу», яку отримав ще в боях під Ленінградом.

...На фронтах Вітчизняної війни і в тилу ворога воювали з окупантами понад дві тисячі мешканців Рокитнівського району. Що воювали як слід, свідчать бойові нагороди. Лише орденом Солдатської Слави нагороджено 39 моїх земляків. Серед них Петро Іванович Дробуш, Павло Іванович Золотов, Леонід Омелянович Морозов, Юрій Олексійович Васильченко, Семен Євдокимович Лопуга, Михайло Іванович Алікберов та інші.

На території Рокитнівського району в роки війни діяли партизанські загони імені Дзержинського та імені Котовського. Чимало партизанів-рокитнян відзначено бойовими нагородами. Нагородили командирів диверсійних груп: Володимира Івановича Самосюка орденом Леніна, Кирила Борисовича Кузьмича орденом Червоного Прапора. Орденом Червоного Прапора відзначено командира партизанського загону імені Дзержинського Івана Івановича Галицького та комісара Григорія Стасовича Коваленка. Колишній партизан, а пізніше полковий розвідник 175-ї стрілецької дивізії 47-ї армії Йосип Григорович Рудницький дійшов з боями до Берліна. Серед багатьох його бойових нагород і орден Слави III ступеня.

Колишні фронтовики і партизани (а їх в районі нині понад 250 осіб) не забувають про важкі бої з окупантами, про смерть своїх друзів, спалені міста і села. Багатьом із них і тепер живеться важко, але вони живуть надією на краще майбутнє, яке їм повсякчас обіцяють керівники держави.

Андрій ГРЕЧКО,
колишній командир диверсійної групи партизанського загону імені Дзержинського з'єднання В. Бегми, полковник у відставці, почесний ветеран України.

Рівненська область.

Фото з архіву автора.

НАМ ПОВІДОМЛЯЮТЬ, ЩО...

...нагороди «догнали» через 60 років

Жителя села Ярославичі Млинівського району 87-річного Григорія Павловича Старостюка, колишнього рядового піхотинця та колгоспного їздового, через понад шість десятків літ «знайшли» медаль «За відвагу», ордени Червоної Зірки та Слави III ступеня, які не вручили йому на фронті.

Григорій Павлович Старостюк не любив хвалитися, як воював під час Великої Вітчизняної війни. Щоправда, на свята чіпляв на піджак медаль «За відвагу», багато десятиліть не знаючи, що на війні його представили ще до однієї такої медалі і що на фронті він ціною крові «заробив» два бойові ордени — Червоної Зірки та Слави III ступеня. Про них, можливо, житель Ярославичів ніколи не дізнався б, якби не активна пошукова робота координаційного центру Міжрегіональної громадської організації «Нагороди Великої Вітчизняної війни».

— Скажу чесно: ще на фронті знав, що до чогось представлений. Навіть у госпіталі командир сказав: «Чекайте, хлопці, ордени. Скоро прийдуть». Але війна є війна. Залікують поранення, випишуть із медсанбату, оформлять в іншу частину — і ордени за тобою не встигають. Про них навіть не думаєш. Після війни, якщо відверто, до мобілізованих було різне ставлення. Були й утиски, підозри. А щоб по архівах ритися?.. Це не для мене. Головне — живим повернувся. На жаль, на двох моїх братів — Віктора та Фотія — прийшли похоронки. Один загинув у Східній Пруссії, другий — на території Польщі. Їздив я на могилу Віктора у місто Пулецьк. Поклонився, віддав останню шану. Тоді подумав, що і наді мною міг би бути надгробок, бо мав аж три поранення. Слава Богу, не смертельні...

На фронті рядового Старостюка поранило тричі, хоч, записуючись до війська у березні 1944 року, він обіцяв батькам: «Не переживайте. Ось побачите, повернуся додому цілим та неушкодженим». Однак уже бойове хрещення дев'ятнадцятирічного необстріляного юнака могло завершитися фатально. Під Великими Луками у тил стрілецькій роті зайшов розвідувальний німецький загін. Вороги майже досягли мети — добралися до невеликого ліска, із протилежного боку якого раптова атака на червоноармійців була б для них стовідсотково переможною. Була б, якби не пильне око Григорія Старостюка. Він запримітив передислокацію і доповів командирові. Рота змінила позицію і несподівано для фашистів зустріла їх шквальним вогнем. Після цього бою на грудях Старостюка з'явилася медаль «За відвагу».

А потім було перше поранення. Найлегше з усіх трьох. Рота пішла в атаку і вже майже вибила фашистів з укріпленої висоти, як раптом неподалік від Старостюка вибухнула граната. Осколок уп'явся в ногу. Ще деякий час боєць не відчував болю, біг нарівні з усіма, а згодом знесилений упав на землю. Якби у госпіталі пробув ще тиждень-два, можливо, одержав би і другу медаль «За відвагу». А так — виписали, направили в іншу військову частину, навіть на інший фронт, і шукай, як то кажуть, вітру в полі.

Друге поранення було важким — наскрізна грудна рана. Добре, що куля не зачепила важливих життєвих органів. Із самого пекла — Курляндського протистояння, де 30 останніх німецьких відбірних дивізій стояли на смерть, — відправили тяжко пораненого Старостюка під Ярославль. Вилікувавшись, солдат знову повертається на передову. Тільки вже не у піхоту, а у мінометний дивізіон. І знову «кадровики», що займалися нагородними справами, загубили адресу Старостюка.

17 квітня 1944 року, за три тижні до Перемоги, втретє смерть зазирнула на Григорія Павловича. Здавалося, найбільша небезпека вже позаду, із ворожих траншей — ні духу, ні звуку, як раптом — вибух, другий, третій. Якби не солдатська каска, осколок розніс би вщерть голову. А так — лише застряг у тілі, не завдавши багато клопотів. І все ж без операційного втручання не обійшлося. Тут, у госпіталі, Гриць Старостюк і зустрів Перемогу. Святкуючи її, він навіть не здогадувався, що у нагородні списки внесли також його прізвище. А потім випадково записали: «Пропав безвісти». Це повідомлення надійшло до Грицевих батьків у Ярославичі. Не встигли вони навіть напереживатися, як приходить ще один лист. На цей раз від сина. Живого.

Євген ЦИМБАЛЮК,
Олександра ЮРКОВА.
Рівненська область.

Пам'ятник Матері–Вдові буде!

Продовжуємо друкувати список благодійників, які вносять кошти на спорудження Всенародного пам'ятника Матері-Вдові. Повністю зі списком із самого його початку можна ознайомитись в газеті «Сільські вісті» за 3, 10, 24 грудня 2009 року, 6, 14, 21, 28 січня, 11, 18, 25 лютого, 4, 11, 18, 25 березня, 1, 8, 15, 22, 29 квітня, 6, 13, 20, 27 травня, 3, 10, 17, 24 червня, 1, 8, 15, 22, 29 липня, 12, 19 серпня, 2, 9, 16, 30 вересня, 7, 14 жовтня, 4, 11, 18 листопада, 2, 9, 16, 23 грудня 2010 року, 13, 20 січня, 3, 17 лютого, 3, 31 березня і в «Голосі України» за 22 червня, 16 липня, 4, 30 серпня, 10 вересня, 18 жовтня, 10, 29 грудня 2011 року, 31 січня, 3 березня та 5 квітня 2012 року.

Станом на 30 квітня 2012 року надійшло внесків на загальну суму 350 248 гривень.

Нагадуємо рахунок, на який переказуються кошти: Український фонд культури, р/р 26004000031685 в ПАТ «Укрсоцбанк», МФО 300023, код 00034884. «Благодійний внесок на пам'ятник Матері-Вдові».

Адреса Українського фонду культури: 01021, м. Київ, вул. Липська, 16.

Звіт про витрату коштів із рахунку

1. **4975 гривень** — на виготовлення і закладення символічного каменю на місці майбутнього пам'ятника Матері-Вдові в столичному парку Перемоги (сума перерахована підряднику в травні 2010 року, а камінь встановлено на початку листопада 2011 року у зв'язку із затримкою з виділенням земельної ділянки).

2. **24 000 гривень** — на закупівлю і перевезення з Черкаської області до м. Києва гранітного блоку, з якого буде висічено пам'ятник (березень 2012 року).

3. **105 687,60 гривні** — Київському творчо-виробничому комбінату «Художник» на попередню обробку блоку та встановлення пам'ятника на місці після його виготовлення (березень 2012 року).

Всього витрачено коштів на загальну суму 134 662,60 гривні (в попередній публікації в «Голосі України» за 5 квітня цього року загальна сума витрат із технічних причин була помилково завищена на 1500 гривень).

Залишок коштів станом на 30 квітня 2012 року становить 215 585,40 гривні.

У даний час на території вищезгаданого комбінату «Художник» скульптори Адріан Балог і Костянтин Добрянський висікають із блоку пам'ятник в натуральну величину. Їхня робота орієнтовно триватиме ще 2—3 місяці.

Коштів, що залишилися на рахунку, недостатньо для остаточного виготовлення і встановлення пам'ятника, а також для впорядкування прилеглої території. Тож закликаємо людей доброї волі приєднатися до акції і зробити посильні внески на цю благородну справу!

Координаційна рада акції.

2442. Неізвєстний Ернест Іванович, через ПАТ «Укрсоцбанк» в м. Києві	100,00	346 846,00
2443. Янковський Федір Григорович, м. Нова Каховка Херсонської обл.	100,00	346 946,00
2444. Невідомий благодійник, електронним переказом через УДППЗ «Укрпошта», 27.03.2012 р.	400,00	347 346,00
2445. Невідомий благодійник, електронним переказом через УДППЗ «Укрпошта», 9.04.2012 р.	200,00	347 546,00
2446. Шелест Лілія Олексіївна, смт Петрове Кіровоградської обл.	300,00	347 846,00
2447. Загальноосвітня школа №73 м. Дніпропетровськ, через Тогобецьку	111,00	347 957,00
2448. Рада ветеранів Дніпровського району м. Києва, через Линську Є.М.	841,00 348	798,00
2449. Рисухін Леонід Іванович, м. Луганськ	1000,00	349 798,00
2450. Воронецький М.К., м. Івано-Франківськ	50,00	349 848,00
2451. Відділ освіти Новосанжарського району Полтавської обл.	150,00	349 998,00
2452. Двірний Олександр Петрович, м. Корсунь-Шевченківський Черкаської обл.	50,00	350 048,00

ГОЛОС УКРАЇНИ № 83 (5333)
ВІВТОРОК, 8 ТРАВНЯ 2012

«Я пам'ятаю Вас завжди...»

У селі Рижанівка Звенигородського району живе 86-літня Уляна Вереміївна Мещенко. У 2008-му з Франкфурта-на-Одері обізвалася до неї громадська організація, що досліджує насильницько-примусову працю у роки війни. Молоді німці просили колишню невільницю розповісти про себе. Уляна Вереміївна надіслала їм свої спогади.

Уляна Вереміївна: «Це я в гімнастерці з орденами свого чоловіка Петра. Прийшов фотограф, а мені переодягтися нема в що. І Петро дав мені свою гімнастерку...».

Квасолинка

— Народилася я 1925 року в селянській сім'ї, — так почала сповідь Уляна Мещенко. — Коли мені було два роки, а молодшій сестричці рік — тяжко захворіла й померла наша матуся. Було їй всього 24 роки. Почалася колективізація. Батько змушений був віддати своє господарство та вступити до колгоспу. Невдовзі одружився вдруге. Мачуха була молоденькою і не вміла обходитися з дітьми. Через її недогляд моя сестричка спеклася й померла. А потім настав голод. Комнезами щодня нишпорили по хатах, вишукуючи будь-який харч. У нас за комином знайшли кілька жмень обмішки. Батька за це засудили на три роки. Потрапив на виправні роботи недалеко від Рижанівки. Звідти втік додому і переховувався на горищі. Я відвідувала колгоспні ясла, де давали пухлим від голоду дітям квасолевий відвар. Якось мені у миску потрапила одна квасолина. Я не повірила своїм очам. Довго тримала її в роті, а потім...

Прибігла додому, піднялася драбиною на горище до тата, розтулила долоньку і простягнула йому квасолинку. З татових очей градом покотилися сльози. Через два тижні він сам повернувся на місце свого засудження, аби не бачити наших страждань.

Згодом батька відпустили, раніше строку — колгоспові потрібні жаткарі. У 1938 році мачуха народила дівчинку. Я бавила маленьку й ходила до школи. Вчилася добре, любила математику, географію. Коли почалася війна, закінчила вісім класів.

На примусових роботах

— 1941 року Рижанівку зайняли німці. Усіх почали гонити на роботу до господарського двору — так називали колгосп. У 1943 році, разом з іншими дівчатами, мене, сімнадцятирічну, забрали з дому. Німці, що гнали нас на збір, казали, що тільки у «дойчланді» будемо, нарешті, одягнені й нагодовані. Та ми на чужину їхати не хотіли. Нас живосилом схопили і відправили в тюрму до райцентру. Везли кіньми у супроводі озброєних поліцаїв та німців. Через два тижні кожному видали по хлібині і вишикували на тюремному подвір'ї в колону по двоє. Біля тюрми зібралися наші батьки, брати, сестри. Коли відкрили ворота, вони кинулися до нас, щоб хоч попрощатися. Охорона почала стріляти в повітря й рідні, плачучи, відступили назад. Кричали, плакали, ламали руки й ми. Та нас, немов худобу, підганяючи автоматами, погнали на залізничну станцію.

Без відпочинку і води, розбиваючи до крові ноги, ми пройшли 30 кілометрів. На станції усіх завантажили в товарні вагони й повезли. В кожному вагоні — по два автоматники. Вдень ще трохи відчиняли тамбур і можна було вхопити свіжого повітря. Вночі двері зачиняли і від задухи дівчата непритомніли. Кілька разів потяг бомбили. Після ремонту рейок ешелон з підневільною українською молоддю сунувся далі на захід.

Привезли нас у Німеччину. Ми побачили багато людей у цивільній одежі. Ці люди почали вибирати собі робітників — хто хлопців, хто дівчат. Для сільського господарства брали найкремезніших. Далі — команда: якщо є родичі, стати по двоє. З Рижанівки нас було шестеро і ми стали, як нам звеліли. До нас приєдналося ще дванадцятеро дівчат з області. Цю групу з 18 душ забрала жінка. Вантажівкою привезли до Франкфурта-на-Одері. В таборі зустрілися із земляками, що вже цілий рік перебували на каторжних роботах. Коли нам, голодним, видали їжу — дві тоненькі скибочки хліба і брукву, вони заспокоювали: «Їжте. Це відразу бруква погана на смак. Згодом звикнете».

Новоприбулим одразу присвоїли номери. Мій був 201-й. Відтоді на роботі за прізвищем чи ім'ям ніхто мене не кликав, тільки за номером.

Приміщення, де нас оселили, колись було театром чи кінотеатром. Тут жило вже близько 300 дівчат. У першу ж ніч нас до крові покусали клопи.

Фабрика, де працювали, випускала мармелад, сушили ми також картоплю, цибулю, моркву, консервували зелений горошок, шпинат, цвітну капусту. Працювали по 12 годин. Те, з чим ми працювали, їсти не дозволяли. Якось улітку привезли пахучі абрикоси і нас посадили вибирати кісточки. Коли майстер відвернувся, я не втрималася й швидко поклала половинку абрикоси собі в рот, а проковтнути не встигла. Підбіг майстер і з розмаху вдарив мене рукою по обличчю так, що половинка абрикоси вискочила з рота.

Майстри на фабриці були не всі жорстокі. Одна жінка-майстер, років п'ятдесяти, була дуже доброю, завжди допомагала, захищала нас.

На Різдво і Воскресіння Христове була «святкова» їжа: по три картоплини, три ложки синьої капусти і тоненький шматочок хліба. Це на весь день.

За два роки нам не видавали ні одягу, ні взуття. На фабрику ми ходили в дерев'яних виступцях у супроводі наглядачів. За 30 днів роботи виплачували по 5 франків. На ці гроші ми не мали права купувати собі їжу. Тратили їх тільки на листівки, іконки. На одежі була відмітка OST, без неї у місто не відпускали. Вихідних не було. Коли працювали у нічну зміну в неділю, то вдень дозволяли вийти погуляти в місто на дві години.

Зустріч з німецькими друзями — у центрі Маттіас з Уляною Вереміївною.

Вставали щодня удосвіта, о п'ятій. З шостої ранку до шостої вечора працювали. Друга зміна заступала на всю ніч. Якщо хтось з остарбайтерів хворів, не лікували, а відправляли за місто в бараки. Там вони помирали. Моя подруга захворіла на туберкульоз. Її відвезли за місто. Давали лише воду і крихти просяного хліба. Там вона, нещасна, й загинула.

Кінець війни

На початку квітня 1945 року всіх погнали копати окопи. Ішли колонами, з повітря бомбили. Багато людей тоді загинуло, багато було поранених. Після чотирьох днів риття окопів вісімнадцятеро дівчат утекли в ліс і я з ними. Ховалися кілька діб. У полі біля лісу паслися корови. Ми доїли їх у долоні й пили молоко. Одна дівчина поповзла в село на розвідку. Повернулася ввечері з радісною звісткою: в селі — радянські солдати! Вони нагодували її й дали з собою хліба та пряників. Другого дня, дочекавшись темноти, ми всі обережно пробралися туди. Командування направило нас у місто Ланзберг на збиральний пункт, а звідти — на демонтаж одного із заводів.

Тільки у вересні 1945 року повернулася я в рідну Рижанівку. Працювала в колгоспі. Пережила голод 1947 року. Було дуже тяжко. Сталін називав таких, як я, «изменниками Родины». Знову селян почали садити у тюрми. За жмут колосків, за пару качанів, узятих на колгоспному полі. У 1950-му вийшла я заміж за інваліда війни, свого однокласника. Перший син наш помер маленьким хлопчиком. Коли другому синочку виповнилося шість років, не стало мого зраненого війною чоловіка. Він захворів на туберкульоз, а добре харчуватися не було за що. В колгоспі грошей не платили. Залишилася з сином сама. Трудилася за трудодні бригадиром рільничої бригади. Сама сина вчила, чекала з армії, одружувала. Раділа, коли народились онуки. Та не знала, що найбільше горе чекає мене на старість. Тяжко почав хворіти мій син. Залишив свою сім'ю і повернувся до мене. 22 травня 2006 року поїхав до лікарні й не повернувся до сьогодні. Дорогою десь пропав. Міліція нібито шукала й не знайшла ніяких його слідів.

Тепер день і ніч я у сльозах. Аби мені знайти мого сина, я б могла спокійно померти...

Вибачайте за довгого листа і за своє горе, яким поділилася з вами. Пережитого стільки, що не поміститься в один конверт. Аби зустрітися, можна більше всього розказати, що вас цікавить. Прийміть сердечні вітання від мене, а також від усіх жителів Рижанівки. Маю надію, що написане мною прочитає ваша молодь і зможе зробити правильні висновки.

З повагою, Уляна Вереміївна Мещенко.

27 липня 2008 року.

Чужі стають близькими

Зустріч Уляни Мещенко з німецькими дослідниками відбулася у вересні 2009-го. Разом з 87-річною Ольгою Іванівною Клименко, котра також була на роботах у Німеччині, 83-літньою Ольгою Петрівною Сопінською, Уляна Вереміївна з хлібом-сіллю зустріла своїх гостей. Кількагодинний запис спогадів колишніх остарбайтерів, зроблений керівником групи Маттіасом Дерром, схвилював їх до глибини душі. Повернувшись до Франкфурта-на-Одері, Маттіас сказав журналістам: «Примусова праця у часи націонал-соціалізму — маловивчена тема в історії нашого міста. Наша мета, — каже 44-річний Маттіас Дерр, — зберегти в пам'яті спогади про цих жінок». За фахом Маттіас педагог, а на громадських засадах, разом з Буркхардом Коллером, Рейнхардом Шульце та Герхардом Хоффманном, досліджує похмуру главу історії нашого міста. «Пошук матеріалів у міській бібліотеці, — продовжує Маттіас, — був майже безрезультатним. І тоді разом з однодумцями було вирішено надіслати листи 30-ти адресатам. Так ми вийшли на Уляну Міщенко...».

— Минуло майже три роки, — каже Уляна Вереміївна, — а Маттіас не забуває, пише листи. Читаючи їх, я витираю сльози. Ніхто в житті не писав мені таких теплих слів...

«Шановна пані Мещенко, — писав Маттіас Дерр. — Ваші листи потрясли нас. Ви розповіли нам, які жахливі події Вам довелося пережити у Франкфурті (Одер). Ми схиляємо голови перед Вашою життєвою стійкістю. Поїздка до Вас справила на мене величезне враження, проте була вона й морально тяжкою. Мені ніколи ще не доводилося зустрічатися з тими, хто був депортований у моє рідне місто. Це була для мене дуже нелегка подорож. Це була поїздка у той край, де був мій батько, юний німецький солдат у часи нацистів. Ви прийняли мене так сердечно, за що я уклінно кажу Вам спасибі. Завдяки Вам ми змогли відкрити ще одну сторінку історії. Ви відновили для нас креслення консервної фабрики, а також креслення табору, де Вас і Ваших подруг утримували. Попри тяжкі спогади, Ви допомогли побудувати нам «міст дружби». Ви наш голуб Миру. Дорога Уляна Мещенко, я дякую Вам за нашу зустріч від усього серця. Я дуже бажаю, аби Бог не залишив Вас у цей важкий для Вас час. Я розповідав своїй матері про Вас і Вашу долю й вона також молиться за Ваше здоров'я.

Передаю Вам вітання від усіх учасників нашої групи.

Маттіас Дерр, котрий пам'ятає Вас завжди».

— У мене багато листів від Маттіаса, — веде далі Уляна Вереміївна. — Він мене запрошував приїхати до Франкфурта в гості. Разом із супроводжуючим, за його, Маттіаса, кошти. Писав, що покаже ті місця, де довелося мені в юності перебувати, нове красиве місто, познайомить зі своїми батьками, дружиною, дітьми. Але я не поїхала. Куди мені, хворій та немічній, вирушати в далеку дорогу? Та й не можу я кидати свою оселю. Раптом об'явиться мій син, а матері немає вдома...

Цією надією — побачити, або хоча б почути, де її син, Уляна Вереміївна живе. Не стомлюється писати у правоохоронні органи, в редакції газет, на передачу «Жди меня».

— З районної міліції мені навіть не відповідають. Й не дають довідки, що мій син безслідно зник. Через це до мене не ходять соціальні працівники. Кажуть, не маємо права, ви не одинокі. Доводиться за свою пенсію наймати людей для помочі. Мої онуки живуть дуже далеко й не можуть нічим допомогти. Знаєте, як зараз молодим з роботою ведеться. Це я їм допомагала, коли отримала німецькі гроші. А більше рідні немає.

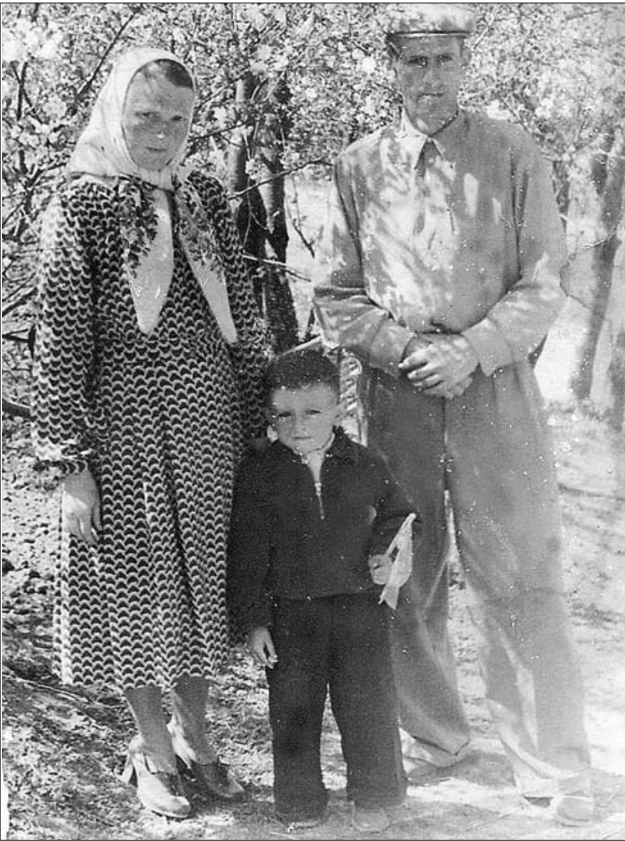
Останнім часом приходить працівник Червоного Хреста. Уляна Вереміївна рада цим відвідинам. Є кому по ліки до аптеки поїхати, до крамниці. Однак, переживає, чи надовго за нею «закріпили» цю людину. Бо одного разу прислали помічника, а потім забрали.

— Маттіас розповідав, що у них до старих — увага і пошана. У нас не так. Кожен виживає на старості літ, як може. Часто думаю безсонними ночами й про таке. Аби дізнатись, які люди працювали у війну в їхньому місті, до мене приїхали аж з Німеччини. Дякували, просили прощення за тих, давніх, нелюдів-німців. Ми і плакали, й обнімалися. Своїх нічого не хочуть знати. Навіть зі школи ні разу не поцікавились, а як же воно було, в ту страшну війну? Думаю-думаю, чому воно так, і не знаходжу відповіді...

Лідія ТИТАРЕНКО.

Черкаська область.

Фото з архіву героїні матеріалу.

Разом з чоловіком та синочком, п'ятдесяті роки.

Уряд проти перегляду оцінок перемоги над фашизмом

Кабінет Міністрів проти перегляду поглядів на Велику Вітчизняну війну. Про це вчора під час зустрічі з представниками всеукраїнських громадських організацій ветеранів війни заявив Прем'єр-міністр Микола Азаров* (на знімку), *передає Укрінформ.

«Нині багато спроб переглянути все, що відбувалося в ті роки, якісь нові оцінки знайти, — зауважив прем'єр. — Я особисто, та й члени нашого уряду — ми такі погляди не поділяємо. Для нас це — величезна перемога в світовій історії і величезний внесок нашого народу в справу перемоги над фашизмом».

М. Азаров наголосив, що саме народи Радянського Союзу понесли основний тягар війни. «Саме радянські народи зазнали найбільших втрат, і саме вони зламали хребет фашизму. У 1944 році лише другий фронт було відкрито, коли практично стало ясно, що СРСР самостійно може розгромити фашизм. Отож применшувати роль і значення цієї величезної перемоги неприпустимо», — додав він.

Очільник уряду також запевнив ветеранів, що футбольне Євро-2012 в Україні відбудеться на високому рівні. «Євро відбудеться. Це буде свято для нашої країни, для наших людей. Нам би ще перемогти... Але це буде складно», — відзначив М. Азаров.

Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

На посту номер один несуть варту лише зразкові учні

У Миколаєві місце розташування меморіального комплексу 68 Героям-ольшанцям називають священним. З ним пов'язаний єдиний випадок в історії Великої Вітчизняної війни, коли загону морських піхотинців у повному складі було присвоєно звання Героїв Радянського Союзу.

Нині про героїчний десант під командуванням старшого лейтенанта Костянтина Ольшанського розповідають у куточках бойової слави в усіх школах та вузах обласного центру. За два дні до наступу наших військ морські піхотинці прорвалися в окуповане фашистами місто та закріпилися у морському порту. Відбивши 18 атак, вони відвернули на себе увагу значних частин ворога і не дали фашистам підірвати порт, причали, елеватор та інші споруди. Вранці 28 березня 1944 року, коли частини Радянської армії увійшли у Миколаїв, із десантного загону у складі 68 чоловік живими залишилися всього 12.

Розпорядженням миколаївського міського голови Володимира Чайки від 5 травня 2010 року біля Вічного вогню та Братської могили Героїв-ольшанців офіційно відкрито молодіжний пост №1.

Як розповіла «Голосу України» директор Клубу юних моряків з флотилією Ольга Приходченко, згідно з положенням міської ради, заступити на варту мають право лише кращі учні 8—11 класів загальноосвітніх закладів Миколаєва. Разом зі шкільним учителем із захисту Вітчизни майбутні вартові посту №1 упродовж місяця проходять при клубі спеціальну підготовку. Кожна школа несе варту упродовж одного тижня. Удень біля меморіального комплексу змінюється п'ять загонів вартових. Це дуже зворушливе видовище. Городяни знають графік зміни вартових, і тому намагаються спеціально прийти до Вічного вогню у ці урочисті хвилини. Та найбільш хвилюючим моментом для кожного учасника несення варти є приймання та здавання зброї у Клубі юних моряків з флотилією. Підлітки публічно проголошують, що вони є захисниками миру та гідно берегтимуть пам'ять про подвиг свого народу.

Несення учнівської варти на цьому місці було започатковано ще у повоєнні роки. Однак від початку 1990-х і до появи розпорядження міського голови це відбувалося з особистої ініціативи начальника Клубу бойових мистецтв «Рись» Олександра Міненка. 9 Травня та у День визволення міста від фашистських загарбників на варту біля поста №1 так само заступатимуть бійці «Рисі».

Олександра МЕНТЕЛЬ.

Фото надане прес-клубом «Срібні вітрила» ЗОШ №57.

Миколаїв.

Варту біля Вічного вогню довірили кращим учням миколаївської ЗОШ №57.

ФОТОФАКТ

У селі Юрівка Києво-Святошинського району учасники Київського історико-патріотичного клубу «Пошук» за участю громадськості й місцевої влади перепоховали останки 24 солдатів Червоної Армії й матросів Пінської флотилії, котрі загинули в роки Великої Вітчизняної війни.

Фото Володимира ТАРАСОВА (Укрінформ).

На Берлін — з... Костянтинівки

«На Берлін!» З такими написами відправлялися 29 квітня маршрутні автобуси з Сімферополя до села Костянтинівки. Тут воєнно-історичні клуби міст-героїв Севастополя, Керчі, а також Феодосії, Євпаторії та села Костянтинівки організували велике театралізоване дійство, присвячене подіям Великої Вітчизняної війни.

Тисячі глядачів із усього Криму зібралися тут. Захід відкрив голова Республіканської організації «Велике братерство без кордонів» генерал Олександр Волков. Найяскравіші події тих років, бойові операції радянських військ на Чорноморському узбережжі, у Сталінграді, Києві, Берліні були показані членами воєнно-історичних клубів — усього було близько ста учасників реконструкції.

Три роки існує воєнно-історичний клуб у селі Костянтинівка, керує ним Володимир Волинко. Як розповів він, діти й дорослі із задоволенням відвідують клуб, є навіть ветерани війни, учасники партизанського руху в Криму. Велику допомогу надають піротехніки Ялтинської кіностудії.

— Це чудова й дуже потрібна справа для військово-патріотичного виховання підростаючого покоління, — каже генерал Олександр Волков. — Ви запитуєте про перспективи? Вони ясні й зрозумілі (усміхається): рейхстаг взяли, тепер відновлюватимемо народне господарство.

Роман ЧЕРЬОМУХІН, Віктор МЕХОНЦЕВ.

ОКРЕМА ДОЛЯ

Фронтовик не малює війну

У Полтавському художньому музеї імені Миколи Ярошенка напередодні 9 Травня відкрилася персональна виставка художника Володимира Гнипи, присвячена 67-й річниці Перемоги та 90-річчю митця.

Володимир Васильович Гнипа — корінний полтавець. Народився 11 лютого 1922 року, працював на заводі «Метал» (нині Полтавський турбомеханічний завод). Коли почалася Велика Вітчизняна війна, 19-річний юнак добровольцем пішов на фронт.

Виступаючи на відкритті виставки, ветеран згадував жахіття війни. У грудні 1942 року він опинився неподалік села Жеребцово під Ржевом, де йшли запеклі бої. «Я убит подо Ржевом в безымянном болоте, в пятой роте, на левом, при жестоком налете...» — згодом напише про ті події Олександр Твардовський. А сам Володимир Гнипа розповів таке:

— Навкруги лежали гори трупів. Пригадую убитого офіцера, а поряд помирав поранений солдат — ще зовсім молодий хлопець. «Мамо, мамо», — кликав він, але невдовзі помер, так і не побачивши своєї матері. Санітарці Маші відірвало ліву ногу, однак вона не усвідомлювала цього й поспішала на допомогу пораненим. Вона раз у раз підводилася, стрибала й падала. Коли я підповз до Маші, та вже померла...

У тому бою Володимир Гнипа отримав серйозне поранення — правий бік був обідраний до кісток. На щастя, лишився живим, після тривалого лікування у госпіталях повернувся на фронт.

Ешелон, у якому він був, проїжджав визволеною Полтавою, і на Південному вокзалі юнак відпросився в офіцера навідати матір. Біг зруйнованим містом і не впізнавав рідних вулиць. Матір помітив здалеку — вона якраз витирала вікно. Обоє не знали, чи ще побачаться, та матір постійно молилася за сина, й саме це, на думку Володимира Васильовича, вберегло його у горнилі війни. Він отримав серйозне поранення, через яке його демобілізували за інвалідністю. Після лікування у с. Горбанівці під Полтавою Володимир Гнипа наближав перемогу, працюючи на заводі в тилу.

Після війни навчався в художній студії при Полтавському турбомеханічному заводі, закінчив Московський університет народної творчості ім. Н. К. Крупської, був головним художником ПТМЗ. І, звичайно ж, багато й плідно працював як живописець. Нині, у свої 90, художник продовжує створювати полотна — переважно портрети та чудові за колоритом пейзажі рідного краю. Усі його картини світлі й життєствердні. А от війну Володимир Васильович ніколи не малює — одна з його виставок так і називалась: «Я не буду війну малювати».

Зінаїда МАТЯШОВА, мистецтвознавець,
Віталій СКОБЕЛЬСЬКИЙ.

На знімку: Володимир Гнипа на відкритті персональної виставки.

Фото Іллі НАЗАРКІНА.

Адам Мартинюк: «Ви здійснили безсмертний, всесвітнього значення подвиг»

На Волині 4—6 травня з робочою поїздкою перебував Перший заступник Голови Верховної Ради України Адам Мартинюк.

Ківерцівський район, звідкіля почалася поїздка Адама Мартинюка в область, один з тих, де в останні роки збільшується чисельність населення. За два місяці 2012-го цей приріст становить 31 особу. За рівнем народжуваності він поступається лише Камінь-Каширському району. На тисячу населення торік тут народилося 18 малюків, у січні-лютому — 193 дитини, що на дев'ять відсотків більше, ніж за цей самий період попереднього року. Тож, перебуваючи в Ківерцівському районі напередодні Дня матері, Адам Іванович скористався можливістю і вручив 95 жінкам посвідчення про присвоєння їм звання «Матері-героїні». Ще 205 таких високих державних відзнак він вручив, перебуваючи в Любешівському районі.

НАША ДОВІДКА

Ківерцівський район розташований на південному сході області. На півдні межує з містом Луцьком. Через район проходять залізничні вітки Рівне — Ковель і Ківерці — Львів, автомагістраль Рівне — Луцьк. Населених пунктів — 75, у тому числі місто Ківерці, селища міського типу Цумань і Олика. Населення — 63 958 чоловік (перше місце серед районів області).

Програма перебування Першого заступника Голови Верховної Ради, як завжди, була напруженою. В Ківерцівському районі Адам Мартинюк, окрім райцентру — міста Ківерці, відвідав селища Олику і Цумань, село Липне. Високий столичний гість пообіцяв посприяти у вирішенні ряду соціальних питань цих населених пунктів.

Не менш приємною подією стало й вручення 16 жінкам Витуле і сусідніх Бірок посвідчень про присвоєння їм звання «Мати-героїня». Такі само приємні миттєвості пережили багатодітні матері в селах Седлище, Залізниця, Залаззя, Велика Глуша. А також чимало учасниць врочистих зборів, присвячених Дню матері в Любешівському районному будинку культури.

Оскільки поїздка відбувалася напередодні Дня Перемоги, то, перебуваючи в Ківерцівському районі, Адам Мартинюк не міг не відвідати комплекс Партизанської Слави в урочищі Лопатень, схилити голову над братською могилою народних месників партизанського загону «Переможці», командиром якого був Герой Радянського Союзу Дмитро Медведєв. З цього лісового урочища вирушав на завдання легендарний розвідник, Герой Радянського Союзу Микола Кузнєцов. У селищі Любешів Адам Мартинюк разом з головою райдержадміністрації Василем Корцем поклав живі квіти до пам'ятника воїнам-землякам, які загинули в роки Великої Вітчизняної війни, а на врочистостях в Любешові — вручив подарунки ветеранам. Перший заступник Голови Верховної Ради відповів також на запитання кореспондента газети.

— Адаме Івановичу, ваш робоча поїздка по Волині відбувається напередодні світлого свята Перемоги. Що для вас означає цей червоний день календаря?

— Немає в Україні жодної родини, яка б не зазнала втрат у роки Великої Вітчизняної війни. Я про це свято завжди говорю з особливим щемом тому, що мій батько 1927 року народження теж був її учасником. Чимало бойових нагород мав мій дід Андрій. Добре знаю, усвідомлюю і розумію, наскільки це свято, як співається в пісні, «со слезами на глазах». З одного боку, це радість, а з іншого — чорна відмітка, яка пройшлася по кожній нашій родині. Я не випадково згадав 1927 рік — останній рік воєнного призову. Це значить зараз наймолодшому учаснику Великої Вітчизняної вже щонайменше 85 років. І буквально не з кожним роком, а з кожним місяцем, з кожним тижнем і, на жаль, з кожним днем цих учасників стає все менше, менше і менше. А тому поки вони живі серед нас, треба про них пам'ятати, треба їх шанувати за те, що вони здолали такого страшного ворога, за те, що вони дійсно смерть смерть здолали, за те, що вони визволили половину Європи, за те, що вони своїм подвигом обезсмертили своє ім'я практично на всій земній кулі. Радію, що у нинішньої влади є прагнення про це пам'ятати. Поза всяким сумнівом, ми і сьогодні не можемо повністю виконати все те, що записано в законодавстві про соціальний захист ветеранів Великої Вітчизняної війни. Однак і в цьому році знайдено деякі можливості. Верховна Рада, зокрема, прийняла зміни до бюджету, де передбачено те, що учасникам бойових дій та іншим категоріям, інвалідам і тим, хто прирівнений до цих категорій, у тому числі вдовам, дітям, батьки яких загинули, одноразова допомога, яка видається щорічно, буде збільшена в півтора-два рази. Збільшене буде пенсійне забезпечення. Я думаю, що це для ветеранів буде хорошою матеріальною підтримкою.

Адам Мартинюк запалює газовий факел у селі Витуле.

— На Волині, як ви переконалися, зберігають пам'ять про героїв минулої війни.

— Перебуваю під враженням відвіданого музею Партизанської Слави в Лопатені, щиро вклоняюся тим, хто його зберігає. Дякую лісівникам Волині, які, відчувається, весь тягар зі збереження цього пам'ятного місця тримають на собі, і дуже добре, що такі місця збережені. Я свого часу долучився до реконструкції меморіального комплексу в Лобні Любешівського району, де стояло партизанське з'єднання двічі Героя Радянського Союзу Олексія Федорова. Відчувається, що в області з усією серйозністю ставляться до збереження пам'яті про героїв.

— Тобто свято Перемоги є одним із найбільших, найсвятіших...

— Поза всяким сумнівом, це всенародне свято. Цього дня нескінченний потік людей їде до тих місць, де треба поклонитись, де треба покласти квіти, де треба віддати шану пам'яті людям, які перемогли фашизм.

— Що б ви побажали ветеранам Великої Вітчизняної напередодні свята?

— Дуже хотів, щоб якомога більше з них дожили хоча б до 70-річчя Перемоги. Це одне. А друге: щоб вони сподівалися і вірили в те, що якщо буде стабільність, політична і економічна, то держава все більшою мірою виконуватиме ті зобов'язання, які закріплені законодавством. Тому бажаю їм оптимізму, здоров'я, бадьорості, і, найголовніше, твердості духу. Ви здійснили безсмертний, всесвітнього значення подвиг. Гордіться цим, а ми будемо горді тим, що знаємо вас.

Микола ЯКИМЕНКО.
Волинська область.
Фото автора.

Страсбурзька декларація щодо ромів: імплементація в контексті демократичних реформ в Україні

27 квітня 2012 року в Інституті законодавства Верховної Ради України відбулась науково-практична конференція «Страсбурзька декларація щодо ромів: імплементація в контексті демократичних реформ в Україні», спрямована на обговорення питання вдосконалення державної політики, законодавства та практики на основі визначених євроінтеграційних орієнтирів, міжнародних норм і стандартів із метою ефективізації інтеграції ромів в українське суспільство та сприяння їх участі в соціальному, політичному і громадському житті. Її організували Інститут законодавства, Міністерство культури України та Міжнародна благодійна організація «Ромський жіночий фонд «Чіріклі».

У конференції взяли участь представники Верховної Ради України, органів виконавчої влади центрального та місцевого рівнів, органів місцевого самоврядування, громадських і міжнародних організацій, зокрема, Ради Європи, Міжнародної організації з міграції, Міжнародного фонду «Відродження» та Посольства США в Україні, засобів масової інформації.

Науково-практичну конференцію відкрив О. Зайчук, перший заступник директора Інституту законодавства, академік Національної академії правових наук України, доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України. Він окреслив правові проблеми, пов'язані з інтеграцією ромів в українське суспільство, і наголосив на масштабних і динамічних демократичних реформах в Україні в контексті євроінтеграції, які створюють умови для їх комплексного розв'язання. Зокрема, підкреслено важливими є нещодавно запропоновані Президентом України соціальні ініціативи, а також активна нормотворча та законотворча робота Кабінету Міністрів і Верховної Ради України з їх впровадження.

Із привітаннями до учасників конференції від імені Ю. Богуцького, першого заступника міністра культури України, академіка Національної академії мистецтв України, кандидата філософських наук, професора, звернулася Л. Зубко, начальник відділу культури етносів України та української діаспори. З вітальними промовами виступили також Г. Шиклуна, експерт Офісу Представника Генерального секретаря Ради Європи з ромських питань, та Ю. Кондур, президент МБО «Чіріклі».

Головував на конференції Є. Бершеда, завідувач відділу концептуальних проблем державотворення Інституту законодавства, академік Національної академії наук України, доктор економічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, Надзвичайний і Повноважний Посол України.

З науковою доповіддю «Система захисту ромів у контексті права Ради Європи та новели Страсбурзької декларації» виступила А. Санченко, завідувачка сектору правових проблем європейської інтеграції Інституту законодавства, кандидат юридичних наук. Доповідь відобразила результати науково-прикладного дослідження стану законодавчого забезпечення захисту ромів та його відповідності нормам права Ради Європи у зв'язку з міжнародними зобов'язаннями України.

Наступні доповіді та виступи стосувалися комплексу питань політико-правового, соціально-економічного та культурного характеру. Так, представник Міністерства культури України М. Бударін висвітлив політико-правові засади та перспективи розвитку державної політики України щодо інтеграції ромів. Зокрема, він поінформував про діяльність із розробки державної стратегії захисту ромів, яка стосується виконання зобов'язань перед Європейським Союзом. Одночасно Міністерству культури України доручено працювати над цією тематикою в рамках виконання Плану дій Ради Європи для України на 2011—2014 роки.

Про становище ромів в Україні, їх потреби та можливості доповів Ю. Іваненко, голова Спілки ромських громадських організацій «Ромська Рада України». Напрями реформування системи соціальних послуг в Україні та допомоги найуразливішим верствам населення детально презентувала представник Міністерства соціальної політики України О. Суліма. Виступ О. Художиної, представника Міністерства охорони здоров'я України, стосувався підвищення якості та доступності надання медичної допомоги ромському населенню в умовах реформування галузі охорони здоров'я України. Проблемні питання документування ромів та шляхи їх вирішення були темою виступу М. Гарник, представника Державної міграційної служби України Міністерства внутрішніх справ України.

Впровадженню практики ромського посередництва з метою інтеграції ромів в українське суспільство, про яку наголошується у Страсбурзькій декларації щодо ромів, були присвячені виступи віце-президента МБО «Чіріклі» З. Кондур та декількох соціально-медичних посередників — М. Горвата, М. Бурлуцького та ін. Їхня робота полягає в тісній взаємодії між ромськими громадами та органами місцевої влади і місцевого самоврядування, адже значна частина ромів має труднощі, пов'язані з доступом до освіти, житла, медичних послуг та соціального захисту і, зокрема, працевлаштування тощо.

У цьому контексті вартими уваги виявилися місцеві ініціативи щодо інтеграції ромів і досвід їх реалізації, які було наведено представниками Одеської обласної державної адміністрації, Кіровоградської міської ради та ін. Доповідачі схвально охарактеризували співробітництво з ромськими посередниками та підтримали доцільність її поширення в усіх регіонах України, де мешкають роми.

Представники ромських неурядових організацій наголосили на готовності тісно та конструктивно співпрацювати з органами законодавчої, виконавчої та місцевої влади під час підготовки та реалізації стратегії захисту ромів та національного плану дій для ромів, який передбачено вищезгаданим Планом дій Ради Європи для України, а також інших програм та ініціатив.

За результатами обговорень під час цієї конференції учасники ухвалили Підсумковий документ з науково-практичними рекомендаціями, який буде направлено до профільних комітетів Верховної Ради України, відповідних органів влади та громадських організацій.

Інститут законодавства Верховної Ради України.
Олег ЗАЙЧУК,
Любов ЗУБКО,
Генрі ШИКЛУНА,
Юлія КОНДУР,
Євген БЕРШЕДА,
Алевтина САНЧЕНКО,
Максим БУДАРІН,
Юрій ІВАНЕНКО,
Оксана СУЛІМА,
Ольга ХУДОШИНА,
Марія ГАРНИК,
Земфіра КОНДУР,
Мирослав ГОРВАТ,
Микола БУРЛУЦЬКИЙ.

Якщо буде стабільність, то держава все більшою мірою виконуватиме ті зобов'язання, які закріплені законодавством

Бюджет за «песимістичним сценарієм»

САМОВРЯДУВАННЯ

У Полтаві чи не вперше на обговорення громадськості винесли виконання обласного бюджету за 2011 рік та Програму економічного й соціального розвитку регіону. Підсумовували торішні досягнення і прорахунки на засіданні Громадської ради при голові облдержадміністрації за участі представників постійних комісій та громадських організацій. І хоча зауважень було чимало, та варто погодитися з учасниками дискусії: фінансово минулий рік виявився не найгіршим. А от що стосується бюджету року нинішнього, то оптимізму не лише в громадськості, а й у місцевого керівництва значно менше.

На сесії облради, яка затверджувала бюджет-2012, доповідаючи про основні його положення, начальник Головного фінансового управління Полтавської облдержадміністрації Павло Кропивка зазначав, що проект обласного бюджету був складений за «песимістичним сценарієм розвитку економіки в Україні». Мовляв, у ньому враховано всі ймовірні ризики та негативні тенденції. Насамперед розрахунки зроблені, зважаючи на підвищення ціни на газ — у бюджеті закладено вартість газу в розмірі 400 доларів США за тисячу кубометрів; враховане й поетапне підвищення заробітних плат працівників бюджетної сфери.

— Це оптимальний варіант бюджету, — наголошував тоді Павло Кропивка, презентуючи головний кошторис області. — Він максимально збалансований, видатки в 2012 році передбачено не менші, ніж торік. Ми повністю гарантуємо виплати за всіма захищеними статтями, забезпечимо фінансуванням усі соціальні виплати та гарантії.

На чому ж планують заробляти?

Головною статтею наповнення обласного бюджету залишається податок на доходи фізичних осіб. За його рахунок очікують отримати понад 563 мільйони гривень (це 67% доходної частини). Порівняно з 2011 роком ця сума має збільшитися на майже 13 відсотків. У 2012-му збільшаться і надходження від користування надрами для видобування корисних копалин. Область очікує заробити на цьому 228 мільйонів гривень. Ще майже 18 мільйонів гривень надійдуть від плати за ліцензії на право роздрібної торгівлі алкогольними напоями та тютюновими виробами. Майже 23 мільйони гривень спеціального фонду обласного бюджету поповняться за рахунок екологічного податку (понад 19 мільйонів гривень) та 3 мільйонів гривень збору за першу реєстрацію транспортного засобу.

Окрім того, Полтавська область у 2012 році має отримати 1 мільярд 289 мільйонів гривень субвенцій із державного бюджету на соціальні виплати населенню. Ця сума порівняно з минулим роком зросла на 16 відсотків, а кошти витрачатимуться так:

- понад 871 мільйон гривень передбачено на виплату допомоги сім'ям із дітьми, малозабезпеченим сім'ям, інвалідам з дитинства, дітям-інвалідам та тимчасової державної допомоги дітям (усього понад 130 тисяч родин);
- 348 мільйонів гривень — на надання пільг та субсидій населенню на оплату енергоносіїв і комунальних послуг;
- 10 мільйонів 200 тисяч гривень — для придбання твердого та рідкого пічного побутового палива і скрапленого газу (пільгу отримає 15,5 тисячі мешканців області);
- понад 59 мільйонів гривень — на пільги з послуг зв'язку, компенсацію за пільговий проїзд окремих категорій громадян (для 485 тисяч пільговиків).

На 2012 рік Міністерство фінансів збільшило формульні розрахунки, за якими здійснюється фінансування бюджетних галузей. Отже, нинішнього року освітяни та медики отримають трохи більше коштів на навчання та лікування жителів області. Так, на потреби медичної галузі передбачено 452 мільйони гривень. Із них 212,6 мільйона гривень витратять на заробітну плату медикам, ще майже 41 мільйон — на сплату за енергоносії. Відповідно до формульних розрахунків дещо збільшилася сума на лікування одного хворого — до 846 гривень 89 копійок. Окрім того, в бюджеті передбачені кошти, які отримають окремі райони і навіть регіони.

ЦИФРА

Доходи обласного бюджету на 2012 рік (без урахування дотації та субвенцій із державного бюджету) передбачено на рівні 908 мільйонів гривень. Це на 52 мільйони (або ж на 6%) більше, ніж у 2011 році. Загальний обсяг дохідної частини — 2 мільярди 580 мільйонів гривень.

Освітянам «перепаде» 463,9 мільйона гривень, але з них майже 152 мільйони — це кошти на виплату заробітної плати, а 38 мільйонів — плата за енергоносії. Що ж до формульних розрахунків, то цього року на виховання одного малюка в дитячому садку на рік витрачатимуть 8349 гривень (проти 6372 гривень у 2011-му), на школяра — 7,5 тисячі гривень замість 6040 гривень торік. Окрім того, вперше в бюджеті заклали кошти на підтримку вихованців ПТУ — йдеться про 12 447 гривень на рік.

Голова Полтавської облдержадміністрації Олександр Удовіченко вважає, що так званий формульний розрахунок стовідсотково не забезпечує потреби всіх галузей, проте в полтавців усе ж є привід для оптимізму навіть за цього песимістичного сценарію.

— За умов, що економіка регіону в 2012 році працюватиме так само, як і в 2011-му, ми зможемо відчутно поліпшити фінансування пріоритетних галузей. Адже в 2011 році Полтавська область стала одним із небагатьох регіонів, який на 30 відсотків збільшив відрахування до всіх бюджетів, зокрема, й до державного. Ми маємо понад 30 мільйонів гривень перевиконаного бюджету минулого року, тож ці кошти підуть на пріоритетні галузі — освіту, медицину, екологію та соціальний захист.

Голова обласної ради Іван Момот теж не втрачає оптимізму. «Якщо порівнювати із 2011-м, — каже він, — то фінансування бюджетної сфери в 2012 році збільшиться на 19 відсотків, на 10 відсотків зростуть соціальні виплати. Наш регіон також сподівається і на два мільярди гривень субвенції, які в державному бюджеті передбачені на соціально-економічний розвиток областей. Плануємо отримати як субвенцію ще майже 80 мільйонів гривень».

Натомість не лише місцеві політики, депутати, а й промисловці, підприємці, економісти, фахівці різних галузей доволі скептично ставляться до цьогорічних фінансових перспектив.

— Звісно, що ініційоване Президентом підвищення соціальних стандартів певним чином позначиться і на загальному фінансовому стані області, — каже економіст Сергій Завгородній, — тому владі, як то кажуть, дивитися буде нікуди. Однак я сумніваюся, що «виснажена» тим же Євро-2012 країна зможе в повній мірі просубсидіювати всі програми, на які так сподіваються на місцях. Певне, що будуть проблеми і з фінансуванням бюджетних галузей, адже навіть в обласному центрі вони вже з'являються. Полтавщина — область великою мірою аграрна, але, судячи із ситуації, цього року не варто сподіватися на рекордні врожаї, а це фінансово підкосить не лише саме село, а й наповнюваність місцевих бюджетів. І ще одне... Багато років область теж сиділа на «нафтовій голці». Мається на увазі не лише видобуток нафти та газу, а й переробка нафтопродуктів. Левову частку доходів до обласного бюджету давало одне-єдине підприємство — Кременчуцький нафтопереробний завод. Проблеми, з якими він зіткнувся в останні роки, й нині не дають підстав для оптимістичних перспектив. Тож ризиків загалом більше, ніж так званих фінансових сподівань. Хоча вважаю, що загалом ситуація на Полтавщині ліпша, ніж у сусідніх областях. Економічний розвиток тут відбувається краще, ніж у багатьох інших регіонах країни. Одним із показників цього можна назвати те, що практично на 30% збільшені відрахування, зокрема, до державного бюджету.

Утім, більшість депутатів облради й тоді, коли ухвалювали бюджет, й нині, коли вже настав час його виконувати, вважають, що вдасться досягти головного — збалансованості. Мовляв, хоч як крути, а в даній ситуації це все, що можна було «викрутити». Натомість представники опозиції наполягають, що тішитися «справними цифрами» поки що не варто.

ДОСЛІВНО

Голова фракції «Фронту змін» у Полтавській обласній раді Валерій Головко: «Хоча нас і запевняють, що обласний бюджет на 2012 рік повністю збалансований, але так само, як і бюджет України, він не задовольняє у повному обсязі потреби мешканців Полтавщини. Більше того, прийняття такого бюджету створить соціальну напругу в наступному році».

На думку голови фракції «Фронту змін» у Полтавській обласній раді Валерія Головка, місцеві громади стали заручниками прийнятого державного бюджету на 2012 рік. До речі, фракція «Фронту змін» в облраді й голосувала проти запропонованого головного фінансового документа області. Ну, а хто правий, а хто ні — покаже час, адже скоро вже підбивати підсумки першого кварталу.

Віталій СКОБЕЛЬСЬКИЙ.

Нехай впаде й залишиться історією?

Нудьгує без дзвонів і молитов Світлопільська Свято-Дмитрівська церква (Олександрійський район Кіровоградської області). Збудована в 1905 році, вона встигла послужити людям лише два десятиліття — до початку радянської колективізації. А згодом, точнісінько як храм у знаменитому романі Олеся Гончара «Собор», святиня була сплюндрована, перетворена на підсобне господарське приміщення. Служила коморою, зерносховищем, складом мінеральних добрив. Високі міцні стіни церкви залишилися без дзвіниць, віконниць, дверей, так і не почувши хорових співів... І сьогодні, коли спонсори вишукують кошти на будівництво нових храмів у різних районах Кіровоградщини, цей і досі стоїть спустошений, занімілий.

— Олександрійська єпархія намагалася знайти мецената, і їй це майже вдалося, — розповідає сільський голова Світлопілля Валентина Марчик. — Щоб оцінити майбутній обсяг робіт, сюди приїхала будівельна бригада. Оглянули, прицінилися... та й більше не повернулися. Потім з'ясувалося, що зупинили їх не прораховані витрати на реконструкцію, а той факт, що світлопільська церква — історична пам'ятка. А отже, отримати дозвіл на її відбудову — справа дуже марудна. Я чула, що тільки одне оформлення документації на роботи коштуватиме близько мільйона гривень. Тому ми вже й не сподіваємося, що над нашим селом колись лунатимуть церковні дзвони.

У змалілому за останні два десятиліття Світлопіллі сьогодні мешкає 192 особи. Це одна з найменш численних сільрад Олександрійського району. Уже десять років населений пункт не має своєї школи, а її приміщення — ровесник будівлі храму (бо також належить до переліку земських об'єктів, на повсюдне будівництво яких виділяв кошти цар Микола II) — використовується, як дитячий садочок. Ще є ФАП із одним фельдшером, поштарка на півставки... І церква — історична пам'ятка, теоретично призначена для наукового вивчення та туристичного використання, а практично — докір усім нам.

— Статус «історичної пам'ятки» не повинен лунати як вирок для старої будівлі, що міцної та готової служити людям і Богові, — каже отець Ніколай, котрий донедавна служив у Світлопіллі настоятелем. — Я говорив про цю церкву із заможними людьми. Очевидно, не хочуть клопотатися, допомагати. А без помічників нікуди. Усередині навіть сміття не прибране. Я пропонував: «Давайте хоч двері вставимо, вікна...» Та люди збайдужіли, хочуть, аби все зробилося самоплином, без їхньої участі... І це проблема не лише Світлопілля — історичні пам'ятки і напівзруйновані церкви є в Таловій Балці, Березівці...

Олег ШВЕРНЕНКО.
Кіровоградська область.
Фото автора.

Уже й не сподіваємося, що над нашим селом колись лунатимуть церковні дзвони

У КОМІТЕТАХ ВЕРХОВНОЇ РАДИ

Створять безпечні умови для електропостачання

ПОЧАТОК НА 1-Й СТОР.

Відповідно до документа, планується також покласти на центральний орган виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику в електроенергетичному комплексі, повноваження щодо затвердження зазначених стандартів (за погодженням з національною комісією, котра здійснює державне регулювання у сфері енергетики), здійснення їх моніторингу, а також розроблення державної програми перспективного розвитку ОЕС України.

Як зазначалося під час обговорення, документ розроблений з метою виконання зобов'язань, передбачених Законом «Про ратифікацію Протоколу про приєднання України до Договору про заснування Енергетичного співтовариства», зокрема, приведення вітчизняного законодавства у відповідність з вимогами Директиви 2005/89/ЄС про заходи щодо створення безпечних умов для електропостачання та інфраструктурного інвестування.

АМК здійснюватиме відбір зразків товарів для проведення незалежної експертизи

Комітет Верховної Ради з питань економічної політики рекомендує парламенту направити на доопрацювання законопроект про внесення змін до деяких законів щодо удосконалення заходів з протидії недобросовісній конкуренції.

Законопроектом пропонується визначити порядок відбору Антимонопольним комітетом у суб'єктів господарювання сфери торгівлі і послуг зразків товарів, сировини, матеріалів, напівфабрикатів, комплектувальних виробів для проведення експертизи шляхом внесення відповідних змін до ст. 7 Закону «Про Антимонопольний комітет України» та доповнити Закон «Про захист від недобросовісної конкуренції» новою статтею 261.

Під час обговорення члени комітету висловили низку зауважень до проекту. Було акцентовано увагу й на висновку Головного науково-експертного управління Верховної Ради.

Зокрема, зазначалося, що змінами до частини першої ст. 7 Закону «Про Антимонопольний комітет України» пропонується віднести до загальної компетенції АМК право здійснювати відбір у суб'єктів господарювання сфери торгівлі і послуг зразків товарів, сировини, матеріалів, напівфабрикатів, комплектувальних виробів для проведення незалежної експертизи. Не заперечуючи проти цього, народні депутати вважають за доцільне доповнити проект чітким визначенням конкретних органів АМК, які матимуть таке право.

Сергій ОЛЕКСАНДРІВ.

Щирі співчуття

Голова Верховної Ради України Володимир Литвин направив телеграми співчуття Голові Державної Думи Федеральних Зборів Російської Федерації Сергію Наришкіну і Голові Ради Федерації Федеральних Зборів Російської Федерації Валентині Матвієнко з приводу загибелі людей через терористичні акти в м. Махачкала.

В. Литвин зазначає, що українські парламентарії з відчуттям глибокого болю дізналися про численні людські жертви у зв'язку з терористичними актами у м. Махачкала.

В Україні, наголошує Голова Верховної Ради, «рішуче засуджують будь-які форми і прояви тероризму і підтримують зусилля і професійні дії, спрямовані на боротьбу з цим злом».

«Від імені українських парламентаріїв прошу передати щирі слова підтримки рідним і близьким постраждалих, а також побажання скорішого одужання потерпілим», — йдеться у телеграмах.

У цьому році не передбачено ані скасування, ані зменшення пільг для незахищених верств населення, заявив перший заступник міністра соціальної політики України Василь Надрага *(Укрінформ)*

Четверо жителів Житомирщини, у тому числі дев'ятирічний хлопчик, потрапили до лікарень після укусів гадюк: фахівці пояснюють таку агресивність плазунів різким потеплінням і шлюбним періодом, коли вони стають небезпечнішими, *повідомляє наш власкор Олексій Кавун*

У випускників настає час «ікс» — за тиждень стартує ЗНО

15 травня розпочнеться Зовнішнє незалежне оцінювання (ЗНО). Перший тест — з хімії. А далі з інтервалом лише в один день підуть наступні дев'ять предметів. Такому щільному графіку та передчасній сесії майбутні абітурієнти завдячують Євро-2012. Якби не футбольний чемпіонат, мали б ще два тижні на підготовку.

«Професор, звичайно, лопух, але апаратура при ньому!»

Утім, для 400 тисяч випускників шкіл — це не новина. Більшість почали готуватися до ЗНО ще у жовтні — саме тоді розпочалися заняття на підготовчих курсах. Тому відповідальним абітурієнтам, хоча й доведеться напружитися через непростий розклад тестувань, боятися нічого. А ось тим, хто сподівається списати, організатори обіцяють жорсткі санкції. «20 пунктів тестування вже обладнані камерами відеоспостереження та металошукачами», — розповіла учора під час прес-конференції директор Українського центру оцінювання якості освіти Ірина Зайцева. Усіх учасників ЗНО спочатку попросять залишити мобільні телефони та усілякі зчитувальні пристрої у спеціальному місці. Потім, у присутності правоохоронців, їм доведеться пройти через рамку-металошукач. Якщо рамка «знайде» пристрій, то його теж вилучать, але такого учасника до тестування все-таки допустять. Проте виявлений вже під час ЗНО мобільний автоматично означатиме анулювання результатів.

Шкода, що так оснащено лише 20 пунктів тестування, а всього їх діятиме 700. Однак бій тим, хто списує, вже оголосили кілька громадських організацій, які відправлять на місця тестувань своїх представників. Серед них — громадська мережа «ОПОРА» та громадська ініціатива «Студентський захист».

Не забудьте про посвідчення особи!

Окрім металошукачів, серед істотних нововведень, про які учора нагадала Ірина Зайцева, — обов'язкова наявність оригіналу документа, на підставі якого відбувалась реєстрація на ЗНО. Це може бути паспорт або свідоцтво про народження. Без нього, а також сертифіката учасника та запрошення-перепустки пройти тестування не вдасться. Також пані Зайцева порадила всім учасникам ЗНО заздалегідь перевірити маршрут, за яким вони добиратимуться до пунктів тестування. Навіть одна хвилина запізнення може поставити хрест на мрії стати студентом.

Тетяна ПАСОВА.

Перевірити свої сили цього року учасники ЗНО могли під час пробної сесії. На знімку: майбутні абітурієнти у місті Підгайці Тернопільської області.

Фото Андрія НЕСТЕРЕНКА (з архіву «Голосу України»).

ФОТОФАКТ

У Рівному відкрилась фотовиставка конкурсу для вагітних «Пузата мама». На світлинах, які виконані фотографами студії «У фарватері істини» на чолі з відомим фотохудожником Олександром Харватом, — десять найвродливіших вагітних області.

Фото Юрія ДЮГА.

Укотре прогнозують заморозки

ПОЧАТОК НА 1-Й СТОР.

Розпочнеться воно із західних областей і далі пошириться на всю територію країни. Повітря суттєво охолоне, і вночі термометри показуватимуть усього 1—6 градуси тепла. Удень буде ненабагато тепліше — плюс 10—15 градусів. Таким чином, у західних, північних і частково центральних областях існує ймовірність заморозків на поверхні грунту, розповів учора під час брифінгу директор Українського гідрометеорологічного Центру МНС України Микола Кульбіда.

Наприкінці минулого тижня синоптики прогнозували, що облогові грозові дощі накриють усю країну. Помилилися. Тепер в Україні нова біда: висока температура та відсутність значних опадів, передусім у східних, центральних та південних регіонах, призвели до того, що в країні сформувалась висока пожежна небезпека, яка сягає найнебезпечнішого (5) класу. А тому з настанням весняно-літнього пожежонебезпечного періоду Міністерство надзвичайних ситуацій у цілодобовому режимі проводить посилений моніторинг займань в природних екосистемах України. Пріоритет: протидія пожежам в лісових масивах.

Щоправда, за словами директора Департаменту управління рятувальними силами Григорія Марченка, з початку року уже виникло 3,8 тисячі пожеж. Площа їх осередків становила 5,3 тис. гектарів, повідомляє пресслужба МНС. Лідерами у рейтингу причин «розгулу вогню» є неконтрольоване випалювання сміття та сухої рослинності на сільгоспугіддях, у лісових смугах і вздовж автомобільних доріг. Найбільше випадків таких займань зафіксовано в Івано-Франківській, Закарпатській, Одеській, Запорізькій, Дніпропетровській, Херсонській, Київській, Вінницькій та Житомирській областях. Тим часом прості українці дедалі частіше обурюються прогнозами погоди, анонсованим нашим Гідрометеоцентром. Передусім через те, що вони рідко збуваються. І потерпають від цього не тільки садівники та городники, а і ті, хто планують відпустки. Дехто навіть іронізує, мовляв, діяти потрібно від супротивного: прогнозують дощі — значить, точно гарна погода буде. На захист же метеорологів згадується анекдот: мовляв, синоптики ніколи не помиляються з прогнозами. Просто іноді плутають дати...

Віктор ДЕЙНЕКА.

На митниці буде ще більше зелені

Працівники Закарпатської облдержадміністрації долучилися до всеукраїнської акції «За чисте довкілля». У результаті злагодженої роботи за годину було висаджено кілька сотень хвойних дерев.

Впорядковувати навесні територію області стало вже доброю традицією. Цього разу облдержадміністрації вирішили кілька ділянок уздовж траси у напрямку Мукачевого. Саджали хвойні дерева, які прикрашатимуть узбіччя і в зимовий період. Так, за годину посадовці висадили 600 смерек та 50 сосен. Саджанці надало ДП «Ужгородське лісове господарство».

Того само дня чопські митники також узялися за лопати та впорядковували митні пости на кордонах зі Словаччиною, Угорщиною і Румунією. Вони також саджали молоді дерева, декоративні кущі та квіти. Приємно, що до цієї благородної справи митники долучили і своїх дітей **(на знімку)**.

Василь НИТКА.
Закарпатська область.

Фото Вікторії СЕНГЕТОВСЬКОЇ.

КАЛЕЙДОСКОП ВІСТЕЙ

Вижив після ураження блискавкою

Аби врятуватися від грози та зливи, 85-річний пастух села Іванівки (Черкаська обл.) сховався під старою абрикосою, яку кілька років тому власноручно зміцнив довгим металевим прутом. Цей штир, про який пенсіонер забув, спрацював як блискавковідвід. Від удару електричним розрядом чоловік знепритомнів і прийшов до тями в районній лікарні. У нього опіки голови, шиї та тулуба, але загалом потерпілий почувається задовільно.

Лідія ТИТАРЕНКО.

«Лас–Вегас» у гаражі

Працівники Управління Державної служби боротьби з економічною злочинністю УМВС України в Кіровоградській області викрили діяльність підпільного ігрового залу, який функціонував у Світловодську. Організував незаконний гральний бізнес 25-річний житель районного центру, розмістивши... у власному гаражі дев'ять ігрових автоматів. Відвідувачі робили початкову ставку у вигляді внесення коштів безпосередньо в ігрове обладнання, а отримували виграш готівкою.

На момент візиту працівників міліції у гаражі випробовували фортуну кілька клієнтів. Із місця події оперативники вилучили ігрове обладнання і «дрібні» гроші — близько шести з половиною тисяч гривень.

Олег ШВЕРНЕНКО.

ЦИФРА

33 родини співробітників та пенсіонерів пенітенціарної служби отримали нові квартири у Чернігові напередодні Дня Перемоги. Загальна площа уведеного в експлуатацію житла — 3261 квадратний метр. Помешкання споруджено державним коштом за сприяння Державної пенітенціарної служби України.

Сергій ПАВЛЕНКО.

Елітний санаторій повернуто державі

Прокуратура Одеської області звернулася в суд з позовною заявою про скасування рішення Одеського апеляційного господарського суду, що визнав за комерційною фірмою право власності на один із найелітніших санаторіїв Одеси «Примор'я», який належав свого часу Міністерству середнього та загального машинобудування СРСР. Санаторій розташований у Аркадії — курортному районі міста.

Приватизація майнового комплексу площею в 3,3 тисячі квадратних метрів визнана недійсною. Прокуратура подавала позовну заяву в інтересах Фонду державного майна України.

В'ячеслав ВОРОНКОВ.

Власники «Картки киянина» зможуть зі знижками купувати ліки (КМДА)

Ієрархи помолилися разом

У Івано-Франківську предстоятелі трьох церков України — Української православної церкви Київського патріархату Філарет (Денисенко), Української греко-католицької церкви Святослав (Шевчук) та Української автокефальної православної церкви Мефодій (Кудряков) — провели спільний подячний молебень до Пресвятої Богородиці з нагоди 350-річного ювілею міста **(на знімку)**. Опісля предстоятелі освятили в сквері пам'ятний знак на місці, де колись була побудована перша в місті українська церква.

Дарина НАЗАРЧУК.
Івано-Франківськ.
Фото Тараса КАШУБИ (УНІАН).

НАМ ПОВІДОМЛЯЮТЬ, ЩО...

...розбили банку із ртуттю

Мешканці однієї з п'ятиповерхівок Свердловська виявили в під'їзді розбиту скляну банку, з якої на сходи першого поверху та в підвальне приміщення розтеклася ртуть. Прибулі співробітники місцевого підрозділу МНС на ділянці площею 8 кв. м зібрали 150 мл підозрілої рідини і провели заходи щодо демеркуризації. Після цього працівники санепідемстанції обробили сходи і підвал 10% хлорним розчином і відібрали проби зі стін та підлоги. Їхні результати показали, що загрози для здоров'я й життя людей немає. Ємність із невідомим умістом передано організації, що має ліцензію на перевезення та знищення хімічно небезпечних речовин.

У ході слідства встановлено, що банку знайшли четверо підлітків у полі й хотіли принести її додому. Але в під'їзді випадково розбили.

Алла АНТІПОВА.
Луганська область.

...паровоз іще послужить — як експонат музею

Колеги із Росії подарували вантажний паровоз ЛВ-0407У **(на знімку)** музею історії та розвитку Донецької залізниці. Його останнє місце роботи — депо Троїцьк Південно-Уральської залізниці. Виготовлений у 1956 році Ворошиловградським паровозобудівним заводом, він є одним із останніх екземплярів цієї серії.

Вл. інф.

Фото надано прес-службою Донецької залізниці.

...голова сільради побив депутата: обоє на лікарняним ліжку

Голова Лиманської сільради Володимир Устенко перебував у ресторані, коли йому повідомили, що депутат Олександр Критиченко агітує селян зібратися на мітинг на знак протесту проти підвищення житлово-комунальних тарифів.

Голова сільради, в недавньому минулому військовослужбовець, миттєво прийняв рішення провчити депутата. З ресторану Володимир Устенко негайно виїхав додому до депутата. Розмова на підвищених тонах завершилася мордобоєм — глава сільради почав бити депутата. Не зупинився відставний військовослужбовець і тоді, коли Олександр Критиченко впав — у хід пішли стусани, удари ногою під дих.

Почувши крики батька про допомогу, з будинку з лопатою в руках напереваги вибіг син депутата. Захищаючи життя батька, він відлупцював голову щосили.

Результатом «непарламентської поведінки» стала госпіталізація учасників інциденту: голова сільради перебуває на лікуванні в 411-му військовому клінічному центрі Південного оперативного командування, а депутат лікується в обласній клінічній лікарні.

В'ячеслав ВОРОНКОВ.
Одеська область.

...сонце — замість газу

Уже восени на території Кам'янець-Подільського району буде споруджено сонячну електростанцію. Таку новину повідомив голова Хмельницької облдержадміністрації Василь Ядуха. Наразі влада Кам'янець-Подільського району займається виділенням та оформленням земельної ділянки площею 10 гектарів під згадану споруду. Сонячну електростанцію будуватиме підприємство «Екотехнік Україна», що представляє групу чеських компаній.

«Термін реалізації проекту повністю залежить від нас, — сказав Василь Ядуха, — якщо зуміємо оперативно виділити земельну ділянку, оформимо всі документи, то до першого вересня станція буде введена в експлуатацію». Для найпівденнішого району області, де є вдосталь сонячного світла, альтернативна енергія не завадить. Адже наразі в районі газифіковано менше половини населених пунктів.

Віра ШПИЛЬОВА.
Хмельницька область.

ВІСТІ З ДОНЕЧЧИНИ

Після порушення кримінальної справи підприємство–боржник розрахувалось із робітниками

Незвичайні листівки прикрасили стовпи та стіни будинків у Куйбишевському районі Донецька взимку цього року. На аркушах було розміщено портрет директора ПАТ «Донбаскабель» із поясненням: «Він не платить людям зарплати». До такого кроку робітники підприємства вдалися після кількамісячного очікування зароблених грошей. Справою зацікавилася районна прокуратура, яка перевірила дотримання вимог законодавства про оплату праці.

Як повідомили «Голосу України» у прес-службі прокуратури області, встановлено, що внаслідок неправомірних дій керівництва на підприємстві утворилася заборгованість у виплаті заробітної плати в сумі понад два мільйони гривень. Стосовно посадової особи ПАТ порушено кримінальну справу. Під час досудового слідства сума боргу була погашена в повному обсязі, тому справу з постановою для вирішення питання про звільнення обвинувачуваного від кримінальної відповідальності направлено до суду.

З початку року за фактами безпідставної невиплати зарплати органи прокуратури області порушили 32 кримінальні справи, внесли 146 документів прокурорського реагування, за підсумками яких погашено заборгованість у сумі понад 36 мільйонів гривень.

Довідка з доставкою додому

Відтепер для отримання довідки про відсутність чи наявність заборгованості за електроенергію літнім людям не потрібно кудись їхати. Фахівці самі завітають додому, проведуть звірку та видадуть необхідний документ. Уперше в Донецькій області ПАТ «ДТЕК ПЕС-Енерговугілля» запровадило сервіс «Мобільний офіс». Стандартна процедура видачі довідки, необхідної для пред'явлення до різних інстанцій (у тому числі — для оформлення субсидії), передбачала кілька етапів: подачу заявки, виїзд на місце фахівця та отримання документа в офісі компанії. Нова послуга дозволяє підготувати аналогічний документ за кілька хвилин у присутності клієнта.

Ліна КУЩ.

ФОТОФАКТ

Співробітники севастопольського управління ДАІ МВС постійно проводять заняття в загальноосвітніх школах міста: читають для школярів лекції, показують тематичні відеоролики й дарують спеціальну літературу.

Фото надано прес-службою УДАІ Севастополя.

На Запоріжжі засіяно всі площі, виділені під ранні зернові

Таким чином господарствами області забезпечено посіви ранніх зернових культур на площі 385 тисяч гектарів. Та це ще не означає завершення весняної посівної кампанії.

Адже пізні зернові й технічні культури поки що засіяні на 62 відсотках площ. Зокрема, кукурудзою засіяно 54 тисячі гектарів (80%), просом — 5,4 тисячі га (26%), гречкою — 500 га, сорго — 600 гектарів. Майже завершено посів сої (9,8 тисячі га), а ось соняшником із 186 тисяч га засіяно лише 42 відсотки площ. Варто відзначити, що попри жорсткі вказівки з Києва і обіцянки із Запоріжжя переглянути структуру площ в бік скорочення посівів соняшника, останнє відбувається не дуже активно.

Вимога Кабміну — під соняшник виділяти не більше 15% у Запорізькій області вперто ігнорується.

Загалом зернових буде посіяно цього сезону на площі у 912 тисяч гектарів.

Леонід СОСНИЦЬКИЙ.

Мандри середньовіччям

Під мурами старого замку шикуються козаки з мушкетами, раз у раз чуються постріли з гармат, у внутрішньому дворику замку — панни в криноліназ... Таке враження, що потрапляєш у літо 1649 року, коли козаки під проводом Богдана Хмельницького взяли у тривалу облогу шляхту, що сховалася за древніми мурами. Насправді так у місті Збаражі минулої неділі стартував туристичний сезон-2012 «Мандруємо замками Тернопілля». Свято вдалося на славу. В його рамках відбулися IX міжрегіональний фестиваль козацької та української національно-патріотичної пісні «Забуттям не заросте честь і слава козаків», вернісаж художників області, фестивалі «Вареник-фест» і «Капусняк-фест», виступи клубів історичної реконструкції, катання на повітряній кулі, спортивні змагання і ще багато цікавого. Урочисто освячено камінь на місці кінно-мистецького центру під відкритим небом імені Байди Вишневецького. За словами голови облдержадміністрації Валентина Хоптяна, він споруджуватиметься методом народної будови і стане до ладу вже в серпні цього року. Перших чотирьох скакунів для центру подарувала родина керівника області. Народний депутат Орест Муц запевнив, що до розвитку туристичної інфраструктури краю долучаться всі депутати від області, незалежно від партійної приналежності, адже туризм — це те, що об'єднує, а не роз'єднує.

На Тернопільщині знаходиться третина замків України, але, на жаль, держава практично не фінансує приведення їх до більш-менш привабливого для туристів вигляду, розвитку інфраструктури. Те, що робиться нині в області, здебільшого заслуга місцевої влади і меценатів, яких вона залучає. Торік у відбудову замків вони вклали три мільйони гривень. Є охочі деякі замки взяти в концесію, однак цей процес стримує недостатньо виписана законодавча база.

«Родзинок» на Тернопільщині доволі. Окрім замків, це духовні центри в Почаєві та Зарваниці, карстові печери, понад 200 кілометрів неймовірної краси Дністровського каньйону, Джуринський водоспад, Товтри... Для туристів тут роздолля, тільки відповідні умови створити потрібно. А з цим у нас якраз проблеми...

Любов ЛЕВИЦЬКА.
Тернопільська область.
Фото автора.

Ключ від Збаража в руках майстра художнього ковальського мистецтва Андрія Бурковського.

Співробітники МНС повністю ліквідували пожежу в Ялтинському заповіднику (УНІАН)

Державні цільові програми мають працювати на економіку та курс реформ

Указом Президента України №187/2012 від 12 березня цього року затверджено Національний план дій на 2012 рік щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010—2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава». Національним планом передбачено впровадження системи заходів з прискорення економічного розвитку країни та наповнення конкретним соціальним змістом реформ, що впроваджуються та впроваджуватимуться в життя суспільства. Як першочергові, визначені завдання щодо модернізації систем соціальної підтримки населення і надання житлово-комунальних послуг, розвитку сільських територій та проведення земельної реформи, реформи медичного обслуговування, а також освіти. Серед економічних пріоритетів держави — створення принципово нового інвестиційного клімату в країні, реформа фінансів, розширення доступу України на нові ринки, поліпшення умов захисту вітчизняних товаровиробників, налагодження співпраці з приватними партнерами у високотехнологічних галузях, розширення можливостей для постачання на зовнішні ринки продуктів переробки сільгосппродукції.

Важливим інструментом практичної реалізації зазначених заходів мають стати **державні цільові програми.** У 2012 році злагоджені дії всіх гілок влади мають повернути цим програмам їх основне призначення — бути інструментом вирішення найзначиміших проблем у житті держави. Зокрема, саме державні цільові програми стануть основними елементами практичного виконання Державної програми розвитку внутрішнього виробництва, розробленої в минулому році Міністерством економічного розвитку і торгівлі України. Крім того, Національним планом передбачається провести оптимізацію кількості державних цільових програм та забезпечити прийняття закону про державне стратегічне планування. Перелік програм, які передбачається виконати в 2012 році (із зазначенням обсягу їх фінансування), визначатиметься Державною програмою економічного і соціального розвитку України на 2012 рік, виходячи з показників, врахованих у Законі України «Про Державний бюджет України на 2012 рік».

Підхід глави держави до визначення пріоритетів соціально-економічного розвитку є своєчасним та обґрунтованим, зважаючи на ту тривожну ситуацію, що склалася сьогодні в сфері контролю за розробкою, прийняттям та фінансуванням державних цільових програм.

Особливості національного програмування

Передусім потрібно зазначити, що **наявність великої кількості державних цільових програм призводить до неефективного використання бюджетних коштів та не дає можливості досягнути поставлених цілей.** За даними Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, на кінець минулого року діяли 63 державні цільові програми, які реалізовувались згідно із законами України (11 законів) та постановами Кабінету Міністрів України (52 постанови). На цей час у Верховній Раді України на повторному розгляді після накладення в січні 2012 року вето Президента перебуває Закон України «Про Державну програму економічного і соціального розвитку України на 2012 рік та основні напрями розвитку на 2013—2014 роки», яким, зокрема, передбачається здійснення в поточному році за кошти держбюджету 44 державних цільових програм.

Але вже сьогодні шість державних програм визначені фахівцями та експертами Мінекономрозвитку та Мінфіну необґрунтованими і потребують підготовки проектів нормативно-правових актів про втрату ними чинності.

Окрім того, доводиться констатувати, що державні замовники програм, якими є переважно міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, не зацікавлені як в оптимізації їх кількості, так і в запровадженні жорсткої системи контролю за їх виконанням, оскільки це, з одного боку, дозволяє списувати постійне невиконання програм на їх незадовільне фінансування, а з другого — виключає настання відповідальності чиновників за їх неефективне виконання.

ФАКТ

У попередні бюджетні роки фактичний рівень фінансування державних цільових програм становив близько 60 відсотків, а окремі з них минулого року взагалі не фінансувалися.

Наприклад, торік недофінансування державних цільових програм мало місце по Міноборони, МОЗ, МНС, Мінагрополітики, МОНмолодьспорту, Міненерговугілля, Мінрегіону.

Так, Мінрегіоном через несвоєчасне виділення коштів та недофінансування з державного бюджету не виконані в повному обсязі у визначені терміни Комплексна програма збереження об'єктів Національного заповідника «Софія Київська» на 2003—2010 роки, Державна цільова соціально-економічна програма будівництва (придбання) доступного житла на 2010—2017 роки, Загальнодержавна програма реформування і розвитку житлово-комунального господарства на 2009—2014 роки.

Відповідно до Державної цільової програми розвитку українського села на період до 2015 року, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 19.09.2007 №1158 (головний розпорядник — Мінагрополітики), в минулому році за кошти державного бюджету передбачалося профінансувати 12,46 млрд. грн. Фактично ж профінансовано (станом на момент написання цього матеріалу) — 9,74 млрд. грн.

У зв'язку з недостатнім фінансуванням з держбюджету установ Державної пенітенціарної служби України виконання заходів, передбачених Загальнодержавною програмою забезпечення профілактики ВІЛ-інфекції, лікування, догляду та підтримки ВІЛ-інфікованих і хворих на СНІД на 2009—2013 роки, упродовж 2011 року становило лише близько 20 відсотків. Невиконання цих заходів має негативні наслідки та призводить до порушення конституційних прав хворих ув'язнених та засуджених.

На цьому тлі **існуюча практика отримання суб'єктами господарювання державної фінансової підтримки на одні цілі за кількома програмами та відсутність належного контролю за використанням отриманих коштів з боку Рахункової палати, Мінфіну і Мінекономрозвитку призводить до аж ніяк не поодиноких випадків розкрадання коштів в особливо великих розмірах**. Згідно з інформацією Генеральної прокуратури України, такі факти, зокрема, встановлені правоохоронцями в Київській та Донецькій областях при відшкодуванні вартості будівництва тваринницьких ферм та відшкодування відсоткової ставки за залученими кредитами товариствами «Нива Переяславщини» та «Ландуг Бройлер». Лише останньому товариству, розташованому в Донецькій області, незаконно виплачено 20 млн. грн.

63 млн. грн. бюджетних коштів було розкрадено під час виконання заходів, передбачених Загальнодержавною програмою імунопрофілактики та захисту населення від інфекційних хвороб на 2009—2015 роки. До кримінальної відповідальності притягнуто 11 службових осіб МОЗ та три службові особи ТОВ «Інтерфарм». Звичайно, це аж ніяк не повний перелік прикладів нахабного розбазарювання державних коштів посадовцями міністерств та відомств, відповідальних за виконання тих чи інших державних цільових програм. А щоб картина була більш повною та яскравою, наведу такі статистичні дані.

У провадженні **органів внутрішніх справ** торік перебувало 52 кримінальні справи про ці злочини. Сума встановлених збитків становить майже 14,9 млн. грн., з яких відшкодовано 132 тис. грн., або 0,9%.

Слідчими Служби безпеки України минулого року до суду з обвинувальними висновками направлено 80 кримінальних справ про злочини у бюджетній сфері. З постановами про звільнення осіб від кримінальної відповідальності до суду направлено вісім кримінальних справ стосовно восьми осіб. Досі проблемним залишається питання відшкодування збитків, завданих державі. **Із понад 2,8 млрд. завданих збитків відшкодовано лише 16,3 млн.**

Органами прокуратури торік під час перевірок правовідносин у бюджетній сфері виявлено фактів розкрадань, які становлять астрономічну суму — понад 2 млрд. грн. З них станом на сьогодні відшкодовано 1,3 млрд. грн.

До інших, не менш тривожних, системних недоліків, пов'язаних із розробленням та виконанням програм, згідно з висновками Мінекономрозвитку, Мінфіну та Генеральної прокуратури, можна зарахувати такі:

— недодержання державними замовниками вимог законодавства в сфері розроблення та виконання державних цільових програм у частині відсутності чітко визначених завдань і заходів, які передбачені для виконання в межах програми, термінів їх виконання, обсягів фінансування з розбивкою по роках та виконавцях, результативних показників реалізації програм;

— наявність дублювання окремих завдань і заходів програм декількома міністерствами та відомствами;

— незабезпечення програм реальними джерелами фінансування;

— наявність різних даних щодо кількості державних цільових програм у відповідних органах центральної виконавчої влади.

Запровадити нові підходи до розробки та реалізації державних цільових програм

Вищевикладений аналіз недоліків в розробці, організації виконання та контролю за фінансуванням державних цільових програм спонукає до пошуку нових підходів до цієї важливої справи, які б, з одного боку, враховували європейський досвід програмування, а з другого — відповідали особливостям нинішнього етапу соціально економічного розвитку України.

Що стосується найболючіших питань — надання та контролю за використанням коштів, то тут можна запропонувати такі підходи до існуючої практики.

По-перше, **потрібно значно зменшити питому вагу державних коштів у загальному обсязі фінансування державних цільових програм на користь залучення інвестицій, приватних та благодійних коштів, пільгових кредитів тощо**. Адже на сьогодні, як вже зазначалося, за рахунок держбюджету вищезгадані програми фінансуються на 60 відсотків. У Російській Федерації, наприклад, цей показник не перевищує 15 відсотків.

З другого боку, **потребує законодавчого закріплення механізм, за яким набувачем активів чи їх частини, що є кінцевим продуктом від реалізації програми, стає винятково держава, а не сумнівні приватні структури.** В поєднанні із запровадженням єдиного загальнодоступного реєстру і повного обліку програм замість існуючого сьогодні спрощеного переліку така практика, на мою думку, поставить достатньо надійний заслін розкраданню бюджетних коштів.

Інші системні ризики, пов'язані із розробленням та виконанням програм, можна було б значно знизити, якщо запровадити такі запобіжні механізми:

РЕАЛІЇ

Перевірками використання коштів, виділених відповідно до Державної цільової програми підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу, проведеними органами прокуратури торік, були виявлені завдані державі збитки на загальну суму 5,8 млн. грн. Як результат, порушено 25 кримінальних справ, до відповідальності притягнуто 26 посадових осіб.

1. **Скоординувати і узгодити дії всіх владних суб'єктів,** які беруть участь в розробці, організації виконання та контролі за фінансуванням державних цільових програм: Президента та президентських структур, Верховної Ради, Кабінету Міністрів, НБУ, Рахункової палати, Генеральної прокуратури, судових органів. Для цього не потрібно створювати якусь нову структуру, адже **Комітет з економічних реформ при Президентові України** може успішно виконувати зазначену функцію.

2. **Відійти від існуючої практики розпорошення ресурсів між численними пріоритетами розвитку та великою кількістю державних і регіональних програм.** Наші реалії підштовхують до концентрації вкрай обмежених ресурсів на 10—15 важливих для України напрямах, які дають їй шанс утримувати гідне місце в міжнародній спільноті. **З урахуванням досвіду розвинених країн світу (США, Японії, Євросоюзу) кількість перспективних програм, що охоплює переважно період в п'ять років, має відповідати кількості обраних на цей період пріоритетів**. Через п'ять років пріоритети та відповідні програми після ретельного аналізу переглядаються та уточнюються, але кількість програм при цьому не збільшується.

Аналіз заходів, запропонованих Президентом України в Національному плані дій на 2012 рік, доводить, що всі вони мають програмний характер. Виходячи з цього, є всі підстави вважати, що **в найближчі п'ять років мають бути реалізованими та відображеними у відповідних державних цільових програмах такі пріоритети соціально-економічного розвитку України:**

— модернізація системи соціального забезпечення населення;

— реформа медичного обслуговування;

— розвиток науково-технічної сфери та реформа освіти;

— реформа енергетики, стимулювання виробництва електроенергії із відновлюваних джерел та біопалива;

— модернізація ГТС, нафтопереробних потужностей та стимулювання конкуренції на ринку нафтопродуктів;

— земельна реформа та розвиток сільського господарства;

— модернізація дорожньої інфраструктури та рухомого складу залізничного транспорту;

— модернізація житлово-комунального господарства;

— розбудова електронного урядування.

3. Оскільки ми живемо в період тривалої фінансово-економічної кризи, під час розробки державних цільових програм **важливо з урахуванням рекомендацій та прогнозів авторитетних міжнародних інституцій планувати такі показники, які б відповідали динаміці кризового стану світової економіки**. Адже аналіз виконання попередніх програм свідчить, що межі реального кризового стану постійно занижувалися.

4. **Врахування під час вибору пріоритетів соціально-економічного розвитку очевидних порівняльних переваг вітчизняної економіки** (наявних запасів чорнозему та водних ресурсів, унікальної сировинної бази для виробництва ядерного палива та розвитку металургії, інфраструктури для забезпечення торговельних зв'язків між країнами Європи та Азії, можливості виробництва у великій кількості дешевих та якісних продуктів харчування, дешевої робочої сили, унікальності курортних зон Карпат і причорноморського регіону та ін.). Відповідно до цих переваг під час складання державно-цільових програм буде цілком слушним стимулювати інвестиційну привабливість відповідних регіонів та галузей економіки, а також регулювати структуру експорту-імпорту з метою повного завантаження власних виробничих потужностей і недопущення перенасичення внутрішнього ринку тими товарами та продуктами, які в достатній кількості виробляються в Україні.

5. Нам потрібно **поступово відходити від прив'язки програм соціально-економічного розвитку країни до політичних обіцянок політичних сил та їх лідерів.** Під час обговорення доцільності впровадження тієї чи іншої програми перш ніж готувати проект відповідного урядового рішення, своє слово мають сказати фахівці-науковці та галузеві експерти. Ганебною для нашої країни залишається відсутність належної процедури суспільної та наукової експертизи програм, підміна такої процедури імітацією наукового аналізу та видимістю всебічного громадського обговорення. Наука та фаховий досвід мають зайняти належне місце в процедурі розробки та реалізації урядових документів програмного характеру. А сама процедура розгляду державно-цільових програм у Верховній Раді України має починатися із аргументованої фахової дискусії на користь прийняття або відхилення не тільки «загальної концепції законопроекту», але й окремих програмних положень.

6. Невідкладного розв'язання потребує проблема **відповідальності за виконання державних цільових програм, їх окремих розділів та положень**. І досі залишається невідомим, хто персонально з членів уряду і який безпосередньо орган виконавчої влади відповідає за реалізацію конкретних розділів та пунктів програм. На урядовому інтернет-порталі і сьогодні не знайти текстів та аналізу виконання програм попередніх урядів. Положення про персональну відповідальність чітко визначеного кола урядовців і посадових осіб за наслідки реалізації конкретної програми та її складових частин, критерії виконання програмного документа та терміни звітності уряду перед Верховною Радою та Президентом України, на моє переконання, мають бути закріпленими на законодавчому рівні.

7. **Конкретні наслідки та результати виконання державно-цільових програм попередніми урядами повинні бути постійно в центрі уваги органів виконавчої влади та громадськості, ретельно аналізуватися науковцями, а також фахівцями міністерств та відомств під час розробки нових програм.** У такому разі буде забезпечено виконання обов'язкового для стратегічного планування принципу спадкоємності та аналізу попередніх результатів стратегічного планування.

Не викликає жодного сумніву, що, окрім негативних, в кожному з наших міністерств та відомств є й позитивні результати та приклади виконання окремих державно-цільових програм та їх положень. Сподіваюсь, що цей цінний досвід, як і запропоновані мною заходи, знайдуть гідне відображення в законопроекті про державне стратегічне планування, який розробляється нині урядом і розглядатиметься у Верховній Раді України найближчим часом.

Григорій СМІТЮХ,
народний депутат України.

Путін знову президент

Учора Володимир Путін втретє у своєму житті отримав символи президентської влади в РФ, приніс присягу та прийняв парад президентського полку. Як це відбувалося, можна було спостерігати в прямому ефірі в Інтернеті.

Церемонія інавгурації в пострадянській Росії має досить коротку традицію, але механізм і процедура вже відпрацьовані. Відповідно до закону «Про вибори президента Російської Федерації» вона проводиться на 30-й день після оголошення Центральною виборчою комісією офіційних результатів голосування.

Сценарій інавгурації, **як повідомляє агентство РІА «Новости»**, був розроблений ще для вступу на посаду Бориса Єльцина. Істотних змін відтоді не вносилося. Єдина внесена істотна зміна була пов'язана не з самою процедурою, а з місцем її проведення. Коли Борис Єльцин ставав на посаду, церемонія проходила в Кремлівському палаці з'їздів. А з 2000 року дійство проходить у Великому кремлівському палаці.

Список присутніх визначено службою протоколу президента. На церемонії в обов'язковому порядку присутні члени уряду, депутати Думи та Ради Федерації, керівники адміністрації президента, судді Конституційного суду, дипломатичний корпус та ін. На церемонії присутня і дружина президента.

Наявність символів, необхідних для проведення церемонії вступу на посаду, визначено указом президента. Це посадові знаки президента, його штандарт і особливий екземпляр Конституції, на якій президент і приносить присягу.

Учора опівдні за московським часом Путін в'їхав до Кремля і бадьоро пройшовся під марш Чайковського по залах головного будинку країни, де зібралося близько трьох тисяч осіб. Дмитро Медведєв радісно передав йому правління, повертаючи всіх на чотири роки назад, коли все було навпаки. «Тільки так ми збудуємо сильну демократичну державу», — гордо вказав Медведєв на послідовність курсу. Він також подякував громадянам Росії за допомогу. «Нам ще дуже багато чого треба буде зробити», — пообіцяв Медведєв у фіналі своєї промови. Після прийняття Путіним присяги зазвучав гімн Росії, але зали Кремля підспівували його не занадто охоче. Хіба що Надія Бабкіна виділялася із загального млявого хору запрошених. Як зазначили експерти, російська еліта залишає бажати кращого. Та вони впевнені, що Путін навчить їх не тільки гімн співати.

Яна СТАДІЛЬНА.

Фото XINHUA/Укрінформ.

Саркозі програв...

П'ята республіка знайшла свого десятого главу держави

ПОЧАТОК НА 1-Й СТОР.

Під звуки Марсельєзи й захоплені вигуки юрби **(на знімку)**, що зібралася на паризькій площі Бастилії, новообраний президент Франції Франсуа Олланд звернувся до своїх прихильників: «Спасибі тобі, народе Франції, що зібрався тут, за те, що дозволив мені стати президентом Республіки. Запам'ятайте на все життя це велике свято на площі Бастилії, тому що й іншим народам воно дасть надію й бажання зважитися на зміни, що вже почалися в нас».

Експерти стверджують, що на Олланда чекають дуже серйозні економічні виклики. Вони й стануть найближчим часом його найбільшим випробуванням на політичну зрілість. Уже в травні він буде змушений прояснювати свої ліві економічні погляди партнерам по Євросоюзу, взяти участь у самітах НАТО й Великої двадцятки, а в червні у Франції відбудуться парламентські вибори, на яких соціалісти, згідно з опитуваннями, поки що не набирають більшості...

Франсуа Жерар Жорж Олланд потрапив у президенти волею випадку. Він був видатним діячем соціалістичної партії, але про участь у виборах і не думав. Але коли основний кандидат від соціалістів Домінік Стросс-Кан перебрав квоту терпимості велелюбної нації і зійшов з дистанції, комусь треба було вийти на барикади. А невдача соціалістки Сеголен Руаяль на минулих виборах тільки підтвердила монархічний принцип «негоже ліліям прясти», який, як з'ясувалося, продовжує діяти й у П'ятій республіці. Отже, політологи сміються: про перемогу Олланда особисто подбали і Домінік Стросс-Кан, і Ніколя Саркозі, який за п'ять років страшенно набрид французам.

У Франції дуже сильні ліволіберальні традиції. І в цьому сенсі Олланд є виразником саме цих настроїв. Ось, власне, і все, що можуть нині про нього сказати аналітики, оскільки все інше спрогнозувати важко, адже цей політик, по суті, не був у владі — вершиною його управлінської діяльності був пост голови обласної ради округу Коррес...

Тож усі аналізують лише обіцянки Олланда. А саме: обітницю боротися за економічне зростання ЄС і за те, щоб він не завжди супроводжувався заходами найжорсткішої бюджетної економії. Щоб боротися з фінансовою кризою, Олланд запропонував відбирати до скарбниці 75 відсотків доходів, що перевищують мільйонну планку. Але одночасно передбачити підвищення мінімальної зарплати й соціальних виплат. Він також пообіцяв ще цього року повернути французькі війська з Афганістану й добитися перегляду бюджетного пакту ЄС, іменованого «пактом Саркозі—Меркель».

Зовнішня політика Франсуа Олланда, можливо, буде більшою мірою, ніж у Саркозі, націлена на втручання у справи інших країн під приводом захисту прав людини. Крім того, політологи прогнозують, що Олланд не так завзято, як Саркозі, виступатиме за зміцнення відносин з Росією. Водночас кажуть, що відносини Києва і Парижа можуть змінитися у кращий бік. Адже соціалісти завжди були менш скептично налаштовані стосовно нашої країни. І на відміну від Саркозі, що йде з політичної сцени, вони бачать в Україні потенційного члена Євросоюзу.

Яна ОСАДЧА

(за матеріалами зарубіжної преси та інформагентств).

Фото XINHUA/Укрінформ.

Двадцять рейсів до Гренландії

Під час операції «Північний сокіл-2012» військові льотчики перевезли п'ятсот тисяч літрів пального на острів Гренландія.

Два екіпажі Повітряних Сил України успішно впоралися з доставкою пального на полярну станцію «Норд», що розміщена на острові Гренландія і належить Королівству Данія. Військово-транспортним літаком Іл-76 МД льотчики здійснили двадцять рейсів з авіабази повітряних сил США «Туле», під час яких перевезли п'ятсот тисяч літрів пального. Загалом у виконанні завдання, передбаченого спільним меморандумом міністерств оборони нашої держави та Королівства Данія, було задіяно 29 військових.

За словами керівника групи заступника начальника авіації командування Повітряних Сил Олександра Кулібаби, польоти ускладнювала обмежена видимість, місцевість, на якій нема орієнтирів, віддаленість запасних аеродромів, швидка зміна метеорологічних умов, зокрема, низькі температури до мінус 50 градусів і сильний вітер, що створювало труднощі при обслуговуванні техніки. Однак машини не підвели і льотчики виявили найвищий рівень майстерності.

Віктор СКРИПНИК.

Вінниця.

Польща відновить прикордонний контроль

На час проведення Євро-2012 Польща тимчасово відновить прикордонний контроль на внутрішніх кордонах «шенгенської зони», тобто з Німеччиною, Литвою, Словаччиною та Чехією.

У ході перевірки пасажирів вибраних авіарейсів та паромних рейсів прикордонники вимагатимуть від подорожуючих громадян країн ЄС пред'явлення документа, що засвідчує особу та громадянство. Для громадян «третіх країн», тобто країн, на які не поширюється євросоюзівське право «вільного пересування» територією Спільноти, не змінюється нічого. Від них традиційно вимагатиметься наявність закордонного паспорта з візою або з іншим документом, що дає право в'їзду та перебування на території Польщі.

Перевірку на вибраних комунікаційних шляхах, що лежать на перетині державного кордону Польщі з країнами ЄС, проводитимуть мобільні патрулі польської Державної прикордонної служби у співпраці з іншими національними службами та з прикордонниками інших країн. У їх розпорядженні будуть зокрема «шенгенбуси» — автомобілі з обладнанням, яке дає доступ до баз даних, а також можливість перевірки автентичності документів, виявлення наркотиків та радіометричного контролю.

Контрольні заходи проводитимуться вибірково, зокрема, щодо конкретних осіб, «на підставі аналізу ризику та інформації, отриманої від служб інших країн». На територію Польщі не дозволять в'їхати особам, які «можуть становити загрозу для безпеки або громадського порядку». Такий прикордонний контроль триватиме з 4 червня до 1 липня і стане одним із елементів системи безпеки, що має на меті «забезпечити безперебійний перебіг Євро-2012». Зміни не стосуватимуться транскордонного перевезення товарів і туристичної сфери.

Іван КОЗЛОВСЬКИЙ.

Варшава.

ХРОНІКА

Заслужений, бо поєднує різні культури

Провідному майстру сцени Житомирського обласного академічного музично-драматичного театру Миколі Варфоломєєву присвоєно почесне звання заслуженого діяча культури Польщі. Річ у тім, що він є водночас художнім керівником польського театру імені Юзефа Ігнаци Крашевського, для відродження якого доклав багато зусиль. Першу виставу було поставлено 2008 року. Відтоді цей творчий колектив двічі достойно представляв Житомир на Міжнародному фестивалі польських театрів у Вільнюсі, побував на гастролях у різних містах України.

Олексій КАВУН.

Житомир.

Аматорів арахісу врятували від зарази

В Одеському морському торговельному порту при огляді судна, що прибуло з Індії з вантажем арахісу, фахівці державної служби карантину рослин виявили небезпечного шкідника — арахісового зерноїда. Вся партія арахісу — 19 тонн — була заражена. Тільки після профілактичної обробки вантажу й знищення шкідників товар з Індії одержав пропуск на торговельні прилавки України.

В іншому морському торговельному порту — Ренійському — виявили карантинні бур'яни — сорго алепське й амброзію полинолисту. Сільгосппродукція прибула з Молдови й транзитом переправлялася до Тайваню.

В'ячеслав ВОРОНКОВ.

Одеська область.

Тютюнова схованка — у днищі іномарки

Працівники митного поста «Ужгород» запобігли спробі незаконного вивезення за кордон понад 3200 пачок сигарет, прихованих від митного контролю в спеціально обладнаних у автомобілі схованках.

І знову в хід пішла хитрість: на кордон 37-річний українець заїхав о п'ятій ранку, мабуть, розраховуючи на стомленість інспекторів, та свідомо обрав для свого легковика спрощену смугу митного контролю — «зелений коридор», щоб безперешкодно та швидко перевезти приховане.

Проте митники вирішили провести поглиблений огляд іномарки. В автомобілі знайшли приховані від митного контролю та не заявлені при усному опитуванні сигарети іноземного виробництва (без акцизних марок). Щоб дістатися до частини товару, довелося зняти акумуляторну батарею та повітряний фільтр. Ще 2960 пачок були у схованці, обладнаній по периметру днища багажного відсіку у вигляді подвійного дна. Їх митники дістали, демонтувавши задній бампер. Як пояснив чоловік, приховані сигарети йому не належать, віз їх до Словаччини за грошову винагороду.

Інспектори склали протокол про порушення. Виявлені тютюнові вироби вартістю понад 16 тисяч гривень та легковик «Фольксваген» ціною в 70 тисяч гривень вилучено до рішення суду, **повідомила «Голосу України» прес-секретар Чопської митниці Вікторія Сенгетовська.**

Василь НИТКА.

Ужгород.

Прем'єр-міністр Микола Азаров доручив Мінагропроду посилити контроль за вирощуванням технічних культур. Адже, за словами глави уряду, в одному, приміром, із районів Миколаївської області 80 відсотків землі засіяно соняшником — за норми для регіону 29 відсотків *(прес-служба КМУ)*

Росспоживнагляд чекає на зразки українського сиру для лабораторних досліджень, після чого може бути дано «зелене світло» постачанню цієї продукції на ринок РФ *(«АПК-Інформ»)*

Просили дорогу, отримали... ковтьобу

РЕАЛІЇ

Мешканці села Смолове Бахмацького району незлим тихим словом згадують той час, коли до їхнього села у 2008 році вирішено було прокласти нову асфальтівку.

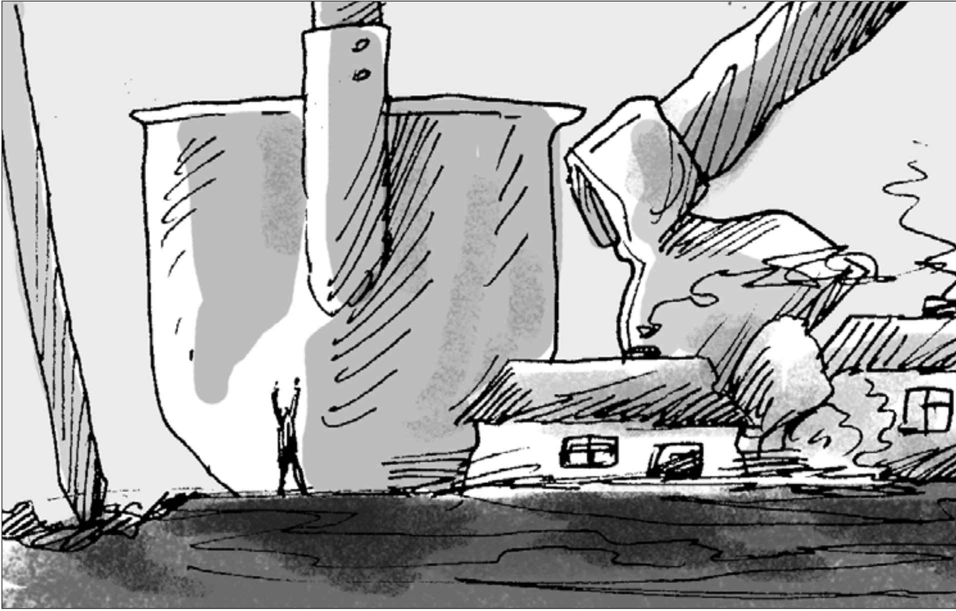
— Річ у тім, що тоді згідно з постановою Кабінету Міністрів були виділені кошти під реалізацію державної програми з будівництва доріг з твердим покриттям до сільських населених пунктів, — повідомив заступник голови Бахмацької райради Володимир Сорока.

Старенька траса у Смоловому була з вибоїнами, калюжами. Та по ній ще могла так-сяк проїхати тихенько сільська техніка, автобус. Аж ось у високих кабінетах зглянулися на 35 сільчан невеликого села і вирішили зробити нормальну дорогу, щоб наблизити хуторян до цивілізації.

Село хоча і віддалене, та не можна сказати, що вмираюче. Тут 18 осіб працюють на фермі, де сільгосппідприємство тримає 250 корів та нетелів. У родинах є двоє школярів та двоє діток, котрі мають відвідувати дитсадок.

Ясна річ, для мешканців Смолового виділення коштів на будівництво асфальтівки було великою радістю. Однак вона потьмарилася, коли шляховики зняли рештки старої дороги, зробили піщану подушку і... на цьому зупинили роботи.

Де поділися виділені гроші, сьогодні важко сказати. Кажуть, їх кинули на «прорив» в інше місце за вказівкою впливового політика. Ну ось така політична придибенція трапилася. Одне слово, замість цивілізованого шляху жителі віддаленого села отримали сім кілометрів мороки. Особливо жахливий трикілометровий відрізок від Смолового до залізниці. Суцільна піщано-земляна ковтьоба!

Весною, дощової осені цей відрізок дороги перетворюється на суцільну смугу перешкод. Аби забрати молоко, господарство посилає молоковоз із трактором-тягачем. Шкільний автобус, який возив дітей у Терешиський навчально-виховний комплекс, проїхати у цей час не може. Діти змушені пропускати заняття.

— У мене Сашко дев'ятикласник, а то ж малеча, — каже доярка Тетяна Борсук. — Стараємося возити своїми кіньми дітей на уроки. Разів п'ять за місяць ми возили. А то інші батьки. Але ж кожного дня не повезеш, бо коні від такої дороги падають, упряж рветься. Трактор ледь проходить, а що з тварини візьмеш!

Обліковець ферми Ніна Гайдай теж переживає:

— У селі ж є й старенькі. Як припече, то про яку лікарню може йти мова? Справді, жодна «швидка допомога» у Смолове не добереться. Хіба що загрузне на півдорозі. У кінці березня кепсько стало Катерині Аркадіївні Гайдай — ледь молоковоза з трактором діждалися, аби відвезти її до лікарні.

Буханці, інші продукти селяни просять привезти тих, кому вдалося прорватися на «велику землю».

— На сході жителів щороку порушується ця проблема, — каже сільський голова Рубанської сільської ради Віталій Задерій. — Ця дорога у програмі запланована. А як буде з фінансуванням, важко сказати. У сільради таких грошей немає.

Сергій ПАВЛЕНКО.

Чернігівська область.

Мал. Олексія КУСТОВСЬКОГО.

ПОВЕРТАЮЧИСЬ ДО НАДРУКОВАНОГО

Прогоріти простіше простого.

Розмова про аграрний бізнес

«Голос України» уже писав (12.04.2012 р.) про скандально резонансну історію, що сталася в Нововодолазькому районі Харківської області. Там з поля, яке обробляє підприємець Олександр Дьолог, у вересні минулого року, без відома аграрія було зібрано його врожай соняшнику й вивезено у невідомому напрямку. Хоча всі номери комбайнів і вантажних машин, які було задіяно в цій сумнівній «операції», Олександр Дьолог переписав і надав міліції, — правоохоронні органи, стверджує аграрій, не діють. А винні так і не понесли заслуженого покарання.

Нива — найкращий учитель

— Сам Олександр Дьолог співрозмовником виявився досить цікавим. На земельних наділах селян шість років поспіль він вирощує пшеницю, ячмінь, соняшник і кукурудзу. Уклав договір про спільне використання земельних ділянок. Сільгоспвиробник, хоч як крути — дбає про продовольчу безпеку нашої країни. А ще — регулярно роздає кожному власникові паю по дві тонни зерна на рік. У цьому й полягає його робота й чимала суспільно-корисна діяльність. А отже, у керівних кабінетах, де визначають аграрну політику, повинні прислухатися до таких, як Олександр, зробити правила гри зрозумілими, прозорими та вигідними. І для нього, і для тих, хто працює на цих полях поруч із ним. Насправді все зовсім не так.

Взагалі, в Олександра Дьолога яскраво виражена підприємницька жилка — дуже корисна справа для тих, хто займається агробізнесом. Він навчався в Харкові в Інженерно-економічному університеті, за фахом бухоблік і аналіз господарської діяльності. А перед цим — у педучилищі. Тобто сільськогосподарських вузів не закінчував. Основи агробізнесу освоював на практиці — прямо в полі. І, треба сказати, небезуспішно. Олександр у цій справі засвоїв добре, що на декількох гектарах великих грошей не заробиш. Потрібні обсяги. Щоб і озимі сіяти, і кукурудзу, і соняшник, і сою. Так і сівозміна дотримується, і очікуваний прибуток можна розкладати по різних «корзинах». Як каже підприємець, «у сільському господарстві чимало ризиків. На одній культурі можна добре «піднятися», на іншій — пролетіти. Озимі за шість років тричі вимерзали. І нині ситуація з ними дуже непроста...».

Школа, яку Олександр Дьолог пройшов на полях, плюс його бізнесова жилка позначилися на виробничих результатах. Сільське господарство приносить непоганий прибуток.

На запитання: «Чи можна в наших умовах в аграрній справі бути успішним, адже навкруги тільки й говорять, що сільське господарство збиткове?..» відповідає філософськи: «Не можуть всі люди бути щасливими. Хоча, начебто б, роблять все однаково. Вранці прокинулися — пішли на роботу. І трудилися всі, як могли, і що могли — зробили... А в сільськогосподарському бізнесі в сотні разів жорсткіше. Це справа з дуже великим ризиком. Вклав насіння, гербіциди, добрива, хімію, солярку... Відпрацювали люди... Ти можеш пролетіти на дуже великі суми. І до цього треба бути готовим. І фінансово, і морально. Від того, що пролітаєш — не треба вішатися. Переступив — пішов далі. Треба бути готовим, приміром, цього року до пересівання. Хоча й парадоксів у сільському господарстві багато. Дивишся на поле з озимою пшеницею. Начебто б загинуло. Все, думаєш: пересівати чи ні. А в результаті воно дає відмінний урожай. Це дуже тонка межа, яка не всім дана».

— Ти, — запитую, — за шість років навчився відчувати цю межу?

— Ні, це дуже складний процес.

— Виходить, у сільському господарстві освіта — не головне?

— Не можна так сказати, заперечувати освіту. Освіта — це знання, вагомий аргумент в агровиробництві, як і в будь-якій справі. Фахівець є фахівець...

Олександр Дьолог: «Ти можеш пролетіти на дуже великі суми. І до цього треба бути готовим. І фінансово, і морально».

Ризик краще від страху

Напевно, тому Олександр не розраховує до кінця на свої знання. «Сьогодні вранці, — каже, — візьму наукового співробітника з дослідної станції. Сергій Костянтинович повинен на поля поїхати, ще раз у мікроскоп глянути. У мене немає агронома. Все виробництво просував сам. Часто брав на себе відповідальність. Але в такій ситуації, як нинішньої весни з озимими — я дуже вдячний працівникам науки за те важливе слово, що мені говорили. Було якось. Мені, до хрипоти в голосі, доводили — треба пересівати, користі не буде. А я не послухався наукового співробітника, одне поле залишив. Думаю: ану-бо подивлюся! Справді, протягом тижня бур'ян так поліз — трактору на рівень радіатора. Ми тоді посіви перекультивували. Але грошей на цьому полі я таких «прошмалив», що якби на всі обсяги — була б катастрофа».

— Олександре, — запитую, — у цьому контексті логічне запитання. Може, варто страхувати врожай, якщо вирощувати його так ризиковано?

— Із цим, — відповідає співрозмовник, — я не зв'язуюся. Хтось страхує машину, як раніше, коли не було обов'язкового страхування. Хтось не страхує. Як правильно? У принципі, це розумно. У нормальній державі. Але судитися зі страховими компаніями — собі дорожче. Там сидять юристи-професіонали. Довести, що пшениця загинула від крижаної кірки, а не вимерзла чи навпаки — важко. У сільському господарстві складно взагалі щось доводити — завжди можна почути «певну думку»: «А чому ти не зробив того-то, щоб цього уникнути?». От і виходить у нас зі страхуванням: встав уранці, створив собі проблеми і вклав у свої проблеми свої ж гроші.

Урожай — справа техніки

Поля Дьолог обробляє «беушною» технікою. З нових — хіба що сівалки. Багато важких тракторів дісталося ще від колгоспу. Їх ремонтували, відновлювали й вони загалом влаштовують, каже Олександр.

— Логіка, — пояснює він, — така: хтось купує для себе новий легковий автомобіль, хтось б/в. Хтось вдало їздить на старій машині десятки років, хтось змушений нову міняти вже через рік-два. Як правильно — велике питання. Звичайно, краще, може, як в Європі. Купив сучасну техніку — відпрацювала вона два-три роки й продав. Ось я — взяв з нуля сівалку, рік відробила, виставив на продаж — дають лише на 15 відсотків менше. Мені просто модель не сподобалася: одна в нас велика, інша — менша. Думаю, нехай буде дві великі. Але є ще й таке. Коли я починав, імпортної техніки ще не було, мається на увазі в таких обсягах, як тепер. Потім вона з'явилася, але коштувала стосовно тонни врожаю страшно дорого. Нині теж недешево. І рентабельність в агровиробництві впала дуже серйозно. Пально-мастильні матеріали як подорожчали! Вранці трактору треба залити 600 літрів солярки. По 10 гривень літр — шість тисяч. А тракторів — вісім. 50 тисяч у день віддай тільки на одну заправку! 50 тисяч гривень — 50 тонн, по суті, зерна. А що таке — трактори день відпрацювали. Цього майже не видно. Не одна ж в полі процедура. У нас дві-три культивації — обов'язково.

Нормальних відсотків не буває

— Як вважаєш, — переходимо до фінансових запитань, **— для таких, як ти державна кредитна політика нормальна?**

— Це залежить від людини, — розмірковує Олександр. — Хтось бере кредити, хтось — ні.

— А якщо під нормальні відсотки?

— Не треба мріяти про неіснуюче. Це моя думка. Нормальні відсотки — цього немає й бути не може. Чому? Кредит одна людина дає — інша бере. Як-то кажуть, на базарі два дурні: один продає — інший купує. Тут — те саме. Той, хто дає — хоче більше заробити. Звичайно, хто бере — намагається вирішити свої проблеми. Я намагаюся не зв'язуватися із кредитами, щоб у мене не було проблем... Хоча, як економіст, розумію: на відсотків двадцять від коштів, вкладених у бізнес (моя думка) — треба брати кредит, користуватися цими грошима. Але як сьогодні можна спрогнозувати ціну майбутнього врожаю? А солярка дорога, добрива — страшно дорогі. Насіння здебільшого, гербіциди — імпортні. Спробуй спрогнозувати ціну в цій ситуації майбутнього врожаю! Як можна брати кредит, не знаючи, почім ти продаватимеш? Адже тобі потрібно за щось кредит віддати!

Землю розкуплять миттєво

Переходимо з Олександром на споконвічну тему землі.

— Нині багато говорять, що необхідно терміново запускати ринок сільгоспектарів, мовляв, це виведе наше сільське господарство на новий рівень. Чи справді, — запитую, **— виграють від купівлі-продажу угідь такі, як ти?**

— Гадаю, із-за кордону приїдуть і скуплять усе за п'ять хвилин. Нам нічого не дістанеться, тому що немає у нас таких грошей. Арабські шейхи скуплять або інші. За кордоном тільки й чекають цього моменту. Якщо дозволяти купувати, потрібно поставити жорсткі умови: ти повинен бути українцем. А друге — в тебе не має бути ніяких чужих грошей...

— А як це проконтролювати?..

— Якщо буде по-іншому, тоді шейх приїхав, дав грошей українцеві. На нього юридична компанія оформила все, що є. Нашого забрали за кордон, створили йому умови. А на нього — пів-України оформлено. Потім він подарував все це випадково тому ж шейхові, у якого жив. Схема працює!

— А якщо зроблять, як

Думали компенсація, а воно — профанація

Навіть застрахувавши посіви, годі розраховувати на великі відшкодування

СИТУАЦІЯ

Такого не бачили навіть старожили села Вільхівців Городенківського району: проливний дощ, що тривав усього зо двадцять хвилин, був такої сили, що аж темно стало довкола. Високий вал води несло дорогою. Стихія завдала значної шкоди. Особливо постраждали мешканці низинної частини населеного пункту, де є невеликий потік. Його береги швидко переповнилися, й змило висаджену картоплю та іншу городину. Бульби можна було збирати, як урожай, уздовж вулиць. На огорожі одного з господарів залишилася відмітка від мулу на рівні 120 сантиметрів.

А в Івана Чорнописького вода прорвалася через двері до підвалу й підняла залишки торішнього врожаю. Консервовані салати плавали аж під стелею, їх хвилею викинуло на подвір'я. Сільський голова Ярослав Буряк розповів, що селянам на вихідних було не до святкувань: доводилося навіть наймати людей для чищення замулених господарок.

Утворений бурхливий потік був такої сили, що проламав стіну в коморі підприємця Ярослава Іванчука й посунув трактор. А вода підмочила кілька тонн складеного в мішках зерна. До всього додався ще й град, який подекуди вкривав землю на кілька сантиметрів. Постраждало від цього й поле.

Господар мав сім гектарів ярої пшениці, яку тепер доведеться пересівати чи то кукурудзою, чи гречкою.

Ще більше збитків — у місцевого сільгосппідприємства. Його керівник Іван Приймак бідкається, що град, який летів з неба не окремими крупинками, а наче скалою, збив великі площі — по 250 гектарів — озимих пшениці та ріпаку.

Наново доведеться культивувати і сто гектарів поля, що було під цукровим буряком.

Чи отримають якесь відшкодування мешканці Вільхівців та інших населених пунктів, де також нашкодила стихія — питання відкрите. Адже селяни не поспішають страхувати майно. Хоч ця процедура не надто обтяжлива. Скажімо, одна з страхових компаній, представлених у районі, пропонує річний поліс за 180 гривень — з відшкодуванням, у разі повної руйнації будинку, до 50 тисяч гривень. А ось мати справу з присадибними ділянками страховики не поспішають...

В управлінні агропромислового розвитку Городенківської райдержадміністрації повідомили, що вільхівське сільгосппідприємство посіви пшениці якраз застрахувало. Бо укладало форвардну угоду з аграрною біржею на продаж зерна.

Контракт наче й вигідний — дозволяє авансом отримати п'ятдесят відсотків коштів за майбутній урожай. Але ж і за страховий поліс довелося віддати доволі велику суму — 130 тисяч гривень.

Та й умови не надто вигідні. На виплату відшкодування можна було б сподіватися, якщо на пошкоджених стихією ділянках урожай виявиться нижчим від середнього за останні п'ять років. А страховий випадок, який стався до першого червня, взагалі не є приводом для компенсації збитків. Тому й втрати — за рахунок сільгоспвиробників, і пересівання — також.

На манну небесну годі сподіватися...

Людмила СТРАЖНИК.
Івано-Франківська область.

ПЕРСПЕКТИВА

Ввечері гроші — зранку стільці

Чотири сільгосппідприємства Рівненщини вже отримали 19,2 мільйона гривень авансу за форвардними контрактами за зерно майбутнього врожаю. Це половина суми, на решту коштів аграрії можуть розраховувати, коли завезуть збіжжя на сертифіковані склади. Загалом форвардні контракти на поставку 43 тисяч тонн продовольчого зерна до інтервенційного фонду уклали тринадцять сільгоспвиробників області.

Олександра ЮРКОВА.
Рівненська область.

І не тільки через погоду

на краю озимого поля

нині хочуть, тобто одна людина зможе купити не більш як сто гектарів?..

— Теж маячня виходить. Як великі підприємства хазяйнуватимуть на 100 гектарах? Адже на них тримається відсотків сімдесят великотоварного виробництва. Цю ситуацію треба якось «розрулювати»...

— Гадаєш, якщо запустять купівлю-продаж, на землю ціна впаде.

— Вона не встигне ні піднятися, ні впасти. Землю «вратимуть» так швидко. Миттєво! З одного боку, буде гора грошей, з другого — купа бажаючих. Це відбудеться за якоюсь ціною рівноваги. Моя думка — протягом декількох днів усе оформиться. Юридичних компаній тепер багато й угоди здійснювати вони зможуть дуже швидко. І грошей вистачатиме, і бажаючих.

— Є така думка, що коли ринок набуде чинності, то фінанси вимиватимуться із сільського господарства.

— Правильно. На те, що я обробляю — щоб це було моє — треба ще років десять працювати, мінімум. Чому? Візьму, що в мене є, всі капітали, кину в землю. Факт? Грошей, звичайно, все одно не вистачить. Закладу все, що є, під кредити. І працюватиму на обслуговування боргів. На те, щоб позику поступово віддати. Тобто пролонгуватиму, пролонгуватиму. Працюй тупо на кредит і будь щасливий щороку, що ти ще не «труп» і зумів його обслужити, цей кредит. Багато моїх знайомих працювало на кредит. Не витягнули й збанкрутували.

— У зв'язку з купівлею-продажем доводилося чути від багатьох аграріїв, що вони знову в невизначеності. Для них є небезпека, що з нового року земля буде вже не їх. Кажуть, що нема шляху сіяти, купувати нову техніку...

— Справді так. Який сенс купувати нову техніку, комбайн на перспективу? Завтра в тебе й цих площ не буде.

— А в тебе є така невизначеність?

— В чому тут невизначеність, це реальність. Так думають багато хто з аграріїв. Краще найняти комбайн або трактор у такій ситуації, ніж його купувати.

— Може, якщо вводити ринок, нехай першочергове право має той, хто орендує ці ділянки?

— А як першочергове? Купить той, у кого більше грошей...

— Але ж завтра якийнебудь шейх скупить ті землі, які ти обробляєш. А ти залишишся ні із чим. Хіба це нормально?

— Не нормально. А що зробиш?..

— Виходить, нічого не напрацьовано... І це все з нового року може набути чинності.

— У цьому разі буде краще, якщо все залишити в нейтральному стані. Не робити різких рухів з купівлею-продажем, а розвивати орендні відносини. Земля юридично належатиме тільки українцям. Хто там орендуватиме — інше питання, можна ці речі коректувати... Не закладеш землю в банк — але ти від цього й не постраждаєш. Якщо хочеш трактора чи комбайна купити, то й без іпотеки багато хто з аграріїв можуть рік-два попрацювати, відкласти гроші й придбати потрібну техніку. Сільське господарство й у таких умовах, без ринку землі, розвивається. Візьміть будь-якого фермера, будь-яке підприємство три-п'ять років тому. Багато хто піднявся...

— Виходить, для тебе краще, щоб усе залишалося як є?

— Для всієї України краще. Так хоч земля нам, українцям, належить. Можна сказати, Україна — наша земля! Це ми! Інакше — страшна справа, житимемо на чужій землі. Навіть обслуги на місце не вистачить. Хіба це правильно? От у Харкові в'єтнамець побудував розважальний комплекс. Ми сидимо із приятелями. Вони мені кажуть: «Погано, що все це не наше, не українське, а іноземець побудував». Але все це на нашій території. Він для нас зробив — ми купаємося. І державі добре — податки платить. Ця схема працює. Із землею все трішки не так.

Багато тракторів дісталося ще від колгоспу. Їх ремонтують, відновлюють й вони загалом влаштовують.

Про комбайни за бюджетні гроші, вітчизняне машинобудування та великий обман

Той факт, що під урядові гарантії закуповують іноземну сільгосптехніку, Олександра Дьолога обурює.

— На пенсії у держави грошей, виходить, немає, — розмірковує аграрій. — На пляшку кефіру й хліб пенсіонерові. А на комбайни знайшлися. Але ж їх вистачає? Вистачає! То чи була в них потреба? Що, сталася національна трагедія, виростили врожай і стоять незібрані площі? Адже ні. А якщо б і так — зібрали, давайте врожай продамо й гроші назад повернемо! Адже держава взяла державні кошти для того, щоб вчасно зібрати врожай. Тепер зібрали, будьте ласкаві віддати гроші тим, кому вони потрібніші.

Сумніви у підприємця й щодо ефективності розмов з приводу розвитку вітчизняного машинобудування:

— Можна тільки говорити «розвивати», а можна справді розвивати. Скільки років уже просторікують, — каже він. — Скільки грошей пішло. Давайте ж, покажіть машину! Мається на увазі — конкурентоспроможну. Про що говорити, якщо її немає? Про повітря? Адже з «Ланосом» вийшло. Може, вітчизняний комбайн і був би для аграріїв дешевший. Але машини немає — про що говорити?

Олександр Дьолог упевнений, що Україну, свій народ, можна нагодувати дуже дешево.

— Якщо взагалі є така потреба. Адже надлишок сільгосппродукції, — зазначає він, — просто шалений. При нормальних розкладах можна зробити так, що хлібом будемо «у сніжки грати».

А от плутанині з експортними обмеженнями зернових підприємець дивується:

— Держава, — вважає Дьолог, — має, звичайно, захищати свій ринок. Приміром, якщо озимі не вродили, це не означає, що ми повинні вивезти все зерно й без хліба сидіти. Але це, коли мова справді про захист внутрішнього ринку. А якщо це спекуляція чистої води?! Щоб в аграрія витягнути все за копійки. Немає ціни й він повинен на колінах повзати. Віддав трейдерам і зазнав збитків. А потім в уряді кажуть, які вони там добрі: «Ми ж експортні обмеження зняли!». Тільки зерно торговцями вже все задешево скуплено. Навіщо, приміром, обмежувати вивезення кукурудзи, якщо її надлишок?

А на запитання: «Чи отримують тутешні аграрії ту вигоду, на яку розраховують?» Олександр Дьолог відповідає:

— Звичайно, ні. Обман у сільському господарстві шалений. Зерно, приміром, коштує копійки. Його треба на складах перетримати, вичекати момент, продати. Та й ціни, порівняно зі світовими, програють значно. І ринку в нас як такого немає. Ринок — це що? Коли багато продають — багато купують. А хто в Україні експортує? Хто в порту? Одна компанія! І навряд чи найближчим часом буде інакше.

Валерій ДРУЖЕНКО.
Харківська область.
Фото автора.

ВРОЖАЙ-2012

Налягають на кукурудзу

Якщо вірити Мінагропроду, сільгоспвиробники завершили сівбу ранніх зернових. Цьогоріч під них відведено понад 3,6 мільйона гектарів.

«Яру пшеницю посіяно на площі 250 тис. га, ячмінь — на 2,814 мільйона га, овес — на 311 тис. га, горох — на 248 тис. га», — повідомив міністр Микола Присяжнюк.

Усього ж ярими засіяно 6,9 мільйона гектарів. Це 77 відсотків від запланованих площ. Зокрема, кукурудза на зерно вже займає 3 мільйони гектарів. Усього під цю культуру, за планами Мінагропроду, аграрії цьогоріч відведуть 4,4 мільйона гектарів. Таке розширення площ зумовлено зростанням попиту на качанисту і на внутрішньому, і на зовнішньому ринках.

Віталій ОСОКОРСЬКИЙ.
Фотоетюд Олександра КЛИМЕНКА.

АКТУАЛЬНО

Сподіваємося не на державу, лише на себе та сусідів

Програми підтримки фермерів на Херсонщині «буксують» з вини держави. Скажімо, раніше вони завжди могли звернутися до регіонального відділення Українського державного фонду підтримки фермерських господарств за безвідсотковим кредитом на суму від 20 до 200 тисяч гривень для купівлі насіння, пального, нової техніки. Зазвичай, позики починали видавати з березня, щоб аграрії могли краще підготуватися до посівної. Але цьогоріч станом на середину травня з очікуваних двох мільйонів держбюджетних гривень до області не надійшло нічогісінько, каже директор регіонального відділення фонду Тамара Логвиненко.

Як слід було чекати, державну «нішу» на ринку мікрокредитування фермерських та одноосібних селянських господарств намагаються зайняти приватні фінансові структури. Але їхні умови потенційним позичальникам скидаються не на пільгові, а швидше на кабальні. Так, кілька кредитних спілок пропонують селянам гроші — до п'яти тисяч гривень на купівлю корівки-годувальниці. Але проценти за позичкою «стартують» від 30 відсотків річних, що за умови низької закупівельної вартості молока перетворює взяття кредиту на вкрай ризиковану операцію — крок до розорення. Тому брати навіть порівняно невеликі гроші у борг для розвитку власних господарств родини воліють краще в сусідів, аніж у тамтешніх кредитних спілок.

Загалом фермери Таврії нині більше сподіваються не на «доброго дядька» в Херсоні чи Києві, а на власні робочі руки та взаємовиручку. Недарма в краї намітилася показова тенденція до об'єднання сімейних фермерських господарств: саме внаслідок «укрупнення» протягом останніх чотирьох років з 3100 їх кількість зменшилася до 2522. Хлібороби з цього приводу згадують народне прислів'я: гуртом і батька легше бити, а землю орати — й поготів.

Сергій ЯНОВСЬКИЙ.
Херсонська область.

Життя тут не закінчується, але краще сюди не потрапляти

ЗА ҐРАТАМИ

Засудженій Онезі Котко позбавлення волі допомогло відкрити в собі талант художниці. Тепер її картини можна побачити на різноманітних виставках, одну з останніх — «Незакінчений етюд» — навіть відправили до Берліна. А ще — її пейзажі прикрашають сірі тюремні мури: керівництво закладу дозволило, попросило щось спокійне та ненав'язливе.

Що таке життя за ґратами, Онега знає не з чуток. Уже вдруге художницю сюди привели наркотики. «Поїхала в зону на побачення до свого чоловіка, повезла передачу. На його прохання привезла наркотики. Мене одразу арештували, наче вже чекали. П'ять років дали», — розповідає Онега Котко.

У колонії Онега працює бібліотекаркою і пише картини. Фарби та пензлі згідно з правилами тримати в себе постійно не дозволяють, їх видають охоронці. Тому на роботу йде, як на свято. Тут можна створити щось нове. Наперед сюжети Онега не продумує. Працює, як серце підкаже. Не пише лише портрети та ікони.

Жінка розповідає, що за буденними справами на волі до малювання руки рідко доходили. А тут перебирати не доводиться — малює, чим є і на чому можна. Онега мріє: коли вийде на волю, знайде творчу роботу, а згодом організує власну виставку. Однак у найближчі два роки ці бажання від реальності відділяють тюремні мури та двері за сімома замками.

Обдарованих у колонії № 44 достатньо. Ось, завідувачка клубу колонії Ірина Дуднік організовує концерти, конкурси краси, творчі змагання, сама співає, танцює, пише сценарії, вірші, музику. Їхні б таланти — та на волі!

Від тюрми — до тюрми

У Чернігівській виправній колонії № 44 мені довелося побувати кілька разів — у рамках швейцарської програми підтримки пенітенціарної системи. На теперішній час у колонії відбувають покарання 780 неодноразово засуджених жінок. Серед них найбільша кількість ув'язнених — за злочини у сфері обігу наркотичних засобів та крадіжки (понад 500 осіб), є й засуджені за вбивство, тяжкі тілесні пошкодження, грабунок, шахрайство та інші кримінальні правопорушення. Наймолодшій засудженій — 19 років, найстаршій — 74. Є навіть «ветеранша», в якої аж 16 «ходок на зону»!

Ув'язнення ламає характер і волю

Для більшості людей слова «тюрма», «виправна колонія» асоціюються з двоповерховими нарами, смугастими арештантськими робами, колючим дротом та автоматниками на вишках... У Чернігівській виправній колонії № 44, де утримують жінок-рецидивісток, усе трохи інакше. Замість бараків з нарами — житлові модулі з ремонтом, вазонами на підвіконні, поличками з косметикою, ліжками з яскравими покривалами і навіть телевізорами... Замість арештантських роб — сукні-халати й білі хустинки. Є тут і школа та профтехучилище, де жінки отримують освіту. А ще — дитячий будинок, в якому мами доглядають за своїми дітками, а деякі навіть проживають разом зі своїми малюками окремо від своїх колег по нещастю.

Діти в колонії вітають своїх мам.

Але в'язниця — це в'язниця! За весь час існування системи виконання кримінальних покарань однозначно було доведено, що так звана тюремна система це — окремий організм.

У нашому суспільстві склалася помилкова думка, що з тюрми людина має вийти на свободу щонайменше «взірцевим членом суспільства». Але місця позбавлення волі не стільки виправляють людину, скільки ламають її характер, волю, бажання. Кара — це розплата за скоєний протиправний вчинок. А до якого суспільства має повернутися засуджений? До того, з якого вийшов. Та ще зі втраченими соціальними зв'язками: без роботи, грошей, документів, без освіти й певного місця проживання.

Жінки особливо важко переносять позбавлення волі. Психологи стверджують, що після трьох років позбавлення волі у людини починає деформуватися свідомість і особистість практично неможливо повернути до нормального життя. А в українських тюрмах більшість із засуджених мають терміни 3—5 років позбавлення волі. Втрата зв'язків із рідними негативно впливає на поведінку жінок, породжує апатію в подоланні асоціальних навичок, призводить до деградації особистості.

Засуджених жінок тривалий час сприймали «специфічно»: як таких, що поза рамками «нормального» явища, а тому і ставлення до них теж було специфічним. З одного боку, — послаблення та поблажки, а з другого — сильніша соціальна стигматизація.

ФАКТ

В Україні засуджені жінки відбувають покарання в 11 виправних колоніях (у тому числі в одному виправному центрі та Мелітопольській виховній колонії для неповнолітніх дівчат). У двох колоніях — у Чернігові й Одесі — разом із засудженими жінками перебувають діти до трьох років.

За що сидять і як далі?

З 1990 року кількість злочинів, вчинених жінками в Україні, зросла удвічі. В структурі злочинів, які скоюють жінки, частішають вбивства чоловіків за насильство в сім'ї, пияцтво, крадіжки, перевезення наркотиків (в основному, це одинокі жінки з дітьми з сіл, котрі з безвиході за мізерну плату погодилися цим займатися, а отримали три—сім років ув'язнення). Якщо в цифрах: майже половина жінок в колонії (309) сидять за статтями ст. 309 — ст. 320 (злочини у сфері обігу наркотичних засобів), 204 засуджені за крадіжки (ст. 185), 54 — за умисне вбивство, 57 — за умисне нанесення тяжких тілесних ушкоджень, 71 — за грабіж, 43 — за розбій. Чимало відбувають покарання за шахрайство, є й ті, хто несе відповідальність за незаконне поводження зі зброєю.

Міжнародні документи, ратифіковані Україною, та європейські стандарти життя, яких ми прагнемо, вимагають розв'язувати ті проблеми, що раніше були поза увагою суспільства.

Велика кількість жінок на волі так і не знаходить свого місця: вони не мають куди повернутися після ув'язнення, втратили свої сім'ї, не мають достатньої освіти і кваліфікації для працевлаштування (не кажучи про негативне ставлення до них у суспільстві). До цього додається перелік хвороб, які вони отримують у в'язниці.

Утім життя за ґратами й тюремними мурами не закінчується. Кожна людина сама скеровує його і має бажання та можливість залишатися Людиною. Саме слово «пенітенціарна» означає «каяття». В давнину при монастирях і в'язницях злочинцям давали Біблію, щоб вони її читали й каялися.

Квіти в неволі

Особливої уваги заслуговує проблема дітей, що перебувають в місцях позбавлення волі разом із своїми матерями. Дитина, не скоївши жодного правопорушення, перебуває в ув'язненні разом з матір'ю чи відлучена від неї.

За спонсорської підтримки швейцарської сторони Будинок матері і дитини зазнав значних змін. Торік тут було проведено реконструкцію і тепер 11 засуджених матерів проживають разом із дітьми в будинку дитини. Всього тут — більше тридцяти дітей до трьох років, половина з них — немовлята. Всі вони народжені в Чернігівській ВК або народились під час слідства (в СІЗО).

Умови тут — значно кращі, ніж у деяких мам на волі: окрема кімната з ліжком для мами й дитячим ліжечком, шафою, столиком, тумбочкою і навіть іграшками для дитинки. Санвузол і ванна кімната — на дві родини. Для засуджених, які мають дітей у будинку дитини, але там не проживають, встановлено окремий розпорядок дня. Двічі на день — по три години зранку та ввечері — матері спілкуються з дітьми. Якщо дитина хворіє, то мама може весь час доглядати за нею. Весь інший час з дітьми — досвідчені вихователі, медсестри, няні, психолог. Медсестра Надія Кошарна, наприклад, працює тут уже 42 роки!

Дітей, яким виповнюється три роки, можуть забрати на виховання близькі родичі засуджених, якщо їхні матері ще відбувають покарання. У випадку, якщо рідних немає, за домовленістю з відділом опіки та піклування при Чернігівській міській раді дітей переводять до дитячого дошкільного закладу інтернатного типу в місті Прилуки.

Норми харчування для вагітних жінок, матерів-годувальниць та дітей, які перебувають з матерями, — підвищені, продукти збагачені вітамінами. Жінкам, діти яких перебувають у будинку дитини при установі, дозволяється працювати за особистим бажанням згідно з висновком лікарняної комісії. Вагітні жінки та ті, які відбувають покарання разом з малими дітьми (крім засуджених до позбавлення волі на строк більше п'яти років за умисні тяжкі та особливо тяжкі злочини), відповідно до ст. 83 Кримінального кодексу можуть отримати умовно-дострокове звільнення або амністію.

До речі, персонал колонії стверджує, що їхні клієнтки не проти від того, щоб завагітніти за першої можливості. Це досить вигідна справа. Жінка з четвертого місяця вагітності отримує декретну відпустку — звільняється від усіх робіт. Проте за час перебування на зоні державна допомога по народженню дитини їй не виплачується (жінка вважається на державному забезпеченні).

Звісно, кожна жінка клянеться, що більше ніколи не потрапить сюди. Щоправда, не всі мами піклуються про своїх дітей. І засуджені, й персонал розповідали нам про молоду циганку, яка била свою дитину, вчила її красти, лаятися. Таких жінок не просто зневажають, а навіть карають самі зечки.

Жінки, які відбувають покарання, постійно спілкуються з представниками громадських організацій, котрі надають гуманітарну допомогу для засуджених та дітей, що виховуються в будинку дитини. Нещодавно разом із греко-католицькою церквою відкрито Центр соціальної реабілітації для чернігівчанок, котрі звільняються. В проекті — купувати жінці будиночок десь у селі на Чернігівщині, допомагати з працевлаштуванням. А там — як доля поверне...

Утім, у селі жінці, яка щойно звільнилася з місць ув'язнення, може нічого не залишитися, крім «жити, як усі» — тобто, пити. Необхідно будувати соціальні гуртожитки, де могли б жити ті, хто повертається до нормального життя. Щоб вони від безвиході не поверталися назад у зону.

Виготовляють сувеніри до Євро–2012 і військову форму

Режим у ЧВК № 44 — звичайний, єдиний для всіх установ: підйом о шостій ранку, зарядка, прибирання в кімнатах, сніданок, з сьомої до 14-ї — робота, далі — обід, вільний час, соціально-виховні заходи, можливість помитися та випрати особисті речі, конкурси-концерти, вечеря, знову вільний час і відбій о 22-й.

На швейному виробництві жінки шиють близько 500 найменувань продукції: від постільної білизни до всіх видів форменого одягу. Шиють різноманітні сумочки, ляльки з логотипом «Євро», військову форму для всіх родів військ і за досить низькими цінами. Є виробничі норми. Кращих працівниць заохочують, а що більше заохочень — більше пільг має засуджена. Середня зарплата після всіх вирахувань (комунальні послуги, харчування) — 360—400 гривень на місяць.

Гроші перераховують на картку. Засуджені можуть їх знімати й купувати продукти та речі особистої гігієни в тюремному магазині. Є такі, хто вступає до вищих навчальних закладів. Майже всі засуджені залюбки спілкуються з психологом, відвідують кімнату психологічного розвантаження. Особливості конфліктних ситуацій в колонії — як буревій: стрімко виникають, бурхливо протікають, швидко закінчуються.

Можна подумати, що тюрма — майже санаторій: сиди собі, ходи на роботу, їж, спи... Повірте, це зовсім не так! За ґрати краще не потрапляти. Життя ж бо всього одне. А зіпсувати, зламати його — легко.

Наталя ПЛОХОТНЮК.

Фото надане автором.

Сирні баталії залишили рани

Насамперед в економіці молокопереробних підприємств

ПІСЛЯМОВА

Зате показали вітчизняним сироварам шляхи до нових ринків збуту. І в цьому найбільший позитивний момент конфлікту. Однак те, чи зможуть молочарі скористатись новими перспективами і шансами, залежить не тільки від них. Навіть тоді, коли дотримуватимуться найвищих технологічних стандартів.

Усе найгірше, здається, позаду. Найгостріші моменти згладжені, продавці й покупці знову домовляються. Але це зовсім не означає, що проблеми галузі розв'язано. Саме тепер, коли бурхливі пристрасті вщухли, час спокійно їх проаналізувати і зробити уроки на майбутнє.

Закваска із сумнівів призвела до збитків

Хмельницька маслосирбаза була одним з тих підприємств, що час від часу з'являлось то в одних, то в інших списках, експорт чиєї продукції, начебто, був забороненим.

Але виробничники стверджують: впродовж всього конфлікту не припиняли відвантаження продукції на російські ринки.

Мало того, жодних офіційних документів, ні прямих, ні опублікованих на російських урядових сайтах, щодо заборони вони не отримували. При цьому ніхто також не вимагав проведення перевірок виробництва. Та попри все конфлікт не міг не зачепити і його інтереси.

Насамперед протистояння знову чітко продемонструвало: не можна ставити виробництво у повну залежність від чужих ринків, особливо якщо вони обмежуються однією державою. Адже саме така залежність і дотепер змушує маслосирбазу штучно стримувати виробництво сирів. Бо приказка про те, що запас кишеню не тягне, тут не спрацьовує.

— Уявіть ситуацію, якби ми зробили ставку тільки на експортну продукцію, і раптом продаж довелося б припинити. Що робити із тисячами тонн товару, котрий має певний термін реалізації? — запитує директор Людмила Бесєда. — Ті з наших колег, хто пішов саме таким шляхом, опинились на межі банкрутства, виробництво через його збитковість довелось якщо не зовсім закривати, то принаймні зупиняти до з'ясування всіх обставин.

Ці ризики хмельничанам вдалось оминути. Зате вони спіткнулись на інших. Посіяна серед російських споживачів паніка щодо низької якості українських сирів таки зробила свою справу. За продукт, у якому сумніваються, навіть якщо і безпідставно, не можна просити найкращу ціну. Тому хмельницьким сироварам довелось переглянути вартість свого товару в бік зменшення.

Хвиля недовіри мимоволі перекинулась і на українського споживача, мовляв, якщо росіяни відмовляються від наших продуктів, то чому ж ми повинні їх їсти? А як відомо, пропагандистську качку значно легше запустити, ніж потім спростовувати інформацію.

— Мало того, як мені відомо, ситуацією одразу скористались німецькі харчовики, — продовжує директор, — вони одразу почали заповнювати вільну торговельну нішу. І тепер українським експортерам знову доводиться завойовувати втрачені позиції. А конкуренція у цьому сегменті продовольчого ринку надзвичайно жорстка.

Не так смак, як ще й ціна

Українським виробникам втримувати її непросто. Боротись потрібно не тільки за прихильність споживача, а ще й з власними економічними проблемами. Бо як, скажімо, здолати європейських конкурентів, де молочарів, які постачають продукцію за кордон, держава підтримує ще й експортними субсидіями. У нас же все до протилежного навпаки. Скажімо, свого часу на тій же маслосирбазі «зависло» близько двох з половиною мільйонів гривень неповернутого ПДВ тільки через те, що, з'ясувалося, необхідний механізм такого повернення не був затверджений. Для стабільно діючої економіки такі випадки просто абсурдні. Для нашої — вони буденні та звичні. А такі поняття, як сприятливий режим роботи для успішного підприємства-експортера взагалі відсутні. Замість цього — одвічна боротьба із податками, а точніше — за їх своєчасну сплату.

Виробничники проводять прості підрахунки: для того, щоб із нарахованих двох тисяч гривень зарплати працівник міг отримати 1,7 тисячі гривень, підприємство повинно сплатити 1,6 тисячі податків і платежів. Для такого, де зайнято близько семисот чоловік, щомісяця набігають мільйонні суми.

— До того ж не варто забувати про специфіку виробництва, коли термін дозрівання сирів становить кілька місяців, а для окремих сортів — навіть роки, — наголошують технологи. — Якщо врахувати ще й розтягнуті терміни реалізації, стає зрозумілим, що від закупівлі молока до отримання грошей за той же сир треба чекати ледь не півроку. Щоб не залазити в борги перед селянами, доводиться користуватись банківськими кредитами, чиї депозитні ставки можуть довести до банкрутства кого завгодно.

Усі ці фінансові навантаження вимушено лягають на собівартість товару, за який врешті-решт доводиться платити споживачеві.

— Можна зрозуміти обурення покупця, котрий бачить на прилавках високі ціни, — розмірковує Людмила Бесєда. — Але не треба думати, що в них закладені надприбутки виробничників. Ось простий приклад. Згадаймо, скільки разів і на скільки лише торік подорожчали окремі харчі, товари, послуги? Кожен може скласти свій список. А, приміром, реалізаційна ціна на масло нашого виробництва не піднімалась вже протягом чотирьох років. І це при тому, що весь час зростають витрати на транспорт, енергоносії, комунальні послуги. Не кажучи вже про закупівельні ціни на сировину.

Остання є давнім каменем спотикання між виробничниками та селянами. Не можна не дослухатись до людей, котрих дуже часто не влаштовує низька оплата їхніх старань. Але свої аргументи наводять і молочарі. Скажімо, для виготовлення кілограма масла потрібно 22 кілограми молока. Тож не те що кожна гривня, копійка істотно позначиться на ціні готового продукту. Хто ж купуватиме «золоте» масло?

У цій ситуації корегувати цінові стосунки мали б державні дотації, про які так багато і давно йдеться. Але й цей механізм дав збій. Торік, приміром, підприємство сплачувало податок, котрий потім мав би повернутись у вигляді дотацій селянам, у спеціальний фонд. Але куди спрямовано зібрані кошти, виробничники проконтролювати не в змозі. Знають лише, до селянських подвір'їв вони так і не дійшли.

Нинішнього року мали запрацювати нові правила: лише тридцять відсотків податку спрямовується до спецфонду, решта — має надійти безпосередньо до здавачів молока. Але схема така, що з початку року дотації ще не виплачувались. То ж коли будуть, а чи й будуть взагалі — запитання без відповідей.

Чи підкорить український сир східні ринки?

Здавалося б, усі ці внутрішні проблеми не мають стосунку до україно-російського конфлікту. Але насправді вони є серйозними чинниками ризику для вітчизняного виробника і на внутрішніх, і на зовнішніх ринках. Бо всі вони впливають на цінову конкурентоспроможність вітчизняного товару.

Нині спокусити будь-якого споживача непросто. Навіть при тому, що та сама маслосирбаза готова демонструвати стовідсоткову натуральність і найвищу якість продукції. Щоб переконати будь-кого у тому, що вона відповідає всім стандартам, протягом усього терміну її споживання зберігають так звані зразки — свідки із кожної партії. Та, як бачимо, і це не вберегло від гострих проблем.

На підприємстві в архівах знайшли унікальний документ — наказ по маслосирбазі, виданий на другий день після визволення Хмельницького від фашистів. У ньому лише кілька пунктів: зібрати особовий склад (тоді це було 17 осіб) і приступити до заготівлі масла. Відтоді підприємство не припиняло своєї роботи ні на один день. А масло і сири за сталою традицією багато десятиліть відвантажували саме російським споживачам.

Сьогодні тут щодоби переробляють майже 170 тонн сировини, виробляючи близько двох сотень найменувань молочних продуктів, хоча основними залишаються сири. І так само понад третину загального обсягу продають у сусідню країну. Партнерські відносини намагатимуться зберігати й надалі, тим паче що вони попри політичні баталії залишаються економічно обопільно вигідними. Однак тепер всерйоз задумались про диверсифікацію ринків збуту. Підприємство стало членом асоціації експортерів молочної і м'ясної продукції, що почала роботу при Міністерстві закордонних справ. Вже триває активний пошук нових ринків. Свою зацікавленість висловили представники Лівану, Китаю, інших східних країн. Але чи справді дійдуть до тамтешніх прилавків наші сири? Адже налагодження торгівлі — непростий процес, потребує узгодження нормативної бази, вимог і стандартів різних країн за багатьма параметрами. Та й переконатись у надійності нових партнерів не завадить.

Зробити все це самотужки молочарям і раніше, і тепер не під силу. Можливо, саме через це здебільшого покладались на старі традиції та зв'язки. Тепер сподіваються на допомогу та підтримку уряду. Бо вихід на світові ринки — це, зрештою, справа честі не одного виробництва.

Ірина КОЗАК.

Хмельницька область.

На знімках: цехи підприємства оснащені найновішим автоматичним обладнанням, тому робітників можна побачити здебільшого на процесах, пов'язаних із пакуванням готової продукції.

Фото автора.

НАМ ПОВІДОМЛЯЮТЬ, ЩО...

...на впровадження дистанційної освіти університет отримає 80 тисяч євро

У Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника відбулася презентація проекту із впровадження мережі електронної дистанційної освіти для підвищення кваліфікації фахівців у галузі туризму в Україні, Білорусі та Грузії. Його реалізують у рамках спеціальної програми Європейського Союзу. В ньому беруть участь 29 вищих навчальних закладів із восьми європейських країн, у тому числі, й Прикарпатський національний університет. За словами директора Інституту туризму цього вузу доктора історичних наук, професора Володимира Великочого, Євросоюз у рамках проекту виділив університету 80 тисяч євро, з яких близько 50 тисяч він уже отримав. На ці кошти придбано комп'ютерну техніку, потужний сервер, літературу, в тому числі, в електронному форматі. Значну частину грошей спрямовано на стажування викладачів.

Також Прикарпатський університет розробив чотири дистанційні курси — з організації та технології культурного, сільського і зеленого туризму. Зокрема, в рамках курсу «Культурно-історична спадщина Карпатського єврорегіону» навчання пройшло близько 200 студентів Інституту туризму. Як зазначив керівник програм в Україні, ректор Національного транспортного університету доктор наук, професор Микола Дмитриченко, українські учасники програми розробили 32 дистанційні курси, які є актуальними для їхніх регіонів, брали участь у п'яти міжнародних і всеукраїнських туристичних ярмарках. Укладено угоди в галузі туризму з усіма обласними державними адміністраціями. За словами координатора проекту професора університету Падеборн Альбрехта Штайнеке, мета програми — допомогти працівникам туристичної галузі, котрі живуть у віддалених регіонах, навчатися і підвищувати свою кваліфікацію у дистанційному режимі, щоб у кінцевому результаті надавати ті послуги, яких очікують від них клієнти.

Дарина НАЗАРЧУК.

Івано-Франківськ.

...кам'янчани кличуть талановитого співака повернутися на батьківщину

У Кам'янці-Подільському святкують перемогу свого земляка, молодого оперного співака Андрія Бондаренка. Він став лауреатом громадської мистецької премії «Глодоський скарб», яка заснована лауреатом Національної Шевченківської премії письменником Григорієм Гусейновим.

Талант Андрія Бондаренка плекали в кам'янець-подільській дитячій хоровій школі, а далі він закінчив Національну музичну академію України імені Чайковського. Молодий митець здобув уже чимало міжнародних нагород. Нині він соліст Академії молодих співаків Маріїнського театру (Санкт-Петербург). Кам'янчани мають надію, що Андрій ще повернеться в Україну.

Віра ШПИЛЬОВА.

...археолог «докопався» до премії

Цьогорічним лауреатом премії імені Ігоря Свєшнікова став заступник директора з наукової роботи державного підприємства «Рівненська старовина», кандидат історичних наук Богдан Прищепа. Премія започаткована 2005 року Рівненською обладою, щоб сприяти вивченню, популяризації охорони і збереження пам'яток археології, історії, культури та архітектури.

Богдан Прищепа займається археологічними дослідженнями понад тридцять років. Половину з них провів, вивчаючи старовинний Дорогобуж, інші відомі історичні місця: Острог, Дубно, Корець.

Євген ЦИМБАЛЮК.

Питання не ставити, камери не діставати

Як чиновники Херсонщини курортний імідж регіону «покращували»

ПРЕС-ТУР

Хотіли як краще — вийшло як завжди. Саме так кажуть багато хто з жителів Таврії про чергову спробу Херсонської облдержадміністрації радикально поліпшити імідж регіону в очах світової (ні більше, ні менше) громадськості. Для розширення співробітництва туристичних фірм і реалізації нових проектів соціально-економічного розвитку влада організувала Міжнародний туристичний форум, брати участь у якому запросили журналістів, бізнесменів і представників дипломатичних місій із Естонії, Росії, В'єтнаму, Польщі, Литви, Словаччини. Однак від самого початку заходу пішли якісь безглузді, але дуже характерні для тутешніх порядків «накладки».

Готелі — ганьба Херсона

Напередодні форуму один із національних телеканалів видав в ефір докладну передачу для споживачів про сервіс у двох найбільших готелях Херсона з вкрай негативними відгуками про них. Один із готелів, що претендує на "три зірки", виявився відверто брудним, як остання нічліжка, а в другий відому ведучу та її оператора з відеокамерою просто не пустили, хоча в ньому було зарезервовано номер. «Гасити» скандал на місце подій спішно примчав міський голова Володимир Сальдо, однак його втручання не допомогло. Персонал приватного готелю став грудьми, аби тільки не видавати своїх «секретів», після чого градоначальник спересердя назвав «гостинний» заклад «ганьбою міста». Про це, до речі, написали мало не всі друковані та інтернет-видання краю.

Цілком зрозуміло, що й журналісти, й бізнесмени насамперед хотіли почути від організаторів форуму слушні пропозиції саме стосовно можливостей поліпшити інфраструктуру для обслуговування туристів. Адже щоб приймати на відпочинок іноземців, потрібні «повітряні ворота», а єдиний в області Херсонський аеропорт уже десяток років не працює. І хоча в «Білому домі» обіцяють от-от підшукати для об'єкта інвесторів, усі ці обіцянки закінчуються пшиком — дійшло до того, що аеропорт навіть перестали охороняти, оскільки охоронцям не платили зарплату, й вони змушені були звільнитися. Однак ніяких конкретних і таких, що їх можна реалізувати, ідей на форумі ніхто не висловив — їх «завбачливо» замінили... концертом місцевих артистів з піснями й танцями в улюбленому для українських чиновників «шароварному» стилі. А під завісу глава облдержадміністрації Микола Костяк на прес-конференції вкотре туманно пообіцяв, що «через два роки на Херсонщині буде краще, ніж у Венеції».

Дельфінарій біля скотомогильника

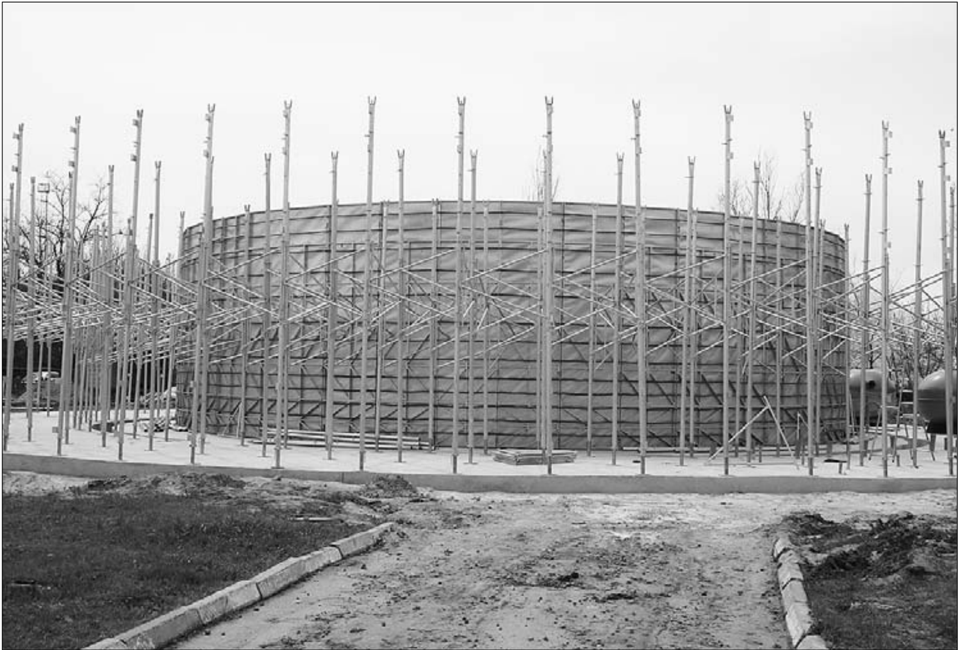
Що саме хотів сказати Микола Костяк, і до чого тут Венеція, журналістам так і не зрозуміли. Напевно, щоб було доходливіше, в рамках Міжнародного туристичного форуму для десятка кореспондентів національних і обласних газет та телеканалів облдержадміністрація організувала прес-тур до Скадовська — міста на Чорному морі, якому торік було присвоєно статус курорту державного значення. Програма прес-туру передбачала показ двох курортних перлин — дельфінарію та «оленячого острова» Джарилгач, контроль над яким нині «виборюють» місцевий держлісгосп і нещодавно створений природний парк. Однак у відвідуванні Джарилгача вже у Скадовську учасникам прес-туру було категорично відмовлено — нібито «прикордонники заборонили виходити в море». Ще «веселіше» вийшло з дельфінарієм. З'ясувалося, що його будівництво навіть не закінчене, хоча трьох чорноморських дельфінів уже завезли, і вони аж півроку живуть під ізольованим пластиковим куполом тимчасового басейну, не бачачи навіть сонячних променів — як у тюрмі.

Подивитися на її «в'язнів», один з яких постійно лежав на дні басейну і спливав на мить тільки для того, щоб ковтнути повітря, журналістів хоч із умовляннями, але пустили. Однак тренери дельфінів заборонили їх знімати або фотографувати. А самі навідріз відмовилися відповідати на будь-які запитання гостей, заявивши дослівно таке: «Якщо ми відкриємо рота — нас звільнять».

Настільки разюча «відкритість» виявилася аж ніяк не випадковою. Ось що повідомив нашому кореспондентові начальник Головного управління ветеринарної медицини Херсонщини Сергій Коломієць: «За завданням Генеральної прокуратури України ветеринарна служба області перевіряла умови перебування диких тварин у неволі. Під час перевірки наші фахівці виявили, що на трьох дельфінів, які утримуються у Скадовську, виписано «собачі» паспорти. Їх повинні були перевезти з одеського дельфінарію до Севастополя, але вони чомусь опинилися на Херсонщині, хоча управління ветеринарної медицини дозволу на їхнє ввезення до нашої області не давало. Також нам не змогли пред'явити й обов'язковий дозвіл Мінекології України на використання морських ссавців. Наших співробітників не запрошували для проведення огляду афалін, і це дуже тривожить: адже в людей і дельфінів є «спільні» захворювання. Крім того, дельфінарій, без нашої згоди, будують поруч зі скотомогильником, куди скидали туші тварин, що загинули від смертельно небезпечної сибірки. Якщо під вагою нового дельфінарію із басейном на 1,2 тисячі кубометрів води станеться зсув ґрунтів, і бетонне покриття скотомогильника трісне й розгерметизується, я навіть не беруся передбачити наслідки: адже спори сибірки залишаються життєстійкими ціле сторіччя».

ФАКТ

Реалізація розробленої районною владою програми розвитку Скадовська саме як дитячого курорту державного значення до 2020 року передбачає інвестувати в поліпшення екології, модернізацію комунальної інфраструктури, дороги тощо колосальну суму в 383,86 мільйона гривень. Із них 305,7 мільйона автори програми сподіваються одержати як вливання від приватних інвесторів.

У курортному Скадовську поруч зі скотомогильником будується дельфінарій.

Із листа заступнику начальника Головного управління ветеринарної медицини Херсонської області Олександрові Криничному з ветеринарної міліції при УМВС Херсонщини від 24.04.2012 року за номером 24/1-189:

«У ході перевірки встановлено, що 22.09.2011 року в м. Скадовськ ТОВ «Тайпан Крим»... завезло три голови дельфіна афаліна (ветеринарне свідоцтво форма № 1 РД № 200300 від 22.09.2011 Одеської державної лабораторії ветеринарної медицини), які розміщені на території дитячого оздоровчого центру «Червоні вітрила». Зазначених тварин у жовтні 2011 року придбало ТОВ «Сіа-аква», м. Київ. На нинішній час це підприємство зареєстровано як «Скадовський дельфінарій». На якій підставі ветеринарне свідоцтво видавалася Одеській МГЛВМ, керівництво Скадовського дельфінарію пояснити не змогло».

Олександр Криничний нагадав власникам об'єкта про існування Державних санітарних правил (ДСН-173-96), які для санітарно-технічних споруд класу 2, до яких належить і згаданий скотомогильник, передбачають створення санітарно-захисної зони в 500 метрів. Тоді як обидва дельфінарії — і тимчасовий, і постійний — перебувають від скотомогильника на відстані менш як сто метрів. Проте санепідемслужба запросто «підмахнула» позитивний висновок про можливість розмістити в цій зоні дельфінарій! Хто і як це зробив — теж не цілком зрозуміло: в обласній СЕС кажуть, що це було прерогативою районної санепідемслужби, а головний лікар СЕС Скадовського району Херсонщини Сергій Качковський у телефонній розмові з автором цих рядків пояснив, що рішення приймалося на рівні області.

Улітку — курорт, узимку — нудьга безпросвітна

Крім визначення долі дельфінарію, який невідомо навіщо приткнули поруч зі скотомогильником, у Скадовська залишається чимало й масштабніших проблем. На міському пляжі, що перебуває у віданні мерії, напівзруйнований парапет із бетонних конструкцій — він є явною загрозою для тих, хто купається, оскільки поруч небезпечно не те, що плавати, а навіть ходити. Останні кілька років центр курорту щовесни підтоплюється через те, що на курорті немає системи відведення надлишків ґрунтових вод. І тільки в нинішньому році міськрада «нашкрябала» в бюджеті півмільйона гривень на прокладення дренажних каналів на кшталт тих, які рятували місто ще до революції, а потім необачно були засипані. Однак порівняно з тим, що необхідно, півмільйона — крапля в морі.

І втішно, що нове керівництво Скадовської райдержадміністрації Херсонщини (її тільки торік очолив молодий херсонець Єгор Устинов) без усіляких міжнародних форумів усвідомлює, що по-справжньому великі гроші на курорт прийдуть лише в тому випадку, якщо вкладення в нього окупатимуться.

Цитата

«Дохідний курорт повинен працювати цілий рік, а в нас сезон триває із травня по вересень у найкращому разі. Зараз до міста за сезон приїжджають близько сотні тисяч дітей і дорослих, хоча Скадовськ міг би приймати вшестеро більше — тільки дітей десь півмільйона. Для переходу на цілорічну роботу оздоровницям часом навіть не потрібно ніяких рекламних кампаній або мільйонних інвестицій — достатньо організаційної допомоги з боку місцевої влади, чим ми й почали займатися, — розповідає Єгор Устинов. — Скажімо, в один із найбільших комунальних санаторіїв «Таврія» з травня по вересень прибуває на лікування близько двох тисяч хворих дітей, у тому числі «чорнобильців», а в разі переходу на цілорічну роботу він міг би приймати до семи тисяч гостей. В оздоровниці є своя котельня, однак немає умов для того, щоб з осені до весни діти не тільки приймали оздоровчі процедури й дихали цілющим морським повітрям, а й училися. Тому зараз визначили для прийому таких учнів міську загальноосвітню школу №2, що розташована неподалік прибережної зони. Там на 1200 місць усього 300 учнів, тож вільних парт у класах предостатньо — вже з початку наступного навчального року за них зможуть сісти хлопчики й дівчатка, які приїхали з інших регіонів поліпшити слабке здоров'я. Для цього просимо Міністерство соціальної політики України вже з осені направляти до нас на оздоровлення маленьких «чорнобильців», що у рамках програми, що фінансується з держбюджету. Та й самі маємо намір направляти в оздоровниці дітей із трьох десятків сіл нашого району, які розташовані далеко від моря. Власне, це вже робиться: торік, приміром, за кошти спеціального фонду рекреаційного розвитку для них купили 191 путівку до міських санаторіїв».

Скадовчани прекрасно знають, що будь-яка реклама курорту на користь. Однак зараз Скадовську потрібніше не абияк організовані чиновниками прес-тури на один день або «скороспішні» форуми з гучними назвами, а конкретна допомога: включення місцевих оздоровниць у національні програми дитячого оздоровлення не тільки на травень—вересень, збільшення субсидій від держказни на комунальне господарство. Голова райдержадміністрації Єгор Устинов вважає, що це буде своєрідний стартовий капітал, який дасть довгоочікуваний поштовх розвитку Скадовська, і йому хочеться вірити. Адже якщо в місті немає проблем із водою та електрикою, а дороги гарні, то й для інвесторів воно буде привабливішим. А без них місто з гучним статусом курорту державного значення ще довго залишатиметься провінційною глушиною.

Сергій ЯНОВСЬКИЙ.
Херсонська область.
Фото автора.

Купол, у якому утримують трьох дельфінів.

Тисяча читачів в одному районі

ПЕРЕДПЛАТА-2012

1773 примірники «Голосу України» передплатили поштовики Шаргородського центру поштового зв'язку (ЦПЗ) на Вінниччині. З-поміж п'яти районів, об'єднаних у ЦПЗ, найбільше читачів на Шаргородщині. Тут газету доставляють 927 передплатникам. Протягом п'яти останніх років у цей район надходить після кожної передплати в середньому тисяча примірників парламентського видання. У жодному іншому районі (а їх в регіоні 27) газета не має такої популярності, як на Шаргородщині.

Не дивно, що колектив Шаргородського ЦПЗ, за підсумками передплати на перше півріччя нинішнього року, став одним з переможців всеукраїнського конкурсу «Голос України» — в кожну родину». У нагороду поштовики отримали комп'ютер і принтер. Призи переможцям вручив заступник головного редактора газети «Голос України» Сергій Демський.

Разом з листоношами та операторами чимало зусиль до організації передплати докладає начальник ЦПЗ Борис Хазін. Він з династії поштовиків. Його мати, Ліза Борисівна, і дід (у нього було таке само прізвище й ім'я, як і в онука) працювали поштовиками. Дід після війни був листоношею. Мати — головним касиром у райвузлі зв'язку. Борис Хазін каже, що їхня робота мимоволі вплинула на вибір його майбутньої професії. Хлопець бачив, як працюють зв'язківці, коли навідувався до матері на роботу.

Отримавши атестат про середню освіту, став студентом Московського інституту електрозв'язку. У Шаргородському райвузлі (нині ЦПЗ) працює тридцять років. Спочатку на посаді заступника, а з 1995-го очолює колектив.

Борис Хазін поділився секретом високої передплати, зокрема на нашу газету.

— Сільські відділення зв'язку звітують про хід передплати, як і скрізь, щотижня, — зазначає співрозмовник. — Але повідомляють не тільки загальну цифру, бо вона мало про що свідчить. Ми розробили таблицю, з якої видно, як оформляють передплату читачі за категоріями. Окремо виділено, скажімо, освітні заклади та їхніх працівників, те саме стосується медичних установ, інших закладів бюджетної сфери. Є у звіті графа «Сільські ради». А тепер додамо ще одну — «Депутати». Так маємо реальну картину. Такі зведення передаю керівникам району і міському голові. Від мене ніхто не вимагає цього, але я особисто щотижня кладу їм на стіл такі дані. Знаю, що вони знаходять час, щоб ознайомитися з цифрами. Не раз переконувався, що використовують їх під час проведення нарад, зібрань депутатів. Так спільними зусиллями впливаємо на передплату для підприємств і організацій.

У цьому районі газета Верховної Ради надходить у кожну школу, кожну бібліотеку, кожен заклад медичної сфери. Отримують її і в кожній сільській раді. Підшивку нашого видання бачили під час відвідання Шаргородської школи-гімназії. Директор Зінаїда Дубчак розповіла про те, що в їхньому навчальному закладі є учні, які пишуть власні твори, деякі мріють про професію журналіста. Сергій Демський після знайомства з такими учнями здивував їх пропозицією — побувати в редакції газети «Голос України», щоб побачити, як народжується газета, поспілкуватися з журналістами. Запевнив, що редакція допоможе також організувати екскурсію по Києву. Запрошення так здивувало, що в це спершу навіть не повірили. Приємно вражений був такою новиною голова Шаргородської райдержадміністрації Микола Слободянюк. Він сам освітянин, кандидат педагогічних наук. Ще донедавна очолював районне відділення освіти. Школа-гімназія — його дітище. Від інших навчальних закладів відрізняється методикою навчання. Наприклад, учнів тут називають так, як це роблять удома батьки, — тільки по імені. Та ще часто зменшувальними назвами. Докладніше про Шаргородську школу-гімназію розповімо в окремій публікації.

Віктор СКРИПНИК.
Вінницька область.

На знімку: інструктор Валентина Заволович, начальник ЦПЗ-4 Борис Хазік, старші інструктори Світлана Корпалюк, Валентина Гаврилюк, Людмила Романець, заступник головного редактора газети «Голос України» Сергій Демський.

Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

ДОВІДКОВО

На Вінниччині найбільше читачів «Голосу України» в селах Шаргородського району: у Деребчині — 155 передплатників (начальник відділення зв'язку Галина Каназірська); у Глинчинцях — 85 (відділення зв'язку очолює Любов Шевчук); у Зведенівці — 62 (начальник відділення Валентина Шевчук). У селі Борівка Чернівецького району (начальник відділення зв'язку Наталія Усатенко) — 60 передплатників нашої газети; у селі Вендичани Могилів-Подільського району газету отримують 50 передплатників. Найкращою листоношею Шаргородського ЦПЗ є Ірина Лаврова із села Перепільчинці Шаргородського району. Вона оформила передплату 45 читачам 5-разового «Голосу України». Тетяна Семенюк із Деребчина доставляє газету 30 передплатникам, а Сергій Геревич із Зведенівки — 25 читачам, кожен з яких отримує газету п'ять разів на тиждень.

НП на Грецькій площі

Щоб будувати піраміду, треба мати підґрунтя

18 березня мешканці будинків історичного центру Одеси стали дзвонити в усі «дзвони» — з-під землі забив потужний водяний гейзер. Люди абсолютно справедливо хвилювалися і просили комунальників, спеціалістів МНС, чиновників міськвиконкому вжити екстрених заходів, щоб приборкати гейзер. Ті, до кого зверталися люди, над пильними одеситами трохи посміювалися, радили не хвилюватися й повідомляли, що вживуть заходів.

Через 12 днів у пуповині Одеси — на Грецькій площі — стався велетенський зсув, і під землю пішло понад 700 квадратних метрів, що примикають до бізнесу-центру. Підняті за тривогою фахівці МНС евакуювали з будинку бізнес-центру понад 200 осіб, оголосили територію площі небезпечною зоною. У провалі видно було залізобетонні конструкції, будівельні матеріали. А експерти-будівельники, що прибули, з'ясували: **зсув відбувся на місці будівництва підземного паркінгу на 180 машино-місць.** Саме підземний будівельний майданчик і заливало два тижні потоком підземної води.

Розпорядженням голови Одеської облдержадміністрації було створено робочу групу фахівців з вивчення умов виникнення надзвичайної ситуації на Грецькій площі. Керівник її — заступник голови облдержадміністрації Олександр Малин — після консультацій із спеціалістами вирішив зупинити роботи з будівництва підземної стоянки, негайно засипати утворену вимоїну землею.

Вивчення обставин, що створили аварійну ситуацію, виявило грубі порушення чинного законодавства. Приміром, дія ліцензії на здійснення робіт зі спорудження підземного паркінгу завершилася рік тому. Всі служби держінспекції з контролю за якістю будівництва, які зобов'язані були, образно кажучи, днювати й ночувати на надскладному інженерному об'єкті, забули туди дорогу. З'ясувалося також, що в підрядника, котрий вів будівництво трирівневої підземної стоянки, була відсутня необхідна проектна документація в повному обсязі. Тож будували, як мовиться, на око. А ще експерти виявили, що відсутні технічні умови підключення паркінгу до комунальних мереж.

Тобто споруджуваний об'єкт до водопроводу та каналізації планувалося під'єднати піратським шляхом, тобто незаконно.

Ну і, зрештою, будівництво підземної стоянки в історичному центрі Одеси практично спотворило зовнішній вигляд найстарішої площі Одеси — нині вона вся у вибоїнах, ямах, бетонних надовбах.

Наразі котлован на Грецькій площі зарито, але територія в 700 квадратних метрів вважається досі небезпечною. До неї примикають бізнес-центр, найбільший в Одесі торговельно-офісний центр «Афіна», житлові будинки, банк, будівля колишнього ресторану «Київ». Як поводитимуться ці багатотонні будинки на «дихаючому» грунті»? Фахівці поки що не можуть дати відповіді на це і багато інших запитань.

Історія створення цього підземного паркінгу розпочалася в 2004 році. Із самого початку обговорення проекту цього будівництва звучали дорікання з боку гідрогеологів, працівників ЖКГ. Розроблювачам проекту будівництва було дано рекомендацію виготовити документацію з водозниження в підземній частині. Але до сьогоднішнього дня такого проекту немає. Тим часом за вісім років поряд із Грецькою площею в точковому режимі було зведено кілька нових будинків. І теж без дренажу, без розробки системи водозниження.

До речі, ще попередній міський голова Едуард Гурвіц, будівельник за освітою, ознайомившись із початком будівництва підземного паркінгу, миттєво «обчислив» всі його слабкі місця, можливі наслідки й виніс рішення про негайне зупинення будівництва. Що й було зроблено. Однак його відновили тільки-но на чолі міста став Олексій Костусєв.

Надзвичайна подія на Грецькій площі поставила перед членами робочої групи, котру очолив заступник голови облдержадміністрації Олександр Малин, непрості запитання: **а чи всі підрядники, що ведуть роботи в історичному центрі, мають необхідні дозвільні документи на будівництво? Який технічний стан інженерних мереж у центрі міста? Чи є дозвіл у забудовників на під'єднання до комунікації?** Хто, зрештою, дає дозволи на будівництво в історичному центрі міста, що претендує на внесення до списку ЮНЕСКО як об'єкт світової архітектурної спадщини?

Щоб будувати піраміду — треба мати підгрунтя. Таким підгрунтям може стати генеральний план Одеси, розробка якого тягнеться з 2004 року. Таким підгрунтям може стати містобудівна рада при управлінні архітектури та містобудування, що дає путівку в життя всім новим будівельним проектам. Схоже, Одеська міська рада так і не зробила висновків з техногенної катастрофи на Грецькій площі — за наявної інформацією, будівництво підземного паркінгу там буде відновлено найближчим часом

В'ячеслав ВОРОНКОВ.
Одеса.

Фото Олега ВЛАДИМИРСЬКОГО.

АКТУАЛЬНО

«Доступне житло» — без трирічної прописки

Уже в найближчі п'ять років Миколаїв має розбудуватися, орієнтуючись переважно на молодь. Так, на засіданні Координаційної ради з питань розвитку молодіжного житлового будівництва, яке нещодавно відбулося у міській раді, йшлося про те, що через регіональне управління Державної спеціалізованої фінансової установи «Державний фонд сприяння молодіжному житловому будівництву» потрібно активніше втілювати програму «Доступне житло». Її реалізація в обласному центрі розпочалася лише торік, та вже 9 молодих сімей отримали кредити для придбання житла під 2—3 відсотки.

Як поінформував на засіданні директор фонду Василь Федорончук, до консультаційного центру регіонального управління вже звернулися понад 10 тисяч молодих городян по пільгові довготермінові державні кредити на будівництво, реконструкцію чи придбання житла. Своєчасною для вирішення житлової проблеми молоді вважає пан Федорончук і міську «Програму забезпечення молодих сімей та одиноких молодих громадян житлом на період з 2011 по 2017 роки». Так, на оселі для цієї категорії городян у 2011 році було виділено 2,7 мільйона гривень, на 2012 рік заплановано 2,9 мільйона гривень.

Координаційна рада підтримала пропозицію начальника відділу обліку та розподілу житла виконкому міської ради Юлії Віхрової про запровадження м'якших підходів у постанові молоді на квартирний облік. Надалі, щоб стати на чергу, молодим родинам необов'язково мати трирічну прописку в обласному центрі.

Очільник міської громади Володимир Чайка зазначив, що у мікрорайонах, які будуються для молоді, влада передусім надаватиме перевагу проектам, які враховують розвиток інфраструктури міста. Завдання стоїть не просто забезпечити молоді сім'ї дахом над головою, а й створити комфортні умови для їх проживання: у комплексі повинні будуватися дитсадки, магазини, будівлі побуту та культурно-розважальні заклади.

Олександра МЕНТЕЛЬ.
Миколаївська область.

ГОЛОС УКРАЇНИ № 83 (5333)
ВІВТОРОК, 8 ТРАВНЯ 2012

Гірські листоноші тягнуть велосипеди на руках

Влада досі не може прокласти в селі дорогу

***Село Грушківка Кам'янського району — це ніби Карпати в мініатюрі. Хати розкидані по крутих узгірках, косогорах, улоговинах та перелісках. Цим «туристичним» маршрутом чотири рази на тиждень вирушають із велосипедами в руках дві сільські листоноші* Катерина Волощенко та Любов Іщенко (на знімку: зліва направо, в центрі — начальник сільського відділення поштового зв'язку Інна Юрченко).**

Велосипеди доводиться більше вести, ніж їхати на них. По-перше, вгору грушківськими пагорбами педалі не покрутиш, а по-друге, ровери поштарів нав'ючені не тільки газетами, а й відрами, пачками господарського мила, пральнього порошку та іншим крамом для односельців. Про їзду на велосипеді годі навіть мріяти.

— У Грушківці проживають близько тисячі мешканців, — розповідає сільський голова Іван Темний. — Є середня школа, дитячий садок, ФАП, бібліотека, клуб. Усі ці заклади розташовані в центрі, де впорядкована асфальтна дорога. Однак листоношам доводиться долати відстані до 16 кілометрів, де вкрай розбитий шлях.

Сільрада, вів далі Іван Дмитрович, неодноразово зверталася до керівництва області, району, народних депутатів з проханням допомогти відремонтувати дорогу міжобласного значення, яка пролягає через Грушківку. Жодного разу відмови не почули, адже через мальовниче село пролягає ще й популярний туристичний маршрут «Кіровоград —Кам'янка — Холодний Яр — Чигирин». Та, попри запевнення влади про «вирішення грушківського питання», роботи з реконструкції «фронтової» дороги досі не почалися.

— Тому вдома в наших листонош, — каже Інна Юрченко, — завжди стоять напоготові чоботи, щоб за негоди дістатися-таки до найвіддаленіших кутків села, до передплатників.

Сьогодні невеликий дружний колектив з трьох привітних жінок власноручно причепурив приміщення сільської пошти. Настрій у всіх — чудовий: весна, в кожної вдома розкошують у палісадниках нарциси і тюльпани, рясно забілили цвітом вишні, сливи, яблуні. З усього видно: буде врожай.

— Щоб нам вдало зібрати поштовий «урожай» — передплату, — посміхається Інна Юрченко.

— Старатимемося, — додають Катерина та Люба і вирулюють велосипедами на сільський путівець...

Лідія ТИТАРЕНКО.

Черкаська область.

Фото автора.

ОГОЛОШЕННЯ

ОГОЛОШЕННЯ

Господарський суд Рівненської області (33013, м. Рівне, вул. Набережна, 26-А) Ухвалою від 27.02.2012р. порушив справу № 5019/293/12 про банкрутство Товариства з обмеженою відповідальністю ЮРИДИЧНА КОМПАНІЯ "ІНТЕРКОН" (33000, м. Рівне, вул. Біла, 5А, код ЄДРПОУ 30058594, р/р 260061386401 в ПАТ "Банк інвестицій та заощаджень" м. Києва, МФО 380281).

Розпорядником майна призначено арбітражного керуючого Рудецьку Оксану Ярославівну (ліцензія серії АВ № 547987 видана 11.01.2011р. Державним департаментом з питань банкрутства Міністерства економіки України). Адреса для кореспонденції: 43017, м. Луцьк, бульвар Дружби народів, буд. 13А, кв.73.

Претензії кредиторів та заяви санаторів приймаються протягом 30 днів з дня опублікування цього оголошення.

Господарський суд Волинської області (пр. Волі, 54а. м. Луцьк, 43010) Ухвалою від 21.03.2012р. порушив справу №5004/317/12 про банкрутство Товариства з обмеженою відповідальністю "СІСТІМА ОЙЛ" (вул. Єршова, 1, м Луцьк, 43000, код ЄДРП0У 34475626, р/р 260011379701 в ПАТ "Банк інвестицій та заощаджень" м. Києва, МФО 380281).

Розпорядником майна призначено арбітражного керуючого Рудецьку Оксану Ярославівну (ліцензія серії АВ № 547987 видана 11.01..20 11р. Державним департаментом з питань банкрутства Міністерства економіки України). Адреса для кореспонденції: 43017, м. Луцьк, бульвар Дружби народів, буд. 13А. кв. 73.

Претензії кредиторів та заяви санаторів приймаються протягом 30 днів з дня опублікування цього оголошення.

Постановою господарського суду Кіровоградської області (25022, м. Кіровоград, вул. В.Чорновола, 29/32) від 06.04.2012р. по справі № 2/51 визнано банкрутом Дочірнє підприємство "Аргон-центр" Приватного підприємства "Газопровод" (ЄДРПОУ 30663139, 25006, м. Кіровоград, вул. Кропивницького, 165 б, р/р 260091827 у Кіровоградській обласній дирекції "Райффайзен Банк Аваль", МФО 323538) та відкрито ліквідаційну процедуру.

Ліквідатором банкрута призначено арбітражного керуючого Козія Володимира Юрійовича (ліцензія серії АВ № 547879 від 22.11.2010р. тел. 0979008360).

Заяви поточних кредиторів приймаються протягом одного місяця з дня публікації оголошення за адресою: 79041, м. Львів, вул. Рівна, 21/31.

Постановою Господарського суду Миколаївської області (54009, м. Миколаїв, вул. Адміральська, 22) від 11.04.2012 року по справі № 5016/3038/2011(9/37) Товариство з обмеженою відповідальністю "Миколаївторгбудматеріали", адреса: 54034, м. Миколаїв, вул. Будівельників, 5, ЄДРПОУ 31882690 визнано банкрутом та відкрито ліквідаційну процедуру.

Ліквідатором по справі призначено Фоменко Віру Михайлівну (ліцензія серія АВ № 547855 від 08.11.2010р. видана Міністерством економіки та з питань європейської інтеграції України (54020, м. Миколаїв, вул. 6-поперечна, 30, кв.16).

Кредитори протягом місяця після опублікування даного оголошення можуть звертатись із заявою про визнання кредитором по справі до Господарського суду Миколаївської області.

Постановою Господарського суду Донецької області (83048, м. Донецьк, вул. Артема, 157) від 12.04.2012 р. по справі № 5006/5/236/2012 Дочірнє підприємство "Центральна районна аптека № 27" Товариства з обмеженою відповідальністю "СІГМА РЕНТ" смт. Тельманове (87100, смт. Тельманове, Тельмановський район, Донецька область, пров. Садовий, буд. 1, п/р 26001476320001 в Тельмановському відділенні ПАТ КБ Приват Банк, МФО 394460, код ЄДРПОУ 30154785) визнано банкрутом та відкрито щодо нього ліквідаційну процедуру.

Ліквідатором Дочірнього підприємство "Центральна районна аптека № 27" Товариства з обмеженою відповідальністю "СІГМА РЕНТ" смт. Тельманове призначено арбітражного керуючого Годовиченка Дмитра Вадимовича (83060, м. Донецьк, вул. Куйбишева, буд. 194, кв. 22).

Постановою Господарського суду Київської області по справі № Б11/038-12 від 25.04.2012 р. визнано банкрутом ТОВ "Гідромакс" (08300, Київська обл., м. Бориспіль, вул. Київський шлях, буд.84, код ЄДРПОУ 30697860).

Заяви кредиторів з вимогами до боржника приймаються протягом місяця з дня опублікування оголошення за адресою: 03087, м. Київ, п.в. 087, а/с 166.

Представництво ратіофарм Інтернешнл ГмбХ (ідентифікаційний код 21684095, адреса: 01004 м. Київ, вул. Шовковична, будинок 42-44) повідомляє, що 31 грудня 2011 року Директоратом ратіофарм Інтернешнл ГмбХ прийнято рішення про ліквідацію Представництва ратіофарм Інтернешнл ГмбХ в Києві, Україна. Ліквідатором призначена Сологуб Олександра Борисівна (ідентифікаційний номер 2650503108).

Письмові заяви (повідомлення, запити, пропозиції, вимоги, претензії тощо) зацікавлених осіб (кредиторів) приймаються протягом двох місяців з дня публікації повідомлення про ліквідацію представництва ратіофарм Інтернешнл ГмбХ за адресою: 01004, м. Київ, вул. Шовковична, буд. 42-44.

ТОВ "Харвест Контракт" 11 червня 2012 р. об 11-00 год. за адресою: м. Київ, вул. Шота Руставелі, 44 (конференц-зал ТОВ "АГРОМАТ-Центр") проводить аукціон по продажу майна ФОП Підопригори Віталія Володимировича, а саме:

№ лота	№ п/п	Найменування майна	Загальна площа	Адреса	Початкова ціна, грн. без ПДВ.
1	1	Гаражі (літера С)	686,3 кв.м.	Київська обл., м.Біла Церква, вул.Таращанська, буд.193	718330,00
	2	Столярний цех (літера Р)	242,3 кв.м.		250190,00
	3	Котельня (літера П)	99,5 кв.м.		103630,00
	4	Лісосушка (літера Е)	107,6 кв.м.		122650,00
	5	Нежитлова будівля (літера Н)	50,8 кв.м.		4600,00
За лот №1					**1199400,00**
2	6	Прохідна (літера А1)	31,1 кв.м.	Київська обл., Попільнянський район, смт.Попільня, вул.Калініна, буд.54	5930,00
	7	Трансформаторна (літера Б1)	30,9 кв.м.		13190,00
	8	Гараж (літера В1)	108,5 кв.м.		21130,00
	9	Склад (літера Д1)	317 кв.м.		69290,00
	10	Склад меблів (літера Є1)	468,8 кв.м.		88420,00
	11	Універсальний склад (літера Р)	7661,3 кв.м.		1489650,00
	12	Вбиральня (літера Г)			1470,00
	13	Огорожа №1			15720,00
	14	З/дорожна під'їзна колія №2			27840,00
	15	Наружний водопровід №3			1480,00
За лот №2					**1734120,00**
3	16	Житловий будинок	336,4	Київська обл., Білоцерківський район, с.Шкарівка, вул.Дружби, буд.2	606870,00
	17	Земельна ділянка	0,1805 га		183027,00
	18	Земельна ділянка	0,1047 га		106166,00
За лот №3					**896063,00**
4	19	Житлова двохкімнатна квартира №291	52,3	Київська обл., м.Біла Церква, вул.Леваневського, буд.26	233100,00
		ВСЬОГО			**4062683,00**

Загальна вартість майна складає 4062683,00 (чотири мільйони шістдесят дві тисячі шістсот вісімдесят три) гривні 00 копійок, без ПДВ.

Ознайомитись з об'єктами продажу можна щоденно крім вихідних та святкових днів за місцем їх розташування попередньо зателефонувавши: (067)2311521

До початку аукціону учасники сплачують:

- гарантійний внесок у розмірі 5 % від початкової ціни лоту (без ПДВ) на поточний рахунок організатора аукціону 260093291101 у відділені "Регіональне управління ПАТ "Комерційний банк "Даніель" у м.Києві, МФО 380980, код ЄДРПОУ 37815389; отримувач - ТОВ "Харвест Контракт".
- реєстраційний збір 17 грн. з ПДВ, на поточний рахунок організатора аукціону 260093291101 у відділені "Регіональне управління ПАТ "Комерційний банк "Даніель" у м.Києві, МФО 380980, код ЄДРПОУ 37815389; отримувач - ТОВ "Харвест Контракт".

Квитанції або платіжні доручення про сплату подаються разом з заявкою на участь в аукціоні.

Кінцевий термін прийняття заяв на участь в аукціоні - три дні до початку аукціону.

Додаткову інформацію, щодо умов участі в аукціоні можна отримати за адресою: м. Київ, вул.Шота Руставелі,44, офіс 6 та за телефонами: (044)569-59-21, 569-59-22.

Розпорядок роботи : понеділок - п'ятниця з 9.00 до 18.00.

Керуючий санацією ПАТ "Дніпробуд" спільно з ПП "Центр антикризових технологій" повідомляють про проведення відкритих торгів (аукціону) з реалізації майна банкрута.

На відкриті торги виставляється наступне майно:

Лот № 1: будівля контори УПТК (літ. 2, інв. № 1012698), загальною площею 646,3 кв.м. по внутрішньому обмірюванню, розташована за адресою: м. Запоріжжя, вул.. Леонова, 1б.
Початкова ціна продажу: 1250040,00 грн. з ПДВ.

Лот № 2: будівля неопалюваного складу (літ. Б, інв. № 1012701), загальною площею 1659,9 кв.м. по внутрішньому обмірюванню, розташована за адресою: м. Запоріжжя, вул.. Леонова, 1б.
Початкова ціна продажу: 983371,20 грн. з ПДВ.

Лот № 3: нежитлові приміщення контори службового управління (літ. А-5, інв. № 310818), загальною площею 927,60 кв.м. (без сходів, крім № 98-111, 115) по внутрішньому обмірюванню, які розташовані на другому, третьому та четвертому поверсі будівлі контори службового управління (літ. А-5), розташовані за адресою: м. Запоріжжя, вул.. Леонова, 1а.
Початкова ціна продажу: 1737960,00 грн. з ПДВ.

Лот № 4: легковий седан Chevrolet Evanda LA69L, реєстрац. № АР8200АМ, № шасі KL1LA69LE6B191028, рік випуску 2006.
Початкова ціна продажу: 50270,40 грн. з ПДВ.

Лот № 5: вантажний автокран КС 3577 на базі МАЗ 5334, реєстрац. № 5740 ЗПР, № шасі ХТМ53340000109958, рік випуску 1988.
Початкова ціна продажу: 72228,00 грн. з ПДВ.

Лот № 6: вантажно-пасажирський РАФ 22031, реєстрац. № АР4567ВМ, № шасі 106533, рік випуску 1984.
Початкова ціна продажу: 5875,20 грн. з ПДВ.

Лот № 7: вантажно-бортовий Фотон BJ1043V8AE5-1, реєстрац. № АР3360АР, № шасі Y6LV8AE566L0, рік випуску 2006.
Початкова ціна продажу: 28953.60 грн. з ПДВ.

Лот № 8: пасажирський автобус ЛАЗ 699Р, реєстрац. № 0138 ВЕК, № шасі 24793, рік випуску 1990.
Початкова ціна продажу: 19821,60 грн. з ПДВ.

Лот № 9: легковий седан DAEWOO LANOS TF69Y, реєстрац. № АР7688АО, № шасі SUPTF69YD6W302629, рік випуску 2006.
Початкова ціна продажу: 24072,00 грн. з ПДВ.

Гарант. внески у розмірі 10 % сплачуються на р/р ПП "Центр антикризових технологій" на р/р 26002611801 в АТ "МетаБанк" м. Запоріжжя, МФО 313582, код ЄДРПОУ 33869294.

Заявки на участь в аукціоні приймаються до 24 травня 2012 р. включно з 10.00 до 17.00 годин за адресою: м. Запоріжжя, бул. Шевченко, 65.

Умови участі в відкритих торгах (аукціоні) та порядок ознайомлення з майном - за тел.: (061) 224-34-17.

Відкриті торги (аукціон) відбудуться 28 травня 2012 р. о 14.00 за адресою: м. Запоріжжя, бульв. Шевченко 65.

Товариство з обмеженою відповідальністю "Харвест Контракт" 30 травня 2012 р. о 10-00 год. за адресою: м. Київ, вул. Шота Руставелі, 44 (конференц-зал ТОВ "АГРОМАТ-Центр") проводить аукціон по продажу майна ФОП Харкавенка Олександра Вікторовича, яке знаходиться за адресою: Київська обл., м.Біла Церква, вул.Запорожця Петра, буд.359, а саме:

№ лота	Найменування майна	Загальна площа кВ.м.	Початкова ціна, грн. без ПДВ.
1	Нежитлова будівля (літера "В")	467,5	601070,00
	ВСЬОГО		**601070,00**

Загальна вартість майна складає 601070,00 (шістсот одна тисяча сімдесят) гривень 00 копійок, без ПДВ.

Ознайомитись з об'єктом продажу можна щоденно крім вихідних та святкових днів за місцем їх розташування попередньо зателефонувавши: (067)2311521.

До початку аукціону учасники сплачують:

- гарантійний внесок у розмірі 5 % від початкової ціни лоту (без ПДВ) на поточний рахунок організатора аукціону 260093291101 у відділені "Регіональне управління ПАТ "Комерційний банк "Даніель" у м.Києві, МФО 380980, код ЄДРПОУ 37815389; отримувач - ТОВ "Харвест Контракт".
- реєстраційний збір 17 грн. з ПДВ, на поточний рахунок організатора аукціону 260093291101 у відділені "Регіональне управління ПАТ "Комерційний банк "Даніель" у м.Києві, МФО 380980, код ЄДРПОУ 37815389; отримувач - ТОВ "Харвест Контракт".

Квитанції або платіжні доручення про сплату подаються разом з заявкою на участь в аукціоні.

Кінцевий термін прийняття заяв на участь в аукціоні - три дні до початку аукціону.

Додаткову інформацію, щодо умов участі в аукціоні можна отримати за адресою: м. Київ, вул.Шота Руставелі,44, офіс 6 та за телефонами: (044)569-59-21, 569-59-22.

Розпорядок роботи : понеділок - п'ятниця з 9.00 до 18.00.

ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО ЛІКВІДАЦІЮ

Політична партія "Сильна Україна" (код ЄДРПОУ 21709777, що знаходиться за адресою: вул. Гайдара, 50, літ. В, м. Київ, 01033) повідомляє, що 17.03.2012 р. II Національним З'їздом Політичної партії "Сильна Україна" було прийняте рішення про припинення діяльності Політичної партії "Сильна Україна" шляхом ліквідації (саморозпуску) у добровільному порядку та обрано ліквідаційну комісію у такому складі:

Голова Ліквідаційної комісії Громадянин України Вітер Сергій Валентинович (ідентифікаційний номер 2768412452).

Член Ліквідаційної комісії Громадянин України Баранов Олександр Володимирович (ідентифікаційний номер 2036515678).

Член Ліквідаційної комісії Громадянин України Скородумов Володимир Петрович (ідентифікаційний номер 2062014410).

Член Ліквідаційної комісії Громадянин України Яковенко Олександр Миколайович (ідентифікаційний номер 2163406514)

Член Ліквідаційної комісії Громадянка України Чернявська Тетяна Миколаївна (ідентифікаційний номер 2756213667)

Про прийняття II Національним З'їздом Партії рішення щодо припинення у зв'язку з ліквідацією до Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців внесено відповідний запис.

Вимоги кредиторів Політичної партії "Сильна Україна" приймаються Ліквідаційною комісією шляхом пред'явлення кредиторами грошових і майнових вимог у письмовій формі за адресою вул. Гайдара, 50, 4-й поверх офіс "С", м. Київ, 01033, протягом 2 (двох) місяців з моменту публікації вказаного оголошення.

Постановою господарського суду Дніпропетровської області у справі № 38/5005/3557/2012 від 24.04.2012 р. Товариство з обмеженою відповідальністю "ФАРММЕТПЛАСТ" (код ЄДРПОУ 37055689, адреса: 49000, м. Дніпропетровськ, вул. Фрунзе, буд. 4) було визнано банкрутом, відкрито ліквідаційну процедуру у справі строком на шість місяців, ліквідатором призначено ініціюючого кредитора Приватне підприємство "РИВАЛ" (код ЄДРПОУ 25009114, адреса: 49008, м. Дніпропетровськ, вул. Робоча, буд. 65, кв. 229). У разі наявності грошових вимог до банкрута просимо всіх кредиторів у місячний строк з дати публікації цього оголошення надсилати відповідні заяви про визнання грошових вимог на адресу ліквідатора: 49008, м. Дніпропетровськ, вул. Робоча, буд. 65, кв. 229. Вважати недійсними установчі документи, печатки та штампи Товариства з обмеженою відповідальністю "ФАРММЕТПЛАСТ" (код ЄДРПОУ 37055689).

"Постановою господарського суду Дніпропетровської області у справі № 38/5005/3556/2012 від 24.04.2012 р. Товариство з обмеженою відповідальністю "РЕГЛАМЕНТ ТАЙМ" (код ЄДРПОУ 373029369, адреса: 49000, м. Дніпропетровськ, вул. Фрунзе, буд. 4) було визнано банкрутом, відкрито ліквідаційну процедуру у справі строком на шість місяців, ліквідатором призначено ініціюючого кредитора Товариство з обмеженою відповідальністю "УКРТЕХБУД", код ЄДРПОУ 19158092, адреса: 51400, Дніпропетровська область, м. Павлоград, вул. Степового Фронту, буд. 42, корп. 1, кв. 16). У разі наявності грошових вимог до банкрута просимо всіх кредиторів у місячний строк з дати публікації цього оголошення надсилати відповідні заяви про визнання грошових вимог на адресу ліквідатора: 51400, Дніпропетровська область, м. Павлоград, вул. Степового Фронту, буд. 42, корп. 1, кв. 16. Вважати недійсними установчі документи, печатки та штампи Товариства з обмеженою відповідальністю "РЕГЛАМЕНТ ТАЙМ" (код ЄДРПОУ 373029369).

Постановою господарського суду Дніпропетровської області у справі № 38/5005/3559/2012 від 24.04.2012 р. Товариство з обмеженою відповідальністю "ВЕРГЕН ГРУП" (код ЄДРПОУ 37252880, адреса: 49000, м. Дніпропетровськ, вул. Фрунзе, буд. 4) було визнано банкрутом, відкрито ліквідаційну процедуру у справі строком на шість місяців, ліквідатором призначено ініціюючого кредитора Товариство з обмеженою відповідальністю "ТОРІУС ТРЕЙД" (код ЄДРПОУ 37253088, адреса: 51400, Дніпропетровська обл., м. Павлоград, вул. Карла Маркса, буд. 90-Ж). У разі наявності грошових вимог до банкрута просимо всіх кредиторів у місячний строк з дати публікації цього оголошення надсилати відповідні заяви про визнання грошових вимог на адресу ліквідатора: 51400, Дніпропетровська обл., м. Павлоград, вул. Карла Маркса, буд. 90-Ж. Вважати недійсними установчі документи, печатки та штампи Товариства з обмеженою відповідальністю "ВЕРГЕН ГРУП" (код ЄДРПОУ 37252880).

Постановою господарського суду Дніпропетровської області у справі № 24/5005/3642/2012 від 26.04.2012 р. Товариство з обмеженою відповідальністю "ТОРЕЛ ЛАНГ" (код ЄДРПОУ 37252854, адреса: 49000, м. Дніпропетровськ, вул. Фрунзе, буд. 4) було визнано банкрутом, відкрито ліквідаційну процедуру у справі строком на шість місяців, ліквідатором призначено ініціюючого кредитора Товариство з обмеженою відповідальністю "МАКСМЕТІНВЕСТ" (код ЄДРПОУ 37577447, адреса: 61003, м. Харків, майдан Конституції, буд. 14). У разі наявності грошових вимог до банкрута просимо всіх кредиторів у місячний строк з дати публікації цього оголошення надсилати відповідні заяви про визнання грошових вимог на адресу ліквідатора: 61003, м. Харків, майдан Конституції, буд. 14. Вважати недійсними установчі документи, печатки та штампи Товариства з обмеженою відповідальністю "ТОРЕЛ ЛАНГ" (код ЄДРПОУ 37252854).

СПОРТ

№ 83 (5333) ВІВТОРОК, 8 ТРАВНЯ 2012

Сьогодні в Україні мінлива хмарність, дощі, місцями грози. Вітер південно-західний, 5—10 м/с. Температура вночі 9—15 градусів тепла, у західних і північних областях 6—12 тепла. Вдень 22—28, у західних і північних областях температура повітря знизиться до 15—21 градусів тепла.

ЦЬОГО ДНЯ, 8 ТРАВНЯ

1709. Російське військо зруйнувало Запорозьку Січ у відповідь на перехід запорожців на бік гетьмана Мазепи. **1909.** У Москві врочисто відкрили пам'ятник Миколі Гоголю скульптора Андреєва. **1951.** Свій перший вірш опублікував український поет Іван Драч. **1960.** Встановлено дипломатичні відносини між Кубою та СРСР. **1965.** Волгоград, Севастополь, Одеса, Ленінград і Київ отримали звання «Місто-герой», а Брестська фортеця — «Фортеця-герой». **1984.** Олімпійський комітет СРСР відмовився відправляти спортсменів на XXIII Олімпіаду в Лос-Анджелесі: це була відповідь за бойкот американцями Московської олімпіади-1980.

У НОМЕР

Курс на Олімпіаду

Фехтування. У Лондоні з десяти видів олімпійської програми українці будуть представлені у шести. Шабля (особисті змагання) — Ольга Харлан; Дмитро Бойко; шпага (особисті та командні змагання) — Яна Шемякіна, Анфіса Почкалова, Олена Кривицька, Ксенія Пантелеєва; Дмитро Карюченко (особисті змагання); рапіра (особисті змагання) — Ольга Лелейко.

Вільна боротьба. Наші атлети Василь Федоришин (60 кг) та Олександр Хоцянівський (120) здобули олімпійські перепустки. Зробили вони це на останньому ліцензійному турнірі у Фінляндії. Обоє посіли перші місця. Отже, в Лондоні українці виступатимуть у шести вагових категоріях із восьми.

Справи чоловічі...

Баскетбол. Чемпіонат країни. Суперліга. Плей-оф. 1/2 фіналу. 5 травня.

«Ферро-ЗНТУ» — «Донецьк» — 69:79 (25:23, 18:13, 14:19, 12:24). Рахунок у серії — 0:3.

«Азовмаш» — «Будівельник». 83:64 (18:17, 21:21, 24:16, 20:10). Рахунок у серії — 3:0.

...і плани жіночі

Національна жіноча збірна країни з баскетболу вчора розпочала підготовку до кваліфікаційного турніру чемпіонату Європи-2013. **Про це повідомляє офіційний сайт Федерації баскетболу України.**

Нашій команді доведеться попрацювати чимало. Вона проведе шість навчально-тренувальних зборів у Южному. Візьме участь у міжнародних турнірах (19—22 травня, Польща), (1—4 червня, Бельгія), зіграє контрольні матчі з другою збірною Росії (24—25 травня в Южному).

Календар матчів кваліфікаційного турніру: **13 червня.** Україна — Португалія. **16 червня.** Ізраїль — Україна. **23 червня.** Україна — Білорусь. **27 червня.** Угорщина — Україна. **30 червня.** Португалія — Україна. **4 липня.** Україна — Ізраїль. **11 липня.** Білорусь — Україна. **14 липня.** Україна — Угорщина.

Репетиція великого фіналу

Футбол. Лондон (Велика Британія). Один із фіналістів Ліги чемпіонів, лондонський клуб «Челсі», виграв Кубок Англії. У фіналі, що відбувся на стадіоні «Вемблі», лондонці переграли «Ліверпуль». 2:1 (Рамірес, 11, Дрогба, 52 — Карролл, 64).

Тур на екрані

Чемпіонат країни з футболу. Прем'єр-ліга. 30-й тур. 10 травня. 16.30. «Ворскла» — «Металіст» (Футбол). Решта матчів розпочнеться о 19.00. «Кривбас» — «Арсенал» (2+2). «Дніпро» — «Карпати» (2+2). «Чорноморець» — «Оболонь» (Футбол+). «Шахтар» — «Олександрія» (Перший національний, Футбол). «Динамо» — «Таврія» (2+2). «Волинь» — «Зоря» (2+2). «Іллічівець» — «Металург» (цей поєдинок телебачення не транслюватиме).

Рівняння без невідомих

Футбол. Кубок України. **Фінальний матч. «Металург» (Донецьк) — «Шахтар» (Донецьк). 1:2. Голи:** Тейшейра, 22, Морозюк, 69, Кучер, 104.

«Металург»: Бандура, Морозюк, Чечер, Воловик, Шина, Мкртчян, Лазич, Соарес (Міщенко, 112), Дімітров (Даніло, 90), Казарян (Нельсон, 74), Траоре. **Тренер** — Володимир П'ятенко.

«Шахтар»: П'ятов, Срна, Ракицький, Кучер, Рац, Фернандіньо, Гай (Степаненко, 102), Тейшейра, Вілліан, Мхітарян (Коста, 62), Адріано (Селезньов, 106). **Тренер** — Мірча Луческу.

Рефері — Анатолій Абдула (Харків); **асистенти** — Наталя Рачинська (Київ), Олександр Корнійко (Полтавська область).

6 травня. Київ. НСК «Олімпійський». 47 314 глядачів. 19 градусів.

Даріо Срна.

Ще до початку було відомо, що приз дістанеться тільки донецькому клубу. Це як у математиці — рівняння без жодних невідомих, усе ясно, мов Божий день. Іншого варіанта не було. Отже, заслужено перемогли одні донеччани, але й інші зіграли гідно.

Як і очікувалося, футболісти «Металурга» не кинулися в атаку стрімголов. Насамперед вони більше дбали про міцні тили, знаючи, з якою атакою мають справу. Але й коли пропустили, відігруватися не побігли. Немає слів, перевага «Шахтаря» була чималою. Епізодами «гірники» (особливо бразильці) шматували і пресували «металургів» надто сильно, притискаючи тих до їхніх воріт. І в згаданих епізодах оборона умовних господарів була досить грамотною, а воротар Олександр Бандура діяв просто відмінно.

До речі, враховуючи воротарські втрати в збірній, можливо, Олегові Блохіну варто було б пильніше придивитися до 25-річного стража воріт «металургів». Він став основним воротарем у своїй команді. В чотирьох матчах (два з додатковим часом), котрі передували фіналові, Олександр не пропустив жодного м'яча. На цій позитивній хвилі воротар діяв і у фіналі. Згадаймо, як у дебюті поєдинку Бандура парирував надскладний удар Вілліана у дальній кут.

Але врятувати ситуацію, коли оборонці біло-синіх дозволили Тейшейрі прийняти м'яч і увійти до карного майданчика, Бандура не зміг. Там, як кажуть, усе було справою техніки. А вона у бразильця, погодьтеся, на належному рівні. Алекс мав змогу перекинути м'яча через воротаря і впевнено скористався шансом. Заради справедливості зазначимо, що в першій половині «Шахтар» мав достатньо моментів, щоб збільшити рахунок. Але його суперник витерпів.

Щодо якості гри в цілому, то вона відбувалася на добрих рівні. Та й інтригу нікуди не подінеш, вона була, і все тут. Особливо в другому таймі, коли «Металург» додав обертів. А надто протягом останніх півгодини другого тайму основного часу. Зрештою, і рахунок зрівняв (Морозюк забив зі штрафного), і до останньої миті боровся за перемогу.

Справа перейшла в овертайм. Але післяматчеві пенальті не знадобилися, бо «Шахтар» завдав переможного удару. Справу почав пострілом Ярослав Ракицький, Бандура відбив. Але Олександр Кучер вправно зіграв на добивання.

Це восьмий успіх «гірників» у кубковому турнірі. І вони майже наздогнали київське «Динамо», в якого дев'ять переможних фіналів. Одне слово, вболівальники, котрих на трибунах головного стадіону країни зібралося багато, не пошкодували, що прийшли.

Наставник тріумфаторів **Мірча Луческу** так оцінив подію:

— Думаю, це була видовищна гра, спектакль, який задовольнив глядачів. Ми мали повну перевагу в першому таймі, могли забивати раніше. Якби забили другий м'яч, було б простіше. Але не використовували моменти, і, як зазвичай буває, гравців покинула впевненість у своїх силах.

Фінал показав, що фаворит не завжди сильніше. Можливо, мої підопічні були організованіші, наполегливіші в атаці і виграли Кубок. Але було видно, що в кінці поєдинку футболісти втомилися. Не очікував, що «Металург» чинитиме такий опір. За свою самовідданість наші суперники заслужили оплески. Вони добре підготувалися до цієї зустрічі...

Віктор БРАНИЦЬКИЙ.

Фото Володимира КОТЛЕНКА.

Тейшейра і Морозюк.

Титул зберегли

Футбол. Київ, Бориспіль, Обухів. XI Меморіал Віктора Банникова (U-16). Третій тур. 5 травня.

Група А. Україна — Словаччина. 3:0. Чехія — Туреччина. 0:3. Україна — 9 очок, Туреччина — 6, Словаччина — 3, Чехія — 0.

Група В. Росія — Польща. 2:0. Бельгія — Сербія. 2:6. Росія — 7, Сербія — 7, Бельгія — 3, Польща — 0.

6 травня. Завершальні матчі: за 7 місце. Чехія — Польща. 1:1 (пенальті — 4:3); **за 5 місце.** Словаччина — Бельгія. 1:2 ; **за 3 місце.** Туреччина — Сербія. 2:1.

Фінал. Україна — Росія. 0:0 (пенальті — 4:3). Україна: Безрук (Солдатенко, 80+2), Кирюханцев, Макогон, Лук'янчук, Штаненко, Куксенко, Серденюк (Оріховський, 16), Циганков, Коваленко, Арендарук, Шевченко. **Тренер** — Олександр Головко.

Це друга поспіль перемога українців на Меморіалі.

Прощання і надія...

Поки що очолювана ним «Барселона», під його орудою востаннє на клубній арені «Камп Ноу» виграла в іншої барселонської команди «Еспаньол» — 4:0. Усі м'ячі забив улюблений підопічний Ліонель Мессі, довівши свій здобуток у поточному чемпіонаті Іспанії до 50, а в сезоні до 72-х (!) м'ячів, зробивши чудовий подарунок своєму тренеру.

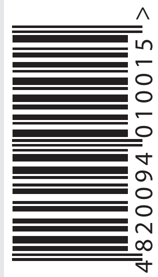
Але ні сам аргентинський віртуоз, ні його здобуток не були головною подією того вечора. Гвардіола **(на знімку)** прощався зі своїми прихильниками, він іде з «Барселони». У багатьох на очах блищали сльози, а в руках уболівальники тримали різноманітні гасла з вдячними написами улюбленому коучу.

У свої 41 рік Госеп Гвардіола має такі здобутки, які можна розділити на цілу команду гравців і тренерів. Як футболіст, півборонець, досяг неабияких вершин: він — олімпійський чемпіон (1992), у складі збірної Іспанії виступав у 1992—2001 роках, зіграв 45 зустрічей, провів п'ять м'ячів.

Його період у рідній «Барселоні» — 1990—2001 (384 матчі, 11 м'ячів). 6-разовий чемпіон Іспанії, 2-разовий володар Кубка країни, 4-разовий — Суперкубка, володар європейських призів — Кубка чемпіонів (1991/1992), Кубка кубків (1996/1997), Суперкубка УЄФА — 1992, 1997.

Але те, чого він досяг за зовсім короткий час на посаді тренера каталонського суперклубу, просто фантастика. «Барселона» Гвардіоли — чемпіон Іспанії — 2008/09, 2009/10, 2010/11, володар Кубка — 2008/09, Суперкубка — 2009, 2010, 2011. Переможець Ліги чемпіонів — 2008/2009, 2010/2011, володар Суперкубка УЄФА — 2009, 2011, переможець клубного чемпіонату світу — 2009, 2011.

Каталонець — кращий клубний тренер світу — 2009, 2011 років, тренер року ФІФА — 2011.

«Барселона» і не тільки вона прощалися зі своїм кумиром, але більшість присутніх на трибунах і за межами «Камп Ноу» вірять, що неодмінно настане той день, коли їхній Пеп, попрацювавши в іншому місці, обов'язково повернеться до рідної «Барси».

Це, як колись незабутній Валерій Лобановський, залишив «Динамо», щоб попрацювати на Близькому Сході. А потім повернувся додому і привів динамівців до п'яти чемпіонських, трьох кубкових перемог і до півфіналу Ліги чемпіонів. «Барселону» тоді зі своїми хлопцями переграв фантастично — 3:0 (на «Олімпійському») і 4:0 (на «Камп Ноу»)!..

Фото з сайту УЄФА.

Наступний номер газети «Голос України» вийде 11 травня 2012 року

Над номером працювали: Віталій ЖЕЖЕРА, Дмитро ПОТАПЕНКО, Тетяна ПАСОВА.

Редколегія: Леонід **БРОВЧЕНКО,** Анатолій **ГОРЛОВ,** Сергій **ДЕМСЬКИЙ,** Віталій **ЖЕЖЕРА,** Іван **ІЛЛЯШ,** Світлана **ПИСАРЕНКО,** Віталій **СУДДЯ.**

Головний редактор Анатолій ГОРЛОВ.

Засновник — Верховна Рада України

Свідоцтво про реєстрацію періодичного друкованого видання—КВ № 1 від 26.05.1994 р.

Газета виходить 5 разів на тиждень (крім неділі й понеділка) українською і російською мовами.

Передплатні індекси та передплатна ціна на 2012 рік

Для фізичних осіб:
40224 — 10 грн. на місяць (5-разовий: вівторок — субота);
08775 — 8 грн. на місяць (3-разовий: вівторок, четвер, п'ятниця).
Для підприємств і організацій:
60955 — 30 грн. на місяць (5-разовий: вівторок — субота).
Ціна в роздрібній мережі — договірна.

Загальний тираж 100000.

Друк:
ТОВ «Мега-Поліграф», 04073 м. Київ, вул. Марка Вовчка, 12/14, тел. (044) 581-68-15
www.mega-poligraf.kiev.ua

Зам. 24480

Макет, верстка — редакція газети «Голос України».

1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

Газета виходить з 1 січня 1991 року.

Адреса редакції: 03047, Київ-47, вул. Нестерова, 4.

ТЕЛЕФОНИ:
для довідок — 503-68-72;
телефакс — 234-72-54;
відділ реклами — 449-72-53, 453-44-56, 453-44-57;
телефакс — 449-85-62.

E-mail: mail@golos.com.ua — **загальний**
reklama@golos.com.ua — **відділ реклами**
let@golos.com.ua — **відділ листів**
foto@golos.com.ua — **відділ ілюстрацій**

При підготовці матеріалів використовується інформаційно-пошукова система Верховної Ради України «Законодавство»

4820094010015